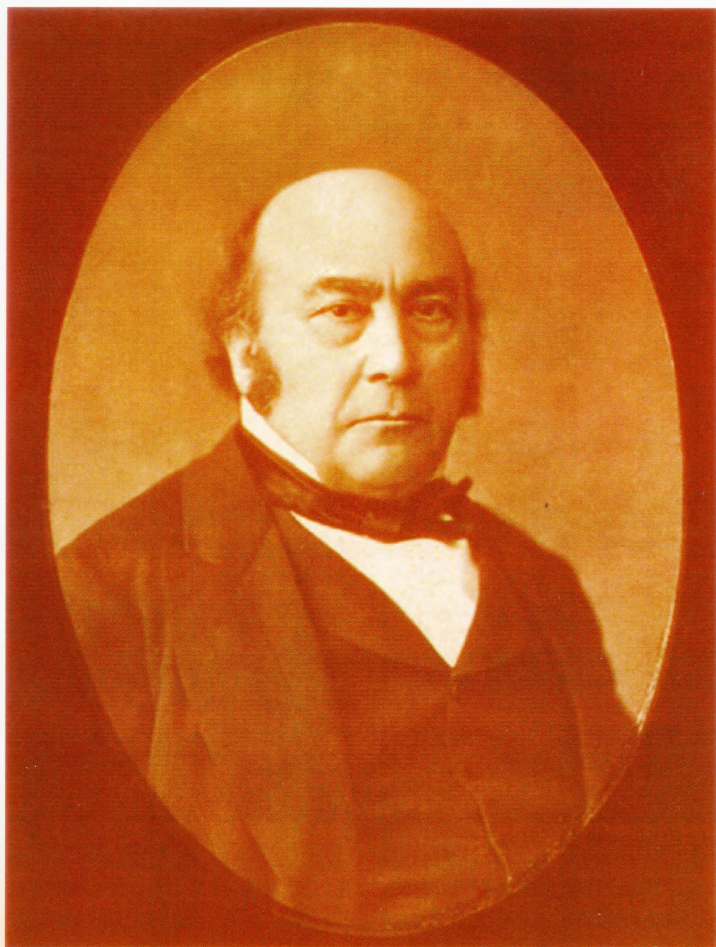

Ferenc Nemet Vladimir Todorović

**ŽIVOT I DELO
DR DAVIDA GRUBIJA**

Ž I V O T I D E L O
D R D A V I D A G R U B I J A

UDRUŽENJE DANUBIUS

Izdavanje knjige pomogla Jevrejska opština Novi Sad.

Projekat je realizovan u saradnji sa Naučnim društvom za istoriju zdravstvene kulture Vojvodine.

Autori se zahvaljuju na podršci Regionalnoj lekarskoj komori Vojvodine Lekarske komore Srbije.

Život i delo dr Davida Grubija

**Priredili
Prof. dr Ferenc Nemet
Vladimir Todorović**

Novi Sad, 2024.

Prim. dr Vladimir Sakač, nefrolog

P R E D G O V O R

David Ferenc* Gruber ili dr David Grubi (1810-1898), kako mu je docnije zvanično glasilo ime je bio lekar i naučnik. Rođen je u Bačkom Dobrom Polju, a slavu u svetskim razmerama stekao je u Parizu, u kome je najduže živeo.

Genijalnim lekarom, ustvari genijem ne jedino kada je u pitanju medicina smatrao ga je značajan broj njegovih savremenika, a tako je i danas. Nezaobilazan je u onolikim enciklopedijama i za ovog nosioca Legije časti je, verovatno, najuputnije reći da mora biti svrstan među istinske polihistore, intelektualne znatiželjnike, nezasite kada se radi o upornosti u nadograđivanju svog znanja ne u jednoj naučnoj disciplini. Interesovanja su ga vodila na onolike strane, tako da se čak u nekom trenutku osmelio da zakorači u proveravanje tvrdnji alhemičara i njihovih sledbenika.

Teško je pobrojati na kojim je sve stranama moguće naći ime dr Grubija. Uvršćen je među stručnjake svetskog glasa po pitanju lečenja gljivičnih oboljenja kože. Otkrio je postojanje protozoa i, paralelno s tim, bavio se analizom ovih jednoćelijskih organizama. Uz to, otkrio je parazite koji uzrokuju temenjaču i buđ kao uzročnika obolenja usne duplje¹. Nedopustivo bi bilo propustiti, a da se ne navede i to da je dr David Grubi bio prvi kome je uspelo da obolenje poznato pod nazivom šuga prenese sa čoveka na psa². Tim svojim otkrićem iz 1841. postavio je temelje naučnoj disciplini koja se bavi kožnim bolestima, medicinskoj mikologiji³.

Istaživao je i anestetički uticaj etra i hlороформа na ljudski organizam, a 1859. je, kao prvi, u procesu lečenja počeo da koristi vatu. Bavio se, takođe, i usavršavanjem mikroskopa, a i jedan je od utemeljivača mikro(skopske) fo-

1. Kalapis Zoltán: Életrajzi Kalauz i. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2002, 362-363.

2. Grubi Dávid. Élet és Tudomány, 1954. aug. 18.

3. Dr. Flórián Ede- dr. Nemeséri László: Állatról emberre átterjedő gombás bőrbetegségekről. Magyar Állatorvosok Lapja, 1960/4. sz., 141.

tografije. Svoja istraživanja obogatio je snimcima mikroskopske fotografije⁴ ćelija, o čemu je ostavio naučni rad za koji se kaže da je bio znatno ispred njegovog vremena.

Poznato je i da se permanentno usavršavao kada se radi o postupcima prilikom obdukcije, a posebno se pred kraj života interesovao za primenu hipnoze u medicinske svrhe. Štaviše, za nju se nije jedino interesovao, nego je njom ovladao u tolikoj meri je mogao uspešno da je koristi u lečenju svojih pacijenata.

Zanimao se još i za botaniku i ostavio je ne mali trag i u toj oblasti.

Znanje i rezultati upornog rada smestili su ga među članove brojnih naučnih ustanova, a iskoristio je i priliku da svoje zamisli predstavi na tri svetske izložbe, prvi put 1853, kada je prikazao svoj rad o favusu.

Ovaj ugledni istraživač kog je odlikovala briljantnost, iskazao se jednako takav i kao lekar praktičar ne samo u mirnodopskim uslovima, već su impresivni rezultati ostali za dr Davidom Grubijem kao lekarom ranjenika u vojnim sukobima.

U pojedinim krugovima svojih pacijenata i njima bliskih smatran je čak i za neku vrstu božjeg providenja⁵. Proglašavali su čudotvorcem tog omalenog, zdepastog, ne mnogo društvenog i večito ozbiljnog čoveka, čije su guste obrve skoro skrivale pronicljiv pogled⁶, a u prilog fame što je vladala o njemu je išlo i to što je puteve do izlečenja tražio na poseban način.

Metodi lečenja razlikovali su mu se od uobičajenih u tadašnjoj medicinskoj praksi⁷, s tim da je takav njegov potpuno drugačiji odnos, uz nesvakidašnji pristup pacijentima i, razume se, uspesi koje je nizao bili ne jednom povod glasinama njegovih ogorčenih kolega.

Bez imalo ustručavanja su mu prišivali i takve uvrede kao što je ona da je ništa drugo već običan šarlatan⁸, na šta se dr David Grubi, međutim, nije osvrtao i do poslednjeg dana je ostao nepokolebljiv kako u ophođenju prema pacijentima tako i svom načinu lečenja, kao i u ponašanju prema okolini.

Izvesno je da nije moguće pogrešiti kaže li se da je dr David Grubi bio neko o kome je govorio *tout Paris*, na ovaj način ili na onaj, s tim da nije dopuštao ni slinim hvalama da ga udalje od puta koji je sebi odredio jednako koliko ga se nije doticala zavist ljubomornih.

4. Dr. Csillag István: Grubi Dávid. in: Scheiber Sándor (szerk.) Évkönyv – Magyar izraeliták Országos Képviselete, 1973-74, Budapest, 1974, 328-339.

5. Grubi Dávid dr. Egyenlőség, 1898. dec. 5.

6. Korányi Frigyes: Emlékezés Grubi Dávidról. Orvosi Hetilap, 1898. nov. 27.

7. Dr. Buga László: Magyar ember volt a prizsiak gyógyító dervise. Egészség, 1978. ápr. 1.

8. Dr. Gruber Sándor: Dr. Grubi Dávid. Gyógyászat, 1898. nov. 27.

Znalo se da radi, bukvalno, danonoćno, bilo kada se bavio istraživanjima, bilo da se radilo o brizi za zdravlje pariske sirotinje i ne samo pariske ili kada se starao o lečenju čuvenih ličnosti, istinskih svetskih imena iz različitih sfera. Pacijenti su mu bili onoliki, od Hajnriha Hajnea, Frederika Šopena, Žorž Sand, Šarla Gunoa, Onore de Balzaka, oca i sina Dime, do Franca Lista, Alfonsa Dodea, Vinsenta van Goga i njegovog brata Tea, Šarla Gunoa, Alfons-Mari-Luis de Prat de Lamartena... Zajedno s njima za pomoć su mu se obraćali i pisac i astronom Nikolas Kamij Flamarion, vladar Napoleon III, pojedini pripadnici engleske kraljevske porodice, političar Leon Gambeta, vojskovođa i kasniji predsednik Francuske Patris de Makmaon⁹...

Staranje o zdravlju ovih i drugih dobrostojećih ličnosti omogućilo mu je da bogato živi, ali mu se nikad nisu mogli pripisati nadmenost, osionost ili bahatost, ukoliko pod to ne podvedemo doktorovu izbirljivost kada se radi o vinu i voću. Sebi je često dopuštao da naručuje da mu donose tokajac, a iz Ugarske je tražio i jabuke i grožđe, tvrdeći da takvo vino i voće nemaju premca¹⁰.

Sem u ponekoj čaši vina, znalo se i za to da povremeno uživa u pušenju, ali njegova reputacija nije dozvoljavala da mu se s te strane prigovori, niti da mu se to uzme za zlo. Nisu to sebi mogli da omoguće čak ni najuticajniji u redovima Udruženja za borbu protiv zloupotrebe duvana, Société contre l'abus du tabac, čiji je bio uvaženi član.

Za života, činilo se da je dobio sve, sijaset priznanja i nagrada, i u Francuskoj i van nje, a njegova misao se i te kako uvažavala u onolikim krugovima. Jedino u čemu nije uspeo bilo je to da dopre do fakultetske katedre. Ostalo je nepoznato je li ga je to morilo, ali ako i jeste zna se, s druge strane, da je istina s vremena na vreme imao to zadovoljstvo da u vlastitom aranžmanu drži predavanja studentima medicine, kao i pojedinim svojim kolegama, pa i profesorima univerziteta. Dolazili su da ga slušaju i ugledni akademici. Fransoa Magendi, Klod Bernar, Anri Milne-Edwards¹¹. Povremeno pridružili bi im se u Parizu i značajni naučnici iz Švedske, Norveške, Danske, Engleske, Nemačke i Austrije, a u više navrata predavanjima su prisustvovali i oni koji su preplovili Atlantik¹². Predavanja je imao i u više engleskih gradova, kao i u Beču, što je bila prilika da mu poštovanje izraze i najeminentnija lekarska

9. Dr. Csillag István: Grubi Dávid. in: Scheiber Sándor (szerk.) Évkönyv – Magyar izraeliták Országos Képviselete, 1973-74, Budapest, 1974, 328-339.

10. Dr. Bartók Imre: Grubi Dávid élete és munkássága. Gyógyászat, 1932. aug. 14.

11. ibid.

12. Fritz Sándor: dr. Grubi Dávid (1810–1898). A MTA Orvosi Tudományok Osztályának közleményei. 5. k. 1954/2-3. sz. 243–254.

imena onog vremena, uz druge i M. Glazer, M. Berg, K. Bernar i B. Delafos¹³...

13. Grubi Dávid dr. Egyenlőség, 1898. dec. 5.

Prof. dr Ferenc Nemet, istoričar kulture

ŽIVOTOPIS DR DAVIDA GRUBIJA

Dr David Grubi rođen je 20. avgusta 1810. u Bačkom Dobrom Polju, u ono vreme Kiškeru, u mnogočlanoj, siromašnoj jevrejskoj porodici Gruber. Menahem Mendel Gruber, Davidov otac porodicu je izdržavao, kao i ostali u selu, baveći se zemljoradnjom, a pojedini izvori navode da je možda bio i sitan trgovac, s tim da je najverovatnije da bi odmah pošto bi zaključao u kući svoju radnju išao da radi u bašti i na njivi.

Menahem Mendel Gruber je bio primoran, jednako kao i ostali Jevreji, da promeni porodično prezime, kako je nalagala naredba cara Josifa iz 1787. godine. Prezime Gruber se vlastima činilo suviše jevrejskim, a po mišljenju nadležnih Grubi nije, te je tako od 1803. familija ponela ovo prezime, navodi publicista Milorad Obradović u *Prilogu proučavanju porekla dr Davida Grubija, utemeljitelja medicinske mikologije*.

Grubijevi su živeli u oskudici, a David je došao na svet kao osmo od devetoro dece iz prvog braka Menahema Mendela. Stariji od njega bili su Isak, Jozef, Julija, Roza, Ester, Regina i Johana-Hana, dok je posle Davida na svet došao još Gerson, s tim da se zna da je njihov otac u drugom braku dobio i Johanu-Hindl, Emu, Tereziju, Adelu i Samuela. Deca su poslove u polju i kod kuće bespogovorno delila sa roditeljima, dakako u odnosu na svoj uzrast.

Porodicu je 1818. zadesila tragedija. Umrla je Menahem Mendelova supruga Ilona, zvana Lana i Helena, ali ni taj gubitak nije poremetio očev ranije skovan plan da deo svoje teškom mukom stvorene ušteđevine usmeri u Davidovo obrazovanje.

Zajedno sa svojim neuporedivo bolje stojećim vršnjacima David se našao među učenicima čuvenog u selu po znanju i strogosti evangelističkog sveštenika S. Hajnocija, koji je deci predavao istoriju i latinski.

Sudeći prema nekim kasnijim pismima, na odluku Davidovog oca moguće je gledati i iz ugla želje da jednog dana njegov sin uči za rabina. Gde drugde nego u Pešti, u to vreme još izdvojenoj od Bude, Rakošmentea i Kišpeste.

Odluka da David ode put ugarske prestonice usledila je pet godina docnije, kada je iz kuće ispraćen sa samo pedeset krajcara, jednim hlebom i jabukom, mada je David kasnije pričao da su mu pre polaska sestre i braća krišom od oca i maćehe Miri dometnuli koju paru.

O ovom svom putešestviju nije ostavio još zabeleški, s tim da je ostalo poznato da je u Peštu krenuo zahvaljujući očevom bliskom prijatelju, izvesnom kafedžiji Šindleru, iz glavne peštanske trgovačke ulice, Vaci.

Po dolasku u veliki grad je David živeo kod Šindlera, kome je za stan i hranu vodio knjige i radio i neke druge poslove, dok mu je bilo prepušteno da se sam postara za to kako će se školovati.

U slobodne sate, prema kasnijem njegovom pričanju, odlazio je u gimnaziju pod upravom pijarista gde je slušao predavanja na taj način što bi pred školom sačekao da počnu časovi, pa bi se kradomice obreo u hodniku, a onda prišao vratima najbliže učionice. Tada bi na njih prislonio uho i prisluškujući je pratio nastavu i odgovore učenika. To njegovo snalaženje nije dugo potrajalo i u duboku jesen 1823. primetio ga je neki od profesora. Iznenaden a obradovan tolikom dečakovom namerom da se obrazuje, rešio je da mu pomogne, posebno još kad se uverio u Davidovo poznavanje istorije i latinskog. O svom trošku ga je upisao u gimnaziju, s tim da mu je nametnuo obavezu. Naime, pošto se uverio da David već ima pojedina solidna znanja, naložio mu je da drži dodatne časove đacima sa slabim ocenama, bez prava da svoju uslugu naplaćuje.

Studije u Pešti i u Beču

Po uspešnom završetku gimnazije, a stalno radeći u krčmi i držeći dodatnu nastavu svojim školskim drugovima, Grubi se upisao na filozofski fakultet. Ipak, nastavak njegovog školovanja tad nije potrajao, pošto ga je otac pozvao da se vrati u Bačko Dobro Polje što pre može. Pisao mu je da mu je neophodna njegova ispomoć zbog radova na njivi i David se odmah spremio i pošao na put. Ali, u privrženost ocu, sestrama i braći nije mogla da nadvlada stalne nesporazume sa maćehom i kako s njom nije uspeo da uspostavi iole snošljiv odnos, iznova je rešio da se vrati u Peštu, makar i bez očevog blagoslova.

Nije poznato na koji način je ponovo stigao kod Šindlera i nastavio školovanje, ali sudeći po njegovoj daljoj karijeri, očito je da se usput predomislio po pitanju studija. Napustila ga je želja da odlazi na filozofski fakultet i jednog dana da se bavi obrazovanjem drugih, već se okrenuo studijama medicine. Finansijska situacija ostala mu je jednako teška kao u vreme kad je pohađao

gimnaziju i ponovo je ostatak vremena provodio podučavajući druge ali sad i naplaćujući svoje usluge, kao i radeći u gostionici, s tim što je uspevaio i u tome da bude među najredovnijim na fakultetskim predavanjima. Bez obzira ipak na toliko prilježan pristup studiranju, zaključio je da mu peštanski fakultet neće doneti očekivano, pošto je tad u Evropi smatan drugorazrednim i posle svega godinu dana, 1829. se zaputio u Beč, gde je nastavio studije medicine. Živeti u nemaštini u carskom gradu ili u Pešti je sasvim svejedno, mislio je, ali neće biti isto završi li peštanski fakultet ili taj u Beču. Ovaj na koji je rešio da se upiše će mu pružiti neuporedivo veće mogućnosti da nauči i da se zaposli, pošto bude stekao diplomu. U tome ga je podržao i Šindler i, po svoj prilici, ga donekle i materijalno pomogao, da mu barem olakša vreme dok se ne snađe.

David je u Beču smeštaj našao, zajedno još s nekolicinom jednako siromašnih studenata, u nekoj od soba gostionice *Küß den pfennig*, u ulici Adler, čiju su im osnovnu preporuku predstavljale niske cene, a sekundarnu ta da je u njoj svojevremeno boravio i Paracelzus, nadaleko znan alhemičar, fizičar i astrolog.

Kako je Grubi kasnije pričao, sećajući se svojih studentskih dana, gladovanje i smrzavanje ne da nisu spadali među izuzetke, već je tako po pravilu bilo stalno, sem tokom letnjih meseci. Govorio je da je u sobi bilo do te mere hladno da je morao da deli krevet sa još jednim studentom medicine, kako bi grejali jedan drugog, jer peć ili uopšte nisu ložili ili su to retko činili. Koristi je bilo i s druge strane, pošto su mogli da štede na svećama. Učili su na taj način što bi gorela sveća samo kraj glave jednog, koji bi naglas čitao gradivo, dok su se ispitivali u mrklom mraku. Šparao je naravno i na hrani i nekad, pamtio je, nedeljama je jeo isključivo karfiol, pošto je to bilo najjeftinije povrće na pijaci i sam ga je sebi pripremao. Ovoj priči je dodavao i to da bi koji put uspevaio da dobije bon za ručak u studentskoj menzi, ali da u tim prilikama nije zaboravljao na svog sobnog kolegu, pa bi jednog dana odlazio on išao na ručak, a drugog njegov cimer.

Pri kraju studija, kao jednog od najzapaženijih i najperspektivnijih, imenovao ga je profesor hirurgije J. V. Vatman za svog pomoćnika i Grubi se od tog časa još intenzivnije posvetio učenju anatomije i patologije. Savladao ih je u takvoj meri da je s pravom smatran najistaknutijim studentom, s tim da je na sebe privukao pažnju i izvrsnim poznavanjem pripreme preparata. Znalo se za njegovu posebnu predanost istraživanjima, koja je obogatio na taj način što se neizostavno služio mikroskopom, za razliku od većine svojih kolega. Sem hirurga, profesora Vatmana, ni čuveni profesor anatomije C. J. Bereš

nije krio da Grubija svrstava u grupu svojih omiljenih studenata, jednako kao i profesor patologije K. F. V. Rokitanski.

Konačno, 18. marta 1839. Grubi je stekao diplomu lekara, ujedno i oftalmologa.

Prema pisanju mađarske istraživačice Melinde Bogdan, Grubijeva teza diplomskog rada odnosila se na lekovita svojstva dunavske vode, dok je Bruno Kiš došao do podatka da se prilikom odbrane rada Grubi fokusirao na vlastita istraživanja sadržaja dunavske vode, dakako na osnovu analiza sačinjenih i uz pomoć mikroskopa.

Na njegovoj diplomi stoji sledeći tekst:

Grubi David, n. in Kiskér in Hung. an. 1813, r. isrl. colleg. phil. Pesth. med. V. freq; subiit examen prim. d. 13 Febr. 1838 valde bene. idem second, d. 18 mart. 1839. Bene. (Dipl. 6/8 1839.).

U prevodu, Grubi David, rođen u Kis-Keru u Mađarskoj, 1813, jevrejske religije, posećivao je filozofiju u Pešti, studirao medicinu u Beču...

Svemu ovo se obavezno mora dodati i podatak o tome da je David diplomu prihvatio ne kao završetak svog školovanja, već tek kao činjenicu da je stekao dovoljno znanja da bi sada mogao da otpočne da se zaista bavi učenjem.

Ne dugo nakon toga što je postao lekar, dr Grubi je u Beču privukao pažnju svojim prvim naučnim radom, objavljenim 1839. godine, *Observationes microscopicae ad morphologiam pathologicam*. U njemu je obradio određene patološke promene kod ljudi, uočene zahvaljujući proučavanjima mikroskopom i istorija medicine beleži da je taj njegov rukopis bio i prvi naučni rad temeljen na mikroskopskim istraživanjima nekog autora iz Ugarske. Njegovu vrednost posebno naglašava činjenica da je dr Grubi bio i autor ilustracija prezentovanih u radu, sedam tabloa i 124 slike.

Svemu ovom se svakako mora priključiti i to da je svako svoje istraživanje uz pomoć mikroskopa beležio i fotoaparatom vlastite izrade, što je u to vreme predstavljalo pravu retkost i dostignuće.

Bez obzira na to kako je kod kuće protekao rastanak pred njegov drugi odlazak u Peštu, kao i na to da je najviše vremena posvećivao učenju, istraživanjima i raznim fizičkim poslovima kako bi mogao da se izdržava, dr David Grubi je uspeo u dva navrata da poseti svoju porodicu. U Bačko Dobro Polje je dolazio 1831, kao i šest godina docnije. Tom prilikom se, po svoj prilici, sa svojom familijom sreo poslednji put.

O njegovim dolascima kući je ostala beleška da mu je 28. aprila 1837. nadležna vlast u Somboru izdala pasoš, s tim da nema podataka o tome da je eventualno kasnije dolazio u posetu ili o tome da li se u kakvoj drugoj pri-

lici susreo sa svojim ocem, sestrama i braćom, ili sa svojim polusesutrama i polubraćom.

Odlazak zbog jevrejstva

Njegovo jevrejsko poreklo se, neočekivano sasvim, ispostavilo kao otežavajući faktor u tome da već kao mlad naučnik stekne značajnu afirmaciju na bečkom fakultetu. Profesor Vatman je na jedvite jade uspeo da ga primi za svog pomoćnika, iako je rukovodstvo fakulteta redovno bilo podrobno informisano o ne malim naučnim rezultatima dr Grubija još kao studenta i, jasno, nije skrivalo zadovoljstvo zbog takvih njegovih dometa.

Međutim, proisteklo je da je vera dr Davida Grubija pitanje o kome se ne jedino razmišlja, već i to da čini nepremostivu prepreku. Jer, čelni ljudi tog uglednog fakulteta su svom diplomcu ponudili da započne karijeru na Visokoj medicinskoj školi, nudeći mu mesto na katedri za histologiju, dodajući tome da ga ovaj posao čeka ukoliko bude pristao da se odrekne svoje religije i prihvati katoličanstvo. Mladi lekar je to najenergičnije odbio i kasnije, sećajući se ove epizode, pričao da ga je ovakva ponuda i te kako povredila. Najpre, objašnjavao je, ponosi se svojim jevrejskim poreklom. Potom, još od dolaska na studije pa sve do časa kada je diplomirao nijednom nije tajio kog je roda i tome je dodao da za njega ne postoji takav izazov zbog kog bi se rešio da istupi iz svoje vere. Ne krijući svoju ozlojeđenost ponudom čelnih ljudi fakulteta je priključio da mu je apsolutno neshvatljivo to da bilo ko smatra neprihvatljivom relaciju između nečijeg porekla i onog čime se bavi taj pojedinac. Posebno ga je ogorčio podatak da su mu soluciju da promeni veru predložili najrenomiraniji na fakultetu, izuzetno obrazovani.

Svemu ovom je na kraju pridružio da ga je povređen u tolikoj meri da je prelomio: nema nameru da se dalje zadržava u Beču i svoju budućnost će pokušati da potraži u sredini bez predrasuda.

Da u lekarskim krugovima Beča svi ne misle na isti način, niti su jednakih stavova po pitanju vere, vidimo iz odluke tamošnjeg lekarskog društva da dr Grubija primi u svoje redove kao dopisnog člana, a na predlog peštanskog dr Stan. Teltenjija. Na inicijativu istog lekara je dr Grubi dobio poziv da 30. januara 1840. u Beču održi predavanje o rezultatima svojih najnovijih istraživanja uz pomoć mikroskopa. Premda se radilo o očito svojevrsnom priznanju za mladog doktora, rekao je da ostaje pri svojoj odluci i da je izvesno da se više neće zadržavati u carskom gradu i neposredno pošto je govorio na tom skupu je pokazao da drži reč i iznova je spakovao kofere.

Najpre ga je put odveo u Englesku, gde je obišao više fakulteta tražeći zapos-

lenje, da bi zatim istim povodom otišao u Nemačku. Iz razloga koje literatura ne navodi mu ponuđene mogućnosti nisu odgovarale, s tim da se zna kako se nije radilo o jednakim razlozima zbog kojih se rastao od Beča i rešio je da krene dalje. U drugoj polovini iste godine stigao je do Francuske, uveren da će u liberalnom Parizu moći da nastavi da se usavršava i da stiče iskustvo. Tako se i ispostavilo. Čak i više od toga. Pariz je dr Grubiju u tolikoj meri prirastao za srce, da je do kraja života ostao Parižanin. Svakako da dr Grubi nije uspeo da uradi sve o čemu je maštao da će uspeti da postigne, ali je sigurno da je njegova karijera jedna od najimpresivnijih lekarskih u francuskoj prestonici, u XIX veku.

Već po dolasku se našao sa hirurgom Filiberom Jozefom Ruom i nekoliko razgovora, tokom kojih mu je predstavio svoja znanja, doneli su mu je poziv ovog poznatog lekara da mu se pridruži kao patolog u pariskoj bolnici za nahočad, u Hôpital des Enfants trouvés. Bolnica je, razume se, imala katolički predznak, ali je njeno rukovodstvo na čelu sa Žakom-Fransoa Baronom bez razmišljanja i ma i jedne rezerve prihvatilo Ruovo zalaganje i molbu da angažuju praktično tek svršenog lekara iz Beča, jevrejske veroispovesti. Zacelo, u njoj su ubrzo postali izuzetno zadovoljni zbog toga što su prihvatili ovu preporuku. Dr Grubi se izvanredno snašao i, praktično, tek što je počeo da radi u Parizu su na njegov račun počele sa više strana da pristižu reči hvale, uz ocenu da je obrazovanje pridošlice, i to početnika, neuporedivo kompletnije i šire od očekivanog.

Prvi pariski period

I te pohvale, kao i istupi dr Grubija u stručnim razgovorima izvan bolnice, prezentovani katkad i van Pariza, doneli su mu već naredne godine tesne kontakte sa Višom veterinarskom školom smeštenom u jednom od pariskih predgrađa, u Alforu, *L'École nationale vétérinaire d'Alfort*. Ubrzo je na njegovu adresu dospelo poziv da u ovoj uglednoj ustanovi nastavi pojedina od započetih istraživanja, na šta je odmah potvrdno odgovorio, mada nije ispunjavao zakonom propisane uslove da otpočne lekarsku praksu.

Prvi posao u Parizu: Bolnica za siročad (internet)

Viša veterinarska škola u Alforu (internet)

Neposredno nakon toga što mu je bio uručen poziv iz Alfora, pariskoj stručnoj javnosti predstavio je seriju pojedinih svojih naučnih rezultata kojima je privukao široku pažnju i od tog trenutka počelo je naveliko da se govori o dr Davidu Grubiju, i da se prihvataju njegova zalaganja za to da deo prakse

postane korišćenje fotografskih snimaka mikroskopskih preparata. Radeći u Višoj veterinarskoj školi zainteresovao je u toj meri njenog direktora Onesima Delafonda da mu je predložio da otpočnu saradnju i nedugo zatim su se upustili u niz eksperimenata, istražujući crevne parazite i mikrofilarijarna obolenja pasa i drugih životinja, dakako koristeći mikroskop i opremajući završni naučni materijal mikrofotografijama.

U ovoj ustanovi se dr Grubi zadržao punih jedanaest godina, a za njim je, između ostalog, ostala naučna obrada gljivica kao uzročnika više kožnih oboljenja.

Rezultati do kojih je dr Grubi došao, mada svi do jednog neborivni, nisu posvud bili dobro primljeni. Potakli su pojedine njegove sujetne i ništa manje zavidne kolege da počnu da kritikuju njegov rad i takvim njihovim primedbama se čak davalo za pravo u pojedinim krugovima, ali je sve te tvrdnje oborio poznati dermatolog Rajmond Žak Adrijen Saburo, s tim da se to nažalost dogodilo tek nakon smrti dr Grubija.

- Dr Grubi je apsolutno bio u pravu i kada se radi o njegovim naučnim otkrićima i zaključcima, između ostalog naveo je dr Saburo.

U početku svog boravka u Parizu dr Grubi se bavio isključivo naučnom teorijom, s tim da je, između ostalog, interes struke pobudio i svojim mikrografskim radovima. Mikroskop je i u Francuskoj, to vreme, i dalje predstavljao napravu kojoj se retko pristupa i koristi, a dr Grubi je zavisno iskustvo stekao zavidnu rutinu još u Beču i u njegovoj kolekciji se nalazilo oko 15.000 snimaka. Ta zbirka sadržala je ne jedino mikroskopske fotografije preparata, nego i dve do tri hiljade fotografskih klišea.

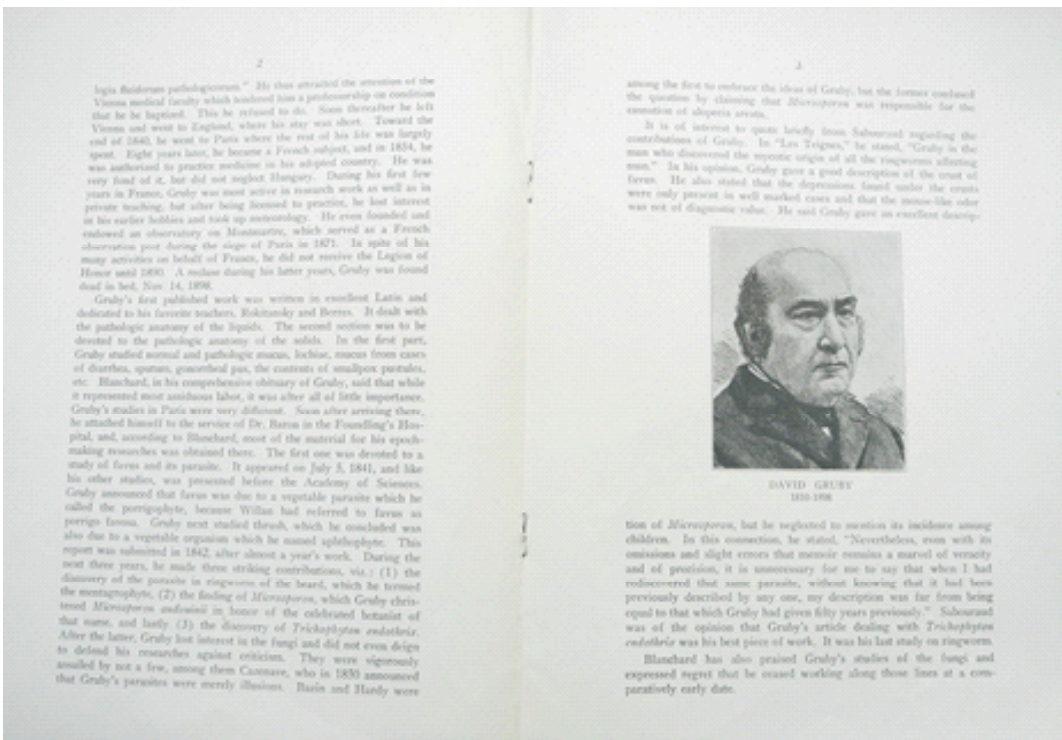

Velik Grubijev poštovalac: Dr Rajmon Saburo (internet)

Zabeleženo je da je dr David Grubi tu svoju veliku i raznovrsnu kolekciju poklonio Medicinskom fakultetu u Parizu, što je, takođe, naišlo na velik odjek.

Naučnu javnost dr Grubi je zainteresovao i dokazima o tome da se lišajevi moraju uvrstiti među biljke, za razliku od dotadašnje prakse, što mu je donelo da još stabilnije učvrsti već zauzetu uglednu poziciju u medicinskom svetu.

U pariskim naučnim časopisima, *Comptes Rendus Scient. Akad. – 1841, 1843, 1844; Ann. D'Acad – 1844*, dr David Grubi je revnosno objavljivao radove i što je vreme više proticalo, nailazili na neskrivenu i široku podršku, mada je i dalje bilo pakosnika koji su se svim silama zalagali da ga omalovaže. Zluradi su svoje osnovne zamerke temeljili na tome da, eto, ta pridošlica iz Beča istina ima nekih rezultata ali da je neuporedivo više pogrešnih, a da ipak uporno kuca na onolika velika vrata. Istovremeno su prećutkujući to da se mnoga od tih vrata pred dr Grubijem otvaraju, što znači da tome svakako postoje valjani razlozi.

Rad dr Grubija objavljen u jednom od časopisa za medicinsku nauku (aut. foto)

Na jednak stepen malicioznih reakcija, 1844. godine je naišao i kada je progovorio o otkriću tripanozome, parazita u krvi žabe. Zlobnici su, pak, učitali

kao po komandi kada su njihovi glasovi zasmetali određenim istinskim autoritetima, dok se dr Grubi nijednom nije oglašavao, nastavljajući samo da uporno radi. Uz to, odazivao se pozivima i van Francuske da objavljuje naučne tekstove, pa je tako, između drugih, njegove radove moguće naći i u brojevima iz 1844. mađarskog stručnog medicinskog časopisa *Orvosi Tár*, ili u godišnjaku *Magyar Orvos-Sebészi Évkönyv*, iz 1844.

Dr Grubi nije bio posvećen isključivo mikologiji, pa je 1845. godine bilo zabeleženo to da je na sebe skrenuo ne malu pažnju otkrićem parazita koji napada krompir.

Njegovim naučnim dostignućima pridavan je sve veći značaj i povodom njih oglašavali su se mnogi naučnici, između ostalih F. Koranji, L. S. Nekam, G. Mađari Kosa, F. Sandor, G. Regeli-Mereji, F. Blanšar, R. Sobel, R. Saburo, listom mu odajući priznanje i za rad na svim ovim poljima i njegovim zaključcima koji su predstavljali iskorak u dotad neistražene prostore.

Tih godina uselio se u kuću u ulici Ke d'Orlean i u njoj je, na nagovor svojih prijatelja i pristalica u periodu od 1841. do 1854. držao predavanja iz anatomije, fiziologije i patologije. Njegovi savremenici su zabeležili da su ti časovi bili veoma posećeni, a da je dr Grubi svaku lekciju potanko objašnjavao govoreći tečnim francuskim jezikom, dok je prilikom demonstracija bio, kako se navodi, aforistički kratak. Zapamtilo se i to da je svoja izlaganja često prekidao retoričkim pitanjima slušaocima i tim načinom predavanja je zapravo uvećao praktičnu korist onog o čemu je govorio.

Ovom se, besumnje, mora dodati i to da je sa posetiocima uspeo ne jedino da uspostavi dobar odnos, s tim da je ne malo njih bilo koji su isticali da se radilo o najboljem mogućem odnosu predavača i slušalaca, nego da se postarao da ih docnije i pažljivo neguje. To mu je i te kako donelo na planu popularnosti. Kako se navodi na više mesta, u ovim krugovima nije ostao i poznat i omiljen samo po stručnosti, već i po tome da ga je odlikovala neposrednost u odnosu sa slušaocima, već i predusretljivost i gostoljubivost.

Sve to je doprinelo da ionako respektabilan kredibilitet dr Grubija nastavi da se uvećava iz dana u dan, te se za ova njegova predavanja, posebno za ona o istraživanjima mikroskopom neprekidno javljalo sve veći broj interesenata. Zna se i to da su u kuću u ulici Ke d'Orlean dolazili ne jedino pariski lekari željni da nauče nešto novo, već i iz drugih francuskih gradova, a nije bila retkost da predavanja posećuju i gosti iz inostranstva.

Drugi deo prvog pariskog perioda

S obzirom na to da mu postojeći prostor više nije odgovarao, rešio je da se preseli na Monmartr, u stan u kuću u ulicu Lepik broj 100, koja je ubrzo posle njegovog dolaska u počela svojim izgledom da podseća na kakav dvorac iz srednjeg veka.

Najčuvenije sedište dr Grubija: Rue Lepic 100 (aut. foto)

U to vreme ga je u više navrata posetio Deže Malonjaji, mađarski pisac i istoričar umetnosti, o čemu je ostavio zanimljivo svedočenje. Malonjaji je na sledeći način opisao besumnje neobično zdanje, vlasništvo svog prijatelja:

- Stanovao je na drugom spratu. Levi deo zgrade, u kome je bilo šest soba bio je prepun biljaka i imao se utisak da se radi o kakvoj kući cveća. U povećim saksijama bile su zasađene palme, fikusi, neke niže vrste bora, kraj kojih su bili bazeni za vodene biljke. Cveća je imao toliko da je morao da zaposli

vrtlara, kome je naložio da jednom nedeljno sve biljke promeni i da na mesto uvelih posadi sveže. Zauzimala su mesto u središnjem prostoru sobe, dok je ono malo nameštaja u njoj bilo prislonjeno uz zid. Zidove skoro nije bilo moguće videti, pošto su ih prekrivale vredne slike, dela najčuvenijih francuskih umetnika, od kojih je na svakoj obavezno stajala ista posveta, “svom dragom doktoru”. U svakoj od soba imao je drugačiju peć, izrađenu na osnovu njegovih zamisli. Središnju sobu, čekaonicu krasio je sat, čijoj mašineriji je bilo dovoljno da bude jednom navijena i da bez greške radi tristo dana, dok je brojačnik bio izdvojen ne kao što je uobičajeno, već na jedinstven način. Ne na 12 sati, već na 24. Po njegovim zamislima bila je izrađena i montirana kućna rasveta, za koju je koristio tad najsavremenije rešenje, takozvani Auerov beli plamen. U sobama na uglu zgrade gajio je majmune i papagaje, i skoro svakog dana našao je vremena da bude u njihovom društvu po petnaestak minuta...

Na osnovu kazivanja još nekih njegovih savremenika, dr Grubi je odmah po uselenju svoj ogromni stan opremio laboratorijom, a 1856. godine pribavio je sve što mu je omogućilo da stvori još bolje uslove za bavljenje i meteorološkim i astronomskim osmatranjima i merenjima. Time je ispunio sebi želju da sebi stvori uslove za iscrpnije istraživanje veze između prirodnih pojava i bolesti čoveka.

Kako su u velikom dvorištu njegove kuće bile još dve građevine, naravno po obimu manje od glavne zgrade, opservatoriji je mesto odredio u jednoj od njih, na čijem je vrhu je dao da se montira teleskop, sa sočivima promera od sedam, osam i devet inča.

O svojim aktivnostima je dr David Grubi izveštavao ne samo stručnu javnost i druge znatiželjnike izdajući mesečni bilten svoje laboratorije/opservatorije, *Publication mensuelle de Bulletin météorologique de l'Observatoire Grubi, Rue Lepik 100*. Ta publikacije bila je manje-više slična drugim meteorološkim biltenima onog vremena, kada su se mnogi naučnici i istraživači bavili proučavanjem meteorologije i objavljivali rezultate svojih posmatranja i analiza u periodičnim izdanjima.

U opservatoriji i u laboratoriji bilo još nekoliko manjih teleskopa, veći broj fotografskih aparata i sočiva, sprava za meteorološka merenja, kao i raznih drugih pomagala. Svako od njih smatrao je neophodnim, a dvaput dnevno je dr Grubi nalazio vreme da obavlja istraživanja. Pre podne u osam i popodne u pet ozonografom je ispitivao količinu ozona u vazduhu, dok je četiri puta na dan bio posvećen opštim meteorološkim merenjima koja su obuhvatala analize trenutnog stanja, izgled neba, očitavanje jačine i brzine vetra, vlažnosti i temperature vazduha, vazdušnog pritiska, oblika i pravca kretanja oblaka...

Pod kupolom opservatorije nalazila se odaja u koju je sa više strana prodirala svetlost i obasjavala poveći tamni sto, kome je mesto našao u sredini prostora. Po napisima hroničara, dr Grubi je pokretanjem konstrukcije sačinjene od kanapa i letava, a koristeći vrlo kvalitetnu camera claire, na njega projektovao panoramske prizore pojedinih delova Pariza.

Radi bolje predstave o kući u lici Lepik 100, neophodno je navesti da se, kada radi o doktorovom stanu, u jednoj od soba nalazila biblioteka sa oko osam hiljada stručnih knjiga, na nemačkom, engleskom i francuskom jeziku, a u nju je dr Grubi smestio i značajan broj raznih električnih aparata, kolekciju mikroskopa, kao i zbirku svojih mikrofotografija.

Drugu dvorišnu zgradu ustupio je životinjskom svetu. Poslužila mu je kao dom za zmije, žabe i salamandere, kojima je ostavljao da vreme provode ili tu gde ih je smestio a prostor opremio i ogromnim posudama napunjenim vodom, ili da se slobodno kreću po dvorištu. Vrata ove zgrade su uglavnom bila otvorena, tako da su, u zavisnosti od vremenskih prilika životinje mogle da izlaze i uživaju u slobodi na travi i suncu.

Stan dr Grubija (aut. foto)

Namećući sebi svakodnevno sve veći broj obaveza i radeći od ranog jutra do kasne večeri, dr Grubiju su neophodni postali pomoćnici, čiji je zadatak bio da se bave sporednim poslovima. Tako se uz njega, u prvo vreme, obavezno nalazio izvesni kapetan Kase, pa neki Žovis, a kako ni njih dvojica nisu uspevali da urade sve što bi im naložio, obojica su posle nekoliko meseci dobili svoje pomoćnike, čija su imena ostala nepoznata.

Sve ovo, na neki način, kazuje o tome da su interesovanja vodila dr Grubija u različitim pravcima ali, po najvećem broju mišljenja, da se zadržao samo na polju medicinskih istraživanja bi, svakako, dosegnuo mnogo dalje i stekao još veći renome. Međutim, po vlastitom priznanju, bavljenje isključivo medicinskom naukom nije moglo da mu obezbedi odgovarajuće prihode i to je navodio kao glavni razlog zbog kog se posle izvesnog vremena okrenuo lekarskoj praksi, jer mu je omogućavala da neuporedivo bolje zarađuje.

Na taj korak, kako je objašnjavao, možda bi se odlučio i ranije, ali iako je već odavno pripadao redu posebno uglednih Parižana, dr Grubi je tek 1. decembra 1846. godine stekao pravo na stalni boravak u Francuskoj. Državljanstvo je uspeo da dobije skoro godinu dana docnije, 28. marta 1848. a 16. maja 1854. godine vladar Francuske Napoleon III izdao je dokument kojim se saglasio da se dr Davidu Grubiju dopušta bavljenje lekarskom praksom.

Od prvog dana kada je počeo da prima pacijente dr Grubi je bio angažovan, kako se kaže, od zore do kasne večeri, a u tom ritmu radio je svih narednih godina, dokle god ga je držala snaga.

O tome kako je svoj prostor u kući u ulici Lepik prilagodio sve većim zahtevima pisao je i Malonjaji:

... Jednu od soba izdvojio je za pravi magacin božićnih i drugih poklona, dobijenih od svojih prijatelja i poštovalaca. Po nekim kutijama se videlo da ih nikad nije otpakovao, dok je na pojedinim samo otepio ukrasni papir, pa bi njegovu ljubopitljivost nešto odmenilo i više nije želeo da traći vreme i da pogleda šta mu je bilo darovano. Za neke poklone tu nije bilo mesta i po nekoliko sedmica bi bili ostavljeni na velikom stolu u sobi za prijem pacijenata... U prostoriji u koju bi dolazili oni koji su se žalili na pojedine tegobe je kraj zida razmestio kaučeve, čiji su visoki nasloni bili prekriveni belim presvlakama i tu bi se smestili očajni, bolesni ljudi. Pacijente je primao isključivo po redu kojim su dolazili, bez obzira na njihov društveni položaj ili imetak, dok je nedelju odredio kao dan kada pregleda svoje siromašne sugrađane. Tada bi prostorije bile pune ljudi već u jedan sat, a čekalo se ne samo u sobi za prijem. Recimo, do ove sobe nalazila se manja, neka vrsta čekaonice za one koje će pregledati čim bude ispratio pacijenta s kojim je bio trenutno zauzet, a zidove i te sobice prekrivale su slike. između drugih bili su tu por-

treći francuske carice, potom portreti sa posvetama Ambroaza Tome i Aleksandra Dime, pa ko zna otkud nabavljen portret njegovog oca Menahema Mendela, onda slika Ferenc Deaka, potom prizor poplave u Segedinu, zatim neke čarde u mađarskoj pustari, slika predela u ravnici i žetva... Ipak, prva među njima je bila ona čuvenog majstora pejzaža Šarl-Fransoa Dobinjija. A kad bi sat oglasio da je šest, širom bi otvorio ordinaciju na čijim vratima sa spoljne strane nije bilo kvake. 'Idemo', obratio bi se preostalim pacijentima, označavajući na taj način da mu je isteklo radno vreme, s tim što se zna da je bilo i takvih nedelja kada je obolele primao sve do ponoći... Imao je još jednu čekaonicu, u desnom delu kuće, u jednoj od tri sobe, dok je ostala tajna šta se nalazi u ostale dve, jer sem dr Grubija u njih niko nije imao pravo da uđe.

Radovi dr Davida Grubija

Više poznavalaca života, naučnog opusa i lekarske prakse dr Davida Grubija dele njegov rad na tri perioda. Na fazu do sticanja diplome, tačnije na period koji je proveo u Mađarskoj i Austriji, na doba kada je istraživanjima uspeo da dopre do brojnih naučnih saznanja, kao i na vreme njegovog najneposrednijeg angažmana, kad je brinuo o zdravlju svojih pacijenata.

Sam dr Grubi je, pak, u nekim poznijim godinama toj podeli dodao još jednu stavku, vezanu za njegova istraživanja u oblasti drugih nauka i tom, četvrtom fazom je smatrao razdoblje od kada je osnovao opservatoriju na Monmartru, kao i laboratoriju za fiziološka, mikrografska, anatomska i anatomsko-fotografska istraživanja.

Sačuvani radovi dr Grubija, Muzej medicinske istorije u Parizu (aut. foto)

Kako je već rečeno, dr David Grubi je nastojao da svoja otkrića podeli sa stručnom javnošću, počev od njegovog prvog rada objavljenog u Beču, *Observationes microscopicae, ad morphologiam pathologicam spectantes*, Vienne, 1839, a van svake sumnje je da je s te strane najviše za sobom ostavio u drugoj fazi.

Deo njegovih radova je izgubljen, ali je srećom jedan od popisa sačinio, nažalost samo po sećanju, velik poštovalac rada dr Grubija, Rafael Anatol Emil Blanšar, lekar i prirodnjak, pionir u oblasti medicinske zoologije. U pitanju je nepotpuna lista radova i, kako piše sekretar dr Grubija, L. Le Lej, u arhivi Francuske akademije nauka nalaze se još neki, od kojih posebno vrednim smatra rukopis o mineralnim vodama Evrope, za koje dr Grubi nije mogao da nađe izdavača.

R. A. E. Blanšar na početku kaže da su neki radove dr Grubija čitali sa velikim zanimanjem, drugi sa nevericom, ali ti rukopisi nikog nisu ostavljali ravnodušnim.

Sledi Blanšarov popis radova dr Grubija.

1840. *Observationes microscopicae, ad morphologiam pathologicam. Morphologia fluidorum pathologicorum. Tomi primi, pars prima, accedunt tabellæ septem et tabulas litho sculptas quinque. Vindobonæ apud Singer et Goering, in-8°, 64-24 p.*

1841. *Mémoire sur une végétation qui constitue la vraie teigne (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, XIII, p. 72, 12 juillet).*

1841. *Sur les mycodermes qui constituent la teigne faveuse (ibid, Xiii, p. 309, 2 août).*

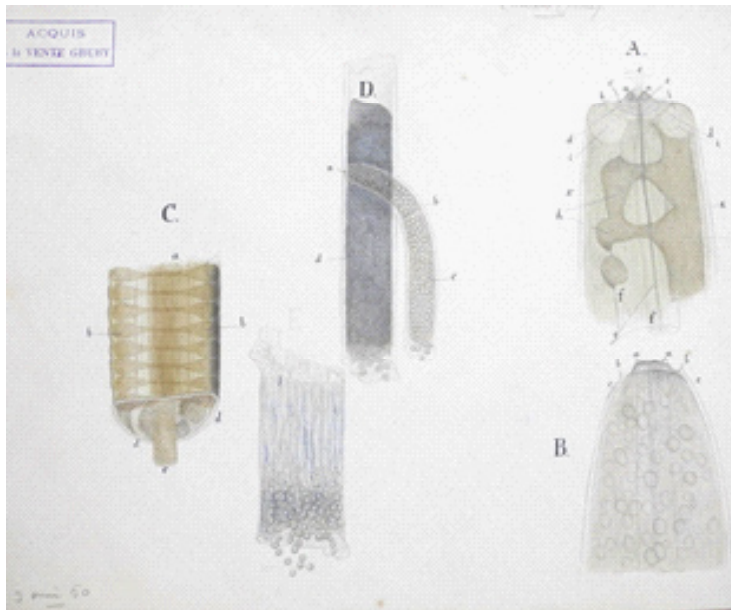
1841. *Recherches anatomiques concernant le système veineux de la grenouille (ibid., Xiii, p. 923-926 ; L'institut, iX, p. 382 ; Annales des Sc. Nat. zoolog. (2), XVii, p. 209-230, av. 2 pl., 1842).*

1842. *Ueber Tinea Favosa (Mller's Archiv fur Anatomie, p. 22-24).*

1842. *Mémoire sur une maladie de la peau observée à l'Hôpital Saint-Louis*".

1842. *Recherches anatomiques sur une -plante cryptogame qui constitue le vrai muguet des enfants (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, 1842. XiV, p. 634, 3 mai).*

1842. *Sur le muguet (Clinique des hôpitaux des enfants, iL p. 191 ; Annales de l'anatomie et de la physiol. pathol., p. 282, 1846).*

Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

1842. *Notes sur les entozoaires de la grenouille et sur quelques points de la pathologie de ce batracien (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, XV, p. 33-35, 71-72 ; L'institut, X, p. 239-240).*

1842. *Sur un nouveau cryptogame qui se développe dans la racine des poils de la barbe et constitue une espèce de mentagre contagieuse (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, XV, p. 512).*

1843. *Recherches sur la nature, le siège et le développement du Porrigo decalvans ou phytoalopécie. (ibid. XVII, p. 301, 14 août).*

1843. *Recherches et observations sur une nouvelle espèce d'hématozoaire. Trypanosoma sanguinis (ibid., XVII, p. 1131-1136, 13 novembre).*

1843. *Recherches sur les cryptogames du derme humain".*

1844. *item.. (Annales des sc. nat. zool., (3), i. p. 104-107; Ann. of. nat. hist., XIII, p. 158-159. 1844).*

1844. *Recherches sur les cryptogames qui constituent la maladie du cuir chevelu décrite sous le nom de Teigne tondante (Mahon), Herpes tonsurans (Cazenave) (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, XVIII, p. 583, 1 avril).*

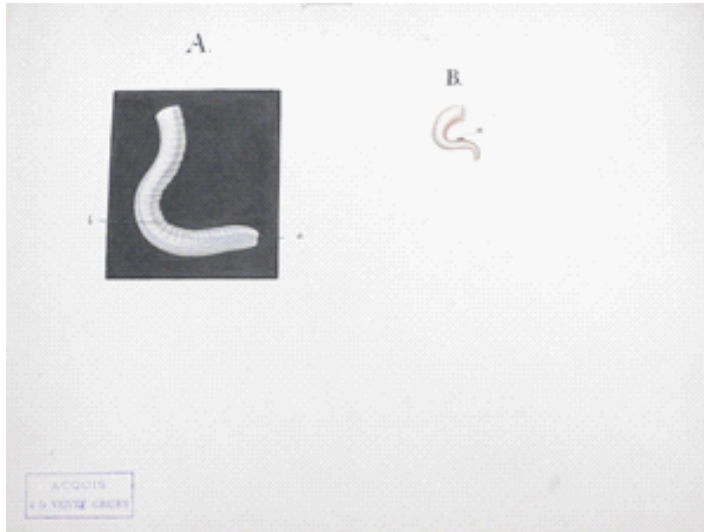
1844. *Note sur des plantes cryptogamiques se développant en grande masse dans l'estomac d'une malade atteinte, depuis huit ans, de difficultés dans la déglutition des aliments solides et liquides (ibid., XVIII, p. 586, 1 avril).*

1845. *Recherches sur les animalcules parasites des follicules sébacés et des follicules des poils de la peau de l'homme et du chien (ibid., XXI, p. 696, 22 septembre).*

1847. *Effets du chloroforme sur les animaux, comparés à ceux de l'éther (ibid., XXV, p. 901, 13 décembre).*

1848. *Action du chloroforme (ibid., XXVI, p. 175, 7 février).*

1850. *Traité des maladies de la peau.*

Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

1855. *De la pellagre*

1859. *Résultats du pansement des plaies et blessures par l'ouate et l'huile (La Clinique Européenne, janvier).*

1859. *Nouveaux résultats obtenus dans le pansement des plaies et blessures par l'ouate et l'huile (ibid., février).*

1859. *De l'Erythème automnal (ibid.).*

1866. *De l'homme et de la machine. Étude comparée à propos d'une discussion sur la machine et l'homme. Paris, Ch. Noble t, in-8° de 16 p.*

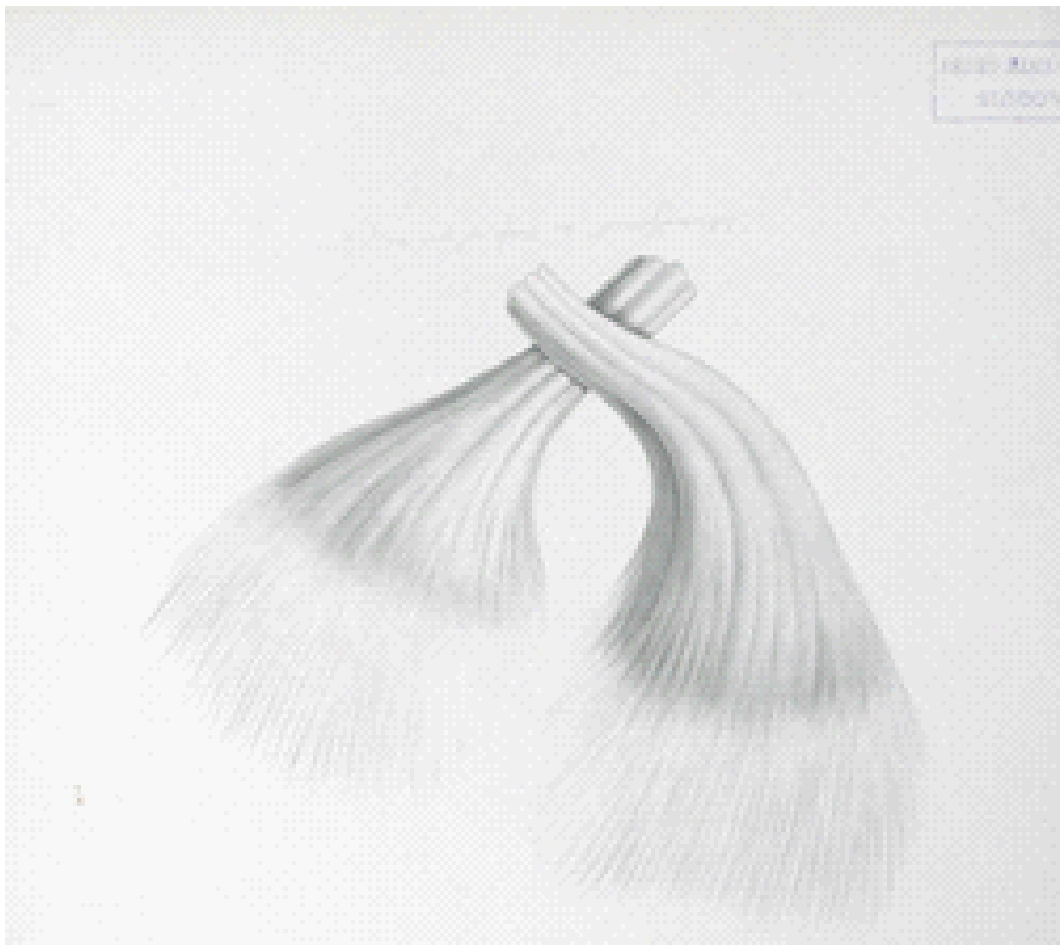
1884. *Sociétés et matériel de secours pour les blessés militaires (Exposit. de 1878). Paris, E. Lacroix, in-8° de XVI-VI-294 p. et 6 pl. (Devait avoir une suite qui n'a pas paru et est restée manuscrite.)*

Zajedno sa Grimaudom i Gauxom

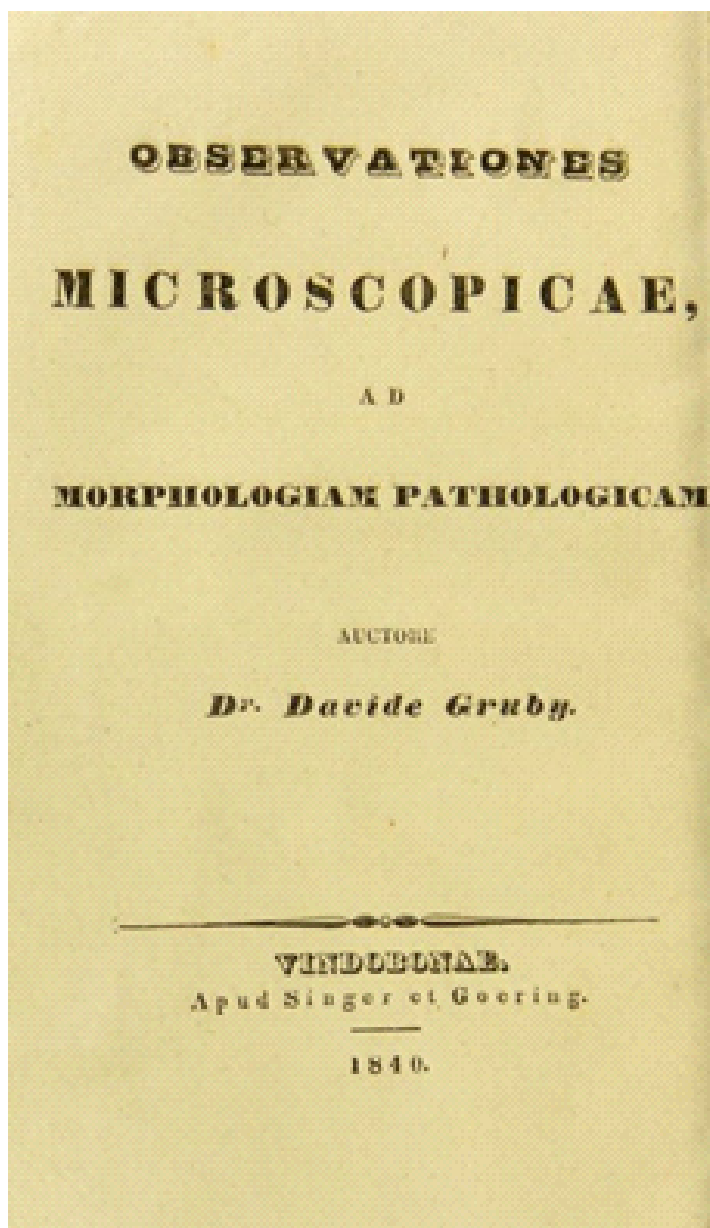
1842. *Descript. anatom. de l'organe qui fournit la liqueur purpurigène dans le Murex brandaris (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, XV, p. 1007-1008.)*

Zajedno sa Delafondom

1843 . Note sur une altération vermineuse du sang d'un chien, déterminée par un grand nombre d'hématozoaires du genre flaire (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, XVI, p. 323, 6 février).

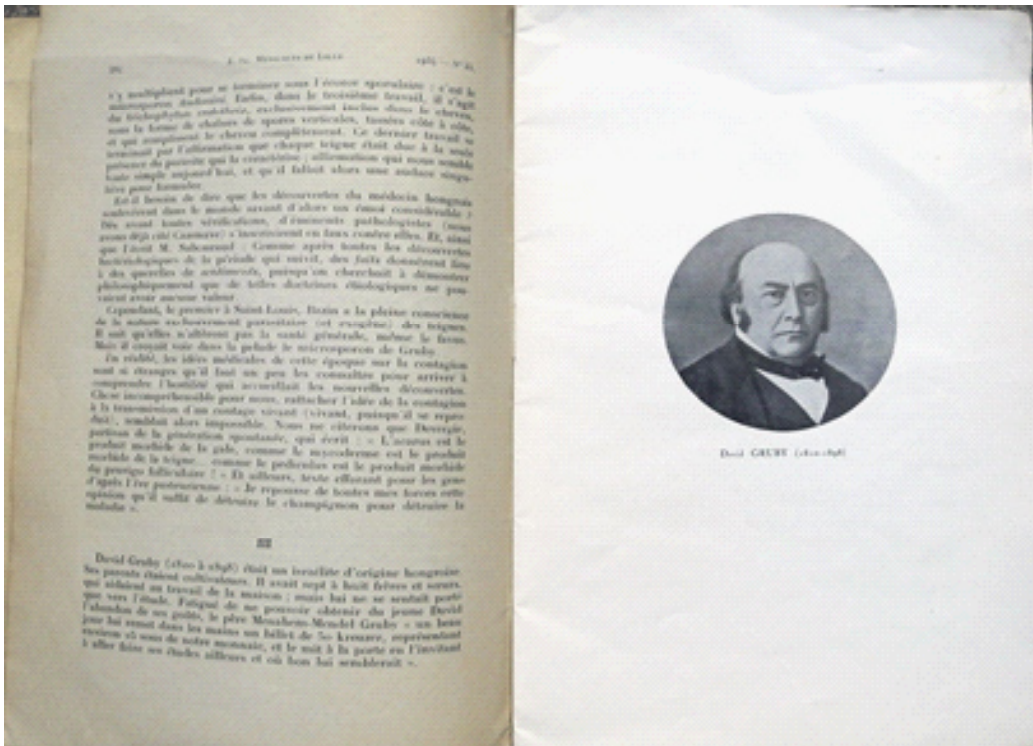
Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

1843. Résultats des recherches faites sur l'anatomie et les fonctions des villosités intestinales, l'absorption, la préparation et la composition organique du chyle dans les animaux (ibid., XVI, p. 1194-1200, 5 juin).

1843. Résultats des recherches faites sur la composition organique de la lymphe chez les animaux (ibid., XVI, p. 1194-1200, 5 juin).

Knjiga dr Davida Grubija De l'homme et de la machine (aut. foto)

1843. *Résultats de recherches faites sur la composition organique de la lymphe chez les animaux (ibid., p. 1369, 19 juin).*

1843. *Recherches sur les animalcules se développant en grand nombre dans l'estomac des animaux et dans les intestins des animaux herbivores et carnivores pendant la digestioi (ibid., XVII, p. 1304-1308, 11 décembre ; L'institut, XI, p. 426, 1843 ; Annals of nat. hist., XIII, p. 154-157, 1844).*

1844. *Deuxième note sur Valtération vermineuse du sang des chiens par l'hématozoaire du genre filaire (Comptes rendus de l'Académie des Sciences, XVIII, p, 687, 15 avril).*

1852. *Troisième mémoire sur le ver flaire qui vit dans le sang du chien domestique (ibid., XXXIV, p. 9; L'institut, XX, p. 36; Edinburg philosophical journal, LU, p. 233, 1852 ; Quarterly journal of micr. science, II, p. 33, 1854).*

Pretpostavlja se da se opaska o tome da je spisak nepotpun i da su u njemu izostavljeni vredni radovi, kako navodi njegov sekretar L. Le Lej, odnosi i na naučni tekst dr Grubija iz 1867. (u dva dela) *Appareils et instruments de l'art médical; historique de Société de vecours aux blessés*, zatim iz 1867. takođe

u dva toma *Appareils et instruments de l'art médical; historique de Société de secours aux blessés*.

U tom radu je, između ostalog, sažeo svoja iskustva na polju dijetetike i, uopšte, ljudske ishrane, kao i vlastita terapijska iskustva koja su vezana za tu oblast.

Zatim, tu je i rad sa Grimo de Koom. Obimnu knjigu o pružanju pomoći i ranjenicima u vojnim sukobima objavio je 1884, kao i o pravilnom načinu pružanja prve pomoći, a osim toga se zna da je bio jedan od osnivača Crvenog krsta Francuske, pa je pretpostaviti da je ostao pisan trag i o razlozima zbog kojih treba formirati ovu instituciju.

Pariski lekar čudovorac

Posebnu pažnju svakako zaslužuje rad dr Davida Grubija kao lekara praktičara, koji je u ono vreme besumnje bio jedinstven kako po načinu pristupa obolelim, tako i po tome na koje se sve načine bavio njihovim oporavljanjem i nije bila retkost da se upušta i u nesvakidašnje načine lečenja.

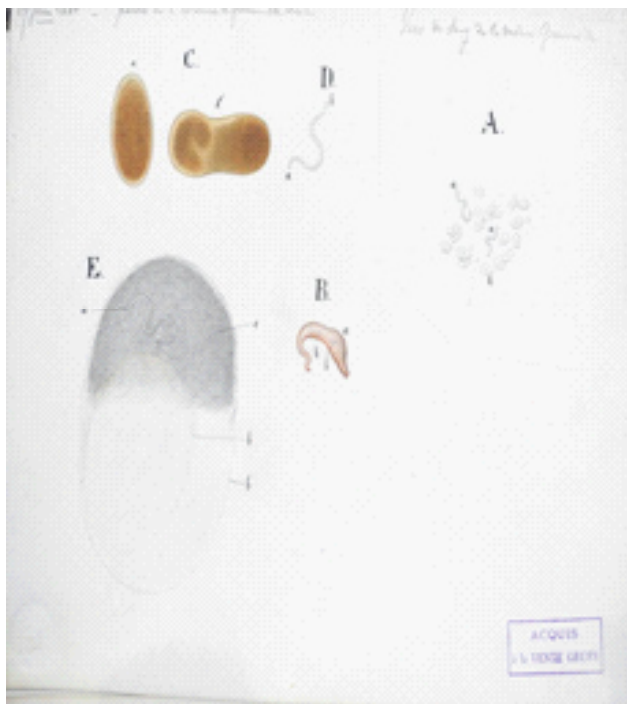
Polazište, tačnije praktično osnovni princip lečenja bio mu je taj da bi priroda morala sama sebi da pomogne, smatrajući da je bolest zapravo ništa drugo do greh protiv reda koji je u organizmu načinila priroda, iz čega proističe zadatak lekara, na kome je da pomogne organizmu da dobije snagu da bi ponovo uspostavio ravnotežu.

Objašnjenje, besumnje, počiva na tome da je kod dr Grubija sve bilo bazirano na njegovom skoro savršenom poznavanju anatomije i fiziologije ljudskog organizma, dakako za onovremene prilike,

Kao što je već izneto, dr Grubi godinama nije imao ovlašćenje da se u Francuskoj zvanično bavi lečenjem. Uprkos tome, 1851. godine, tri godine pre nego što je uspeo da konačno dobije dozvolu, posle silnih molbi i urgencija prihvatio lečenja nekog svog sugrađanina, o čijem zdravlju se do tada staralo nekoliko doktora. Iz dana u dan je čovek kopnio i zadovoljstvo njegovoj porodici je činilo ako bi se nekog dana osećao ne gore nego prethodnog, već ako bi bio jednako slab. Za razliku od svojih kolega, dr Grubi je primenio izvesni samo njemu znan tretman i ovog teškog bolesnika je posle izvesnog vremena uspeo da vrati redovnom načinu života. Ipak, neki od lekara koji su se ranije bili uz tog obolelog Parižanina nije mogao da se pomiri s tim da je neko našao delotvorniji put i rešio je da dr Grubiju ne oprostii postignuto i napakostio mu je na taj način što je podneo tužbu sudu, navodeći da je lečenje obavio neko ko nema sertifikat da se tim bavi. Pošto je bio u pravu, kada se sve posmatra isključivo s pravne strane, dr Grubiju je pretela opasnost da ga

vlasti proteraju iz Francuska zbog bavljenja nedopuštenim.

Sud je, međutim, kako je zabeleženo, doneo odluku kakvu je malo ko očekivao, pošto se osumnjičeni odbranio na izuzetan način.

Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

Umesto da direktno odgovori na optužbe, okrivljeni se osmelio da sudiji postavi pitanje koje ga je oslobodilo svake odgovornosti i, ispostavilo se, umnogome je doprinelo ubrzanju postupka da država dr Grubiju dozvoli da se ubuduće bavi lekarskim pozivom.

- Gospodine sudija, da li bi vam više odgovaralo da vas leči licenciran francuski lekar i da se to ne završi na dobar način, pa da posle izvesnog vremena umrete, ili biste se opredelili da ozdravite zahvaljući terapiji lekara koji je iz ovih i onih razloga bez odgovarajuće dozvole da se bavi tim poslom – glasilo je njegovo pitanje.

Sudija se zacelo posle tih reči našao u nezavidnoj situaciji i dr Grubi je oslobodio optužbe, a onda se saznalo i to da je uokrivljeni u više navrata već kršio propis o zabrani da se bavi lečenjem, kao i to da je uspešno lečio i brinuo još o nekim žiteljima Pariza.

Istina, to se otkrilo mnogo kasnije, najverovatnije čak posle smrti dr Grubija, pošto je među njegovim stvarima nađena medalja izrađena od bronzne, na

kojoj je ugravirano da mu je ona bila dodeljena iste godine kada se našao na sudu, 1851, a po svoj prilici pre nego što je bio započet proces. Na odličju je upisano, *Au docteur Grubi ses malades reconnaissants* (Doktoru Grubiju, njegovi zahvalni pacijenti, 1851).

Mada se o dr Davidu Grubiju naveliko govorilo po Parizu i okolini i nakon ovog suđenja, nakon procesa su se pred njim širom otvorila vrata bolnice *Savout de la rue St. Lazar*. Na njih, ali i na vrata kuće u ulici Lepik počeli su da dolaze i oni i vrlo uglednih krugova, pa i najuglednijih, uz te i članovi francuskog plemstva, pisci, umetnici, diplomate, bankari, javne ličnosti iz političkog života i iz drugih oblasti, kao i dvorjani Napoleona III.

Način lečenja pretvarao je koji put, govorilo se, u formu svojevrzne umetnosti i nije bila retkost da se sa onolikih mesta čuje da je dr Grubi pravi umetnik prilikom određivanja vrste i količine hrane i pića za svoje pacijente, kao što se nije propuštala mogućnosti ni da se pohvali koliko je bio precizan kada bi bolesnicima govorio u kojoj meri i u koje vreme treba da koriste prepisanu terapiju.

O njegovim metodima lečenja su ispredane najneobičnije priče, pošto se nije pridržavao načina lečenja koji su podrazumevali duge kure i čestu upotrebu medikamenata, a što se, inače, u to vreme smatralo uobičajenim postupcima. Ljudsko telo za njega je predstavljalo najsavršeniju strukturu, o čemu je 1856. godine napisao knjigu *De l'homme et de la machine* i stoga je svojim pacijentima prepisivao vrlo malo lekova, a nastojao je, budući da je imao odličnu moć zapažanja, da što bolje tačnije sazna način života obolelog i njegove navike. Bio je fokusiran na to da pacijentu promeni način života, ukoliko bi zaključio da je neprikladan za tu osobu, kao i na to da se do korekcije dođe tako što će se bolesnik kombinovati neobične dijete, prema njegovoj recepturi, a koje su bile potpuno različite u odnosu na ustaljene. Po njemu je nužnost bila da se izmene obrasci ponašanja pacijenta i to je skoro po pravilu dovodilo do rezultata, a ostalo je više zapisa o njegovim neuobičajenim metodama.

U pojedinim dokumentima je moguće naći to da je dr Grubiju bilo dovoljno samo da pažljivo pogleda bolesnika i da odmah nakon toga postavi osnovnu dijagnozu. Posle bi se upustio u detaljan razgovor s pacijentom o njegovom načinu života i o okolnostima u kojima živi. Na taj način je celovito mogao da sagleda razloge zbog kojih je došlo do obolenja i tek potom je sledilo to da pacijentu izdiktira ne samo recept, već i sve ono što smatra neophodnim da promeni u svojoj svakodnevnici.

Velik značaj, tokom lečenja, pridavao je i tome što je pripadao redu veoma sugestivnih osoba i razgovori koje je vodio sa pacijentima bi, kao po pravilu,

uvek urodili plodom. U literaturi nalazimo i to da je dr Grubi redovno pratio učenja savremenih filozofa i dobro poznao stare mislioce, te je na osnovu tih znanja davao određene preporuke, a zna se isto tako i to da se bavio homeopatijom. Kad se sve ovo sabere, svakako da ne čudi to da se na njegove savete gledalo u određenim krugovima s oprezom i podozrenjem, kao i nedovoljnim poverenjem.

Ipak, bez obzira na to, u njegovim čekaonicama je uvek bilo pacijenata, među kojima se nekom prilikom našao i čuveni pesnik Hajnrih Hajne. Osim ozbiljnih tegoba koje mu je pričinjavala atrofija mišića, žalio se u nekom trenutku i na to da gubi vid. Dr Grubi ga je najpre pomno pregledao, pa mu je na čuđenje mnogih preporučio da, koliko mu snaga dopušta, pokuša da izučići zanat pravljenja ogledala! Naime, za razliku od drugih koji su ranije skoro dve decenije lečili slavnog pesnika, dijagnostikovao da je Hajne oboleo od luesa i da se ova bolest odrazila na oštećenja očnog nerva. Pesnik ga je poslušao i saveti za lečenje koje je dobio su se pokazali delotvornim. Doktor je, naime, poznao način na koji se prave ogledala i njegov savet je došao otud što je bio siguran u to da će Hajneu biti od koristi da u radionici nekog staklara udiše živinu paru i da će od toga barem donekle imati koristi.

Neuporedivo bizarniji bio je njegov savet izvesnom gojaznom bankaru da svakog dana po nekoliko sati sakuplja opuške po pariskim bulevarima. Jasno, uglednom Parižaninu nije bilo do toga da se bavi poslom nedostojnim čoveka njegovog renomea, ali između toga i prekomerne težine koja mu je pričinjavala ozbiljne poteškoće je izabrao da prihvati ono što mu lekar kaže. Proisteklo je nakon izvesnog vremena da je vaga pokazala kako je od vežbanja na toliko banalan način bilo i te kakve koristi za bankara.

Neobičnih sugestija dr Davida Grubija bilo je na pretek, navodi literatura, pa je koji put čak posezao za saznanjima iz oblasti lečenja bojama, hromoterapije. Tako je pojedinim pacijentima savetovao da u svojim trpezarijama ili spavaćim sobama promene tapete, držeći se toga da plava boja deluje umirujuće, a crvena razdražujuće. Pojedinim pacijentima je, opet, savetovao da na svojim kućama ili stanovima zazidaju prozore ili, pak, da ugrade nove... Nije zapisano i to u kojoj meri su ovi saveti i niz sličnih bili od pomoći, ali kada se u obzir uzmu savremena znanja, izvesno je da se čovek ne oseća smirenim u prostorijama obojenim u crveno, čak i ukoliko ova boja ne dominira.

Naravno, najviše se pamte anegdote u vezi odnosa dr Grubija i njegovih nedaleko čuvenih sugrađana, pa se tako zna da je, naprimera, književnika Aleksandra Dimu Sina privoleo da oslabi na taj način što mu je odredio da krene u šetnje ulicom Rivoli, ali tokom kojih treba u tačno određeno vreme da pojede

brioš i jabuku, kao i da taj obrok svaki put bude na istom mestu. Jednoličnost je, nesumnjivo, vrlo brzo dozlogrdila piscu, inače poznatom sladokuscu. Iz ovih svojih užina je, dakako posle konsltacije se sa dr Grubijem najpre izbacio pecivo, da bi se posle rešio i jabuka. Međutim, doktor nije odustao od toga da književnik mora da ne prekine šetnje i ovaj ih je svakodnevno nastavio i posle izvesnog vremena je postao zadovoljniji svojom linijom.

Jabuka je zauzimala važno mesto i u tretmanu propisanom Viktoru Igou. Zabrinuo se zbog svog zdravlja kada je oslabio i pojadao se, govoreći svom prijatelju lekaru dr Grubiju da mu već duže vreme nijedna hrana ne prija, pa se samim tim neredovno opredeljuje bilo šta da jede. S druge strane, rekao je, odgovara mu je da pije crnu kafu i to u znatno većim količinama nego ranije, te se to odrazilo na njegovu probavu, a i boja kože na piščevom licu je upućivala na to da kod njega i postoje određene tegobe.

Po savetu dr Grubija, Igo je počeo da ustaje u rano jutro, već u šest sati, posle čega je morao da se što brže pripremi za šetnju i da pođe po Parizu, precizno određenom trasom, s tim da u šetnju obavezno mora da ponese jabuku. No, pre izlaska iz kuće je u nju trebalo da zabode četiri nova eksera. Morao je da pešači Jelisejskim poljima do Trijumfalne kapije, pa kada bi stigao do nje da izvadi dva eksera i pojede polovinu jabuke. Na to da izvadi druga dva eksera bi došao red kada se vrati svojoj kući i, razume se, tada je trebalo da ih baci, pošto je morao da ih sačuva za naredni dan i narednu šetnju. Disciplinovani Igo je sve to bespogovorno poslušao. Sem toga, bio je uporan i pridržavao se ove terapije, a posle dva meseca je apetit počeo da mu se postepeno vraća. Jasno, to je doprinelo piščevoj težini, s tim da je imao sve manje želje za onolikim količinama crne kafe. Takođe, privikao se da deo dana redovno posveti svojoj fizičkoj aktivnosti i lice mu se ponovo zarumenilo. Kako dr Grubi nije ostavio nikakav pisan trag o tome u kakvoj su funkciji bila ona četiti eksera, ostalo je nepoznato zbog čega su i oni zauzimali mesto u ovoj terapiji. Jedino je moguće je da su pripadali delu narodne medicine ili tradicionalnih verovanja i da to nije bilo zasnovano na bilo kakvoj naučnoj osnovi.

Nesanicu kompozitora Frederika Šopena dr Grubi je opet izlečio na taj način što mu je naložio da noćnim vozom redovno putuje iz Pariza u Versaj i da se istim vozom odmah vrati kući. Ispostavilo se da je monotono i ravnomerno kloparanje voza koje je Šopen morao da sluša od početka do kraja puta dalo rezultat: uljuljkivalo ga je u san i organizam mu se priviknuo na spavanje. Štaviše, ostala je priča o tome da su Šopena morali da bude kada bi se voz našao u stanicama i u Versaju i u Parizu.

Značajnih rezultata dr Grubi je imao i u lečenju neurastenije, ali nije ostalo zapisano i to kako je pristupao rešavanju problema svojih pacijenata, s tim da

je ostao trag o tome da su mu zavidne kolege, podsmehujući mu se rugajući se, nadenule nadimak derviš iscelitelj, *derviche guérisseur*. Štaviše, pojedini su išli i dalje, pa su ga nazivali vešcem, a misleći da mu tim nisu dovoljno naudili su pridodavali tobože proverenu tvrdnju da je majka dr Grubija bila veštica. Iz navodno proverenih izvora saznali su to i prenosili priču da je njegova majka okončala život na taj način što su je spalili na lomači!

Koliko je ovo bilo bolno za dr Grubija je moguće samo pretpostaviti, a neophodno je tome dodati da je u pojedinim svojim docnije nađenim pismima prijateljima isticao koliko je bio vezan za nju. I pored toga, dr Grubiju nije bilo ni na kraj pameti da i jednom reaguje na te gnusne spletke i nastavio je da leči na potpuno iste načine kao što je činio i ranije. Nije izmenio ma i jednu od svojih instrukcija davanih pacijentima, ma koliko da su bile krajnje neobične.

Zanimljivo je svakako i to da glasovi podlaca ne samo da nisu ničemu doprineli, a da se broj zainteresovanih za lečenje kod dr Grubija permanentno povećavao.

Jedan od odgovora na pitanje koje iz tog proističe je dakako i taj da se dr David Grubi razlikovao od velikog broja svojih kolega i po tome što je sa svim pacijentima prilazio na jednak način i s njima uspostavljao isti odnos, bez obzira na to je li pripadaju najsiromašnijima ili najbogatijim i najuticajnijim. Svakom od obolelih je pristupao na identičan način i razgovor bi vodio o svemu što ga zanima, nikad se ne ustežući ili snebivajući se, niti izbegavajući da postavi i jedno pitanje i jedan savet da pruži, bilo o kome da se radilo.

Jedan od najboljih primera toga kakav je stav zauzimao prema pacijentima bi svakako mogao biti onaj iz Londona, gde je bio pozvan da dođe što pre može, kako bi pomogao kraljici Viktoriji koja se već danima veoma loše osećala i čak ni dvorskim lekarima nije uspevalo da je izleče. Posle takve molbe, razumljivo, dr Grubi nije oklevao i požurio je da otputuje, a po dolasku u odaje je bez ustručavanja poveo razgovor sa monarhinjom, potanko je ispitujući kako o njenim tegobama, tako i o životnim navikama. Pošto se potanko raspitao, doznao za najveći broj svakodnevnih obrazaca njenog ponašanja, opredelio se da bude potpuno direktan i da kraljici predoči da je, u svakom slučaju, jedna od njih posebno stvara problem zbog kog traži da joj se pomogne.

– Vaše visočanstvo pije više nego što bi smelo, više od onog što vaš organizam može da izdrži. Molim vas da ostavite alkohol i ubrzo ćete videti da ćete se dobro osećati – rekao je bez ustručavanja.

Kraljica je poslušala savet francuskog lekara i nedugo potom je bilo obnarodovano da je njeno veličanstvo ponovo dobrog zdravlja.

Razume se, njoj najbliži bili su preneraženi načinom na koji joj se obratio dr Grubi. Moguće je samo zamisliti njihove komentare i prigovore doktoru, dok se još nalazio u nekim od dvorskih prostora, o čemu je glas stigao i do druge obale Lamanša.

- Bio sam pozvan da joj pomognem i, ako sam se tim poslom našao pred njom i ako sam tačno odredio o čemu se radi i zbog čega boluje, onda je sasvim normalno da ništa nisam smeo da prećutim.

Kada se govorilo o dr Grubiju, zna se i to da se s kraja na kraj Pariza pričalo, naprimer, o njegovoj kočiji, kakvu niko i nikad nije imao. Ovo jedinstveno prevozno sredstvo bilo je izrađeno po njegovim uputstvima, a koja su nalažala to da mu se u kabini uredi i mala laboratorija, kraj jednako tako malih polica za knjige, pošto nije bilo dana a da u njihovom društvu nije provodio izvesno vreme. Na krovu kočije dao je da se postavi prozor, čija je funkcija bila dvojaka. Pre svega je služio tome da se kabina može provetravati, a isto tako je zahvaljujući prozoru u kabinu dopiralo dovoljno svetla, da bi mogao vreme da provodi u čitanju. Kabina je imala čak i tu mogućnost da se sedište njenog vlasnika moglo preinačiti u toalet, za razliku od kabina kočija finansijski ili politički najmoćnijih.

Svojom kočijom se nije razmetao, ali se izuzetno ponosio, a koliko je bio vezan za nju svedoči podatak o tome da je kao uslov da otputuje u London radi lečenja kraljice Viktorije bio taj da se njegova kočija ukrca u brod kojim će se prevesti preko Lamanša.

Kako se nije obazirao na to šta se govori o načinima na koji leči, tako dr Grubija nisu uznemiravale ni priče o tome da ga u pojedinim pariskim krugovima sugrađani proglašavaju ekscentrikom i kada se radi o njegovim pogledima na svet. Jednostavno, bio je svoj, ne sugerišući nikom da bi trebalo da se ugleda na njegovo viđenje života, u istoj meri kao što nije pristajao da ga nagovore da u vlastitom bilo šta promeni.

Svakako je moguće pretpostaviti da je dr David Grubi bio i te kako svestan toga da brojnim svojim postupcima, glasnim razmišljanjima ili na neki drugi način privlači pažnju, znajući da se deo njegove okoline s takvim njegovim postupcima ne slaže. Međutim i pored toga se tvrdoglavo držao od prvog do poslednjeg svog načela, kao i načina na koje ugađa sebi ili onima s kojima je voleo da bude u kontaktu van svog radnog vremena.

Predstavu o njemu sigurno bi bilo neophodno dopunjavati mnogo čim, a ovde ćemo se zadržati, između ostalog, i tim da je od dana kada je počeo da se bavi lekarskom praksom svoje godišnje prihode redovno delio na trećine, ali nejednake. Važno je pritom napomenuti da je dr Grubi godišnje zarađivao značajan novac, oko četiristo hiljada franaka. Bila su to izuzetno visoka pri-

manja, koja bi danas, pretvorena u evre premašivala cifru od 5.860.000! Za razliku od najvećeg broja sebi ravnih po zaradi i onih imućnijih, najveći deo svog budžeta nije trošio na vlastito blagostanje, već je gro tih para izdavao u dobrotvorne svrhe. Sledeću trećinu je usmeravao na ulaganja u stalno osavremenjivanje opservatorije i laboratorije, dok je poslednji deo, najmanji, odvajao za svoje potrebe, za održavanje kuće, bašte... A ta trećina, po svedočenjima, bila je skoro beznačajna u odnosu na prve dve stavke.

Kada se radilo o prvoj trećini, o novcu koji je trošio u filantopske svrhe, neophodno je predočiti da je finansijski ispomagao čak dvadesetak humanitarnih društava i institucija, kao i to da je velikodušno materijalno podržavao školovanje siromašnih mladih, ukoliko bi svojim ocenama i željom za učenjem privukli njegovu pažnju. Jesu li kod njega njihove muke budile sećala na dane koje je proveo tokom školovanja u Pešti i studija u Beču? Pa jesu, nepobitno.

Pri ruci se, isto tako, nalazio svakom od svojih nekadašnjih zemljaka, kada bi mu se obratili za pomoć. Literatura navodi i to da je dr Grubi aktivno učestvovao, dakako novčano pomažući i Udruženje Mađara smeštenih u Parizu, *Société hongroise de secours mutuels*, među čijim je osnivačima 1843. i sam bio, a koje je brojalo pedesetak članova.

Široke ruke, razume se, bio je i prema članovima svoje porodice.

Najštedljiviji prema sebi

Radi li se o trećem delu njegovog budžeta, treba znati najpre to da je dr Grubi bio skroman i da mu nije smetalo da godinama koristi istu odeću i obuću, ma koliko da ih je iznosio i pohabao. Čak, nije imao naviku da bilo šta baca, tako da je sve svoje stvari, čak i najobičnije i skoro potpuno bezvredne lagerovao u kući i ne malo njih se slaže da je ona, gledajući iz tog ugla, ličila na magacin najraznovrsnije robe, od koje je zamašan deo mogao da se nađe na smetlištu.

Među njegovim neobičnim navikama bila je i ta da ne spava u krevetu, već je kao ležaj koristio poveću fotelju, po kojoj su bili naslagani jastuci. Njegovi prijatelji zabeležili su i to da se svako veče, pred spavanje, prao toplom vodom, pa bi potom telo mazao nekom mašću, posle čega bi se umotavao u neku vrstu papirnog ubrusa i tek tada bi oblačio pižamu. Bio je uveren da mu upravo to godi i omogućava miran san, a niko se nije usuđivao da mu zbog tog običaja protivreči.

Hranio se veoma jednostavno i zapisano je da se njegov najčešći meni sastojao od jela čiji su ga ukusi vezivali za detinjstvo i mladost. Voleo je gulaš,

sarme, valjuške sa sirom i slično, dok je izvesnom kuvaru, doseljeniku iz Ugarske naložio da, osim nabavke namirnica i pripreme obroka, poduči njegovu kućnu pomoćnicu o načinu da spravlja te specijalitete, kao i neke druge iz njegovog rodnog kraja ali i neke čiji je ukus prvi put osetio u Pešti, kod kafedžije Šindlera.

Sem toga je i sam, u retkim slobodnim satima, provodio vreme za štednjakom kuvajući, a nije bila retkost da se prijateljima hvalio svojom ogromnom zbirkom recepata. U najvećem broju tih beležaka se nije radilo o uputstvima za pripremanje kakvih delikatesa, već o načinu kako skuvati jela za koja je verovao da služe kao ispomoć tokom lečenja stomaćnih bolesti.

Za razliku od toga kako se odnosio prema odeći i obući, dr Grubi je bio izbirljiv kada se radi o voću i vinu. Što se vina tiče, u svojoj trpezariji, pod stolom imao je, najpre, prvoklasnu kolekciju vina iz regije Tokaj, za čiju nabavku je bio takođe zadužen onaj njegov kuvar, Mađar poreklom. Flaše tokajca i drugih vina, tokom posebnih ručkova i večera u kući u ulici Lepik 100 pojavljivale bi se pred gostima kada bi pritisnuo dugme nekakvog mehanizma vlastite konstrukcije i tako je zvanicama omogućavao da izaberu šta će tog dana da piju.

Medalja zahvalnih pacijenata na dar svom lekaru (aut. foto)

Gosti su se, naime, okupljali u dr Grubijevoj kući svake druge nedelje i za raskošnom trpezom tada bi se nalazila nekolicina pripadnika istinskog krema pariskog društva. Povod ovim tradicionalnim ručkovima ili retko kad večerama bio je taj da ih je dr Grubi priređivao u korist fonda za pomoć

piscima i drugim umetnicima, čiji je bio osnivač. Posle obilnog obeda su uzvanici ispisivali čekove, jednako kao što je činio i njihov domaćin, a taj novac bi uskoro odlazio na prave adrese.

Upravo kada je reč o ovom fondu, dr Grubi se iskazao kao kakav bankar posebnog senzibiliteta. Najpre, vešto je raspolagao parama, istovremeno osluškujući kome su bile najneophodnije i dobrovoljni prilozi okupljenog kruga mecena su, po kasnijim priznanjima umetnika, redovno dobijali upravo oni kojima je pomoć bila najneophodnija. Sem toga je manji procenat darivanog novca davao u banku na kamatu, od koje bi opet imali koristi umetnici, s tim da nije zaboravljao da se na određen način treba revanširati i darodavcima, te je uz svoje pare mali postotak kamate usmeravao u priređivanje tradicionalnih gala ručkova.

Gozbe su bile redovno isključivo za muško društvo, pošto su u to vreme mahom muškarci bili ti koji su upravljali porodičnim imecima, a tokom sedeljki u njegovom stanu svi su se morali pridržavati samo jednog pravila. Domaćin nije dopuštao da se za stolom vode razgovori ma o čemu što se i u najmanjoj meri dotiče nauke.

- Zna se gde je takvim pričama mesto i gde se o nauci treba govoriti. Nipošto za stolom prepunim čaša, tanjira, pribora za jelo i punog stomaka, rekao je samo prvi put i dokle god je to posebne i čuvene ručkove i večere priređivao zvanice su poštovale njegovu želju.

Odlikovalo ga je i to što se kao svestran izvanredno snalazio u više zanata, stolarskom, bravarskom i mehaničarskom, što na drugi način znači da je sebi većito nalazio neki posao u stanu, laboratoriji ili u opservatoriji, kada bi ispratio poslednjeg pacijenta.

Živeo je sam, okružen svakodnevno jedino svojim pomoćnicima i nije se ženio. Kada bi se ko usudio da ga pita zbog čega se nije opredelio da uz sebe ima suprugu, redovno bi objašnjavao da je davno već izabrao saputnicu. Za životnog pratioca je izabrao medicinu i tome je dodavao da mu je moto da je život je kratak, da porodica iziskuje ulaganje mnogo vremena i pažnje i da zbog toga neko ko je rešio da se bavi naukom nikada ne treba da osnuje porodicu.

Članove svoje uže familije je veoma uvažavao, a posebno svog oca, s kojim se redovno dopisivao. Menahem Mendel se, razume se, ponosio sinovljevom karijerom i to je naglašavao u svojim pismima, a poznato je, isto tako, da je dr Grubi vodio računa o tome da materijalno pomaže svoje rođake u Ugarskoj.

Od rodoljublja do zatvora

Premda je s vremena na vreme održavao vezu s rodnim krajem, dr Grubi je sebe smatrao isključivo Francuzom, u znak svoje velike zahvalnosti za sve što mu je pružila njegova druga domovina.

Na taj njegov odnos i privrženost Francuskoj možda najbolje upućuje ova pojedinost. U vreme francusko-pruskog rata je o svom trošku a u svojoj kući dao da se uredi bolnica sa četrdeset kreveta za ranjenike. Lečio ih je kako drugačije nego besplatno. Takođe, tih dana je platio štampanje novih, preciznijih mapa i poklonio ih armiji, znajući da francuska vojska ne raspolaže odgovarajućim kartama teritorija. Pomagao je francuskoj vojsci i stavljajući njenim oficirima na raspolaganje svoju opservatoriju, kako bi mogli da osmatraju kretanje neprijateljskih trupa, a kada se Pariz našao pod opsadom se njegov doprinos sastojao u osmišljavanju i organizaciji pošte koju su prenosili golubovi ili onoj dostavljanoj zahvaljujući balonima.

Tokom sukoba u vreme Pariske komune 1871. godine se, iznova, nije držao po strani. Ponovo je formirao u kući u ulici Lepik bolnicu za jednak broj ranjenika, kao što je bila ona u vreme francusko-pruskog rata i opet se sam starao o lečenju revolucionara.

Koliko je to bilo s oduševljenjem primljeno s jedne strane, s druge nije i uhapsili su ga poslednjeg dana Komune. Nije se sve na tome završilo, već su ga tokom ispitivanja u policiji tukli i na druge načine fizički ga maltretirali, da bi ga povrh svega tog strpali u zatvor, u kome proveo više meseci. Na ovom se nije završilo, nego je predsednik vlade Mari Žozef Luis Adolf Tijer, čije su ruke već bile okrvavljene namerio da presudi i dr Grubiju. Ali, dobro se dobrim vratilo u poslednji čas, pre izricanja presude. Lekara su spasili njegovi nekadašnji pacijenti, dakako vrlo uticajne ličnosti i mnogi umetnici. Bezrezervno su se zauzeli kod vlasti za svog prijatelja, koliko iz zahvalnosti za uspešno lečenje, toliko i iz poštovanja prema njemu za sve što je učinio za Francusku. Blagodareći njima dr Grubi je izbegao giljotinu i pušten je na slobodu.

Zgrada sa stanom iz kog se brinulo i o pariskoj umetnosti (aut. foto)

Za ukupnije sagledavanje ličnosti dr Davida Grubija neophodno je izneti i to da mu se ime pominje i među učesnicima revolucije u Mađarskoj, 1848/1849, ali ove navode opovrgava Melinda Bogdan, muzeolog Muzeja pedagoške biblioteke, OFI – *Pedagógiai Könyvtár Múzeum*. Objavila je svoje istraživanje u tom pravcu, navodeći da i pored uložениh napora nije uspela da dopre do tragova takvim navodima.

Prema drugim izvorima, opet, dr Grubi je ipak u Mađarskoj delio sudbinu ostalih revolucionara, sve do njihovog konačnog poraza kod Vilagoša, posle kog se ranjen vratio u Pariz. Nužno je ovom dodati to da ne postoji arhivska građa da se potkrepe ove tvrdnje, ali isto tako stoji i činjenica da se zaključci pristalica ove teze, po svoj prilici, baziraju na jednom od segmenata dr Grubijevog testamenta. U tom dokumentu se, naime, navodi da je na levoj strani grudi dr Grubi imao ožiljak za koji je tvrdio da se radi o posledici rane zadobijene u bici kod Segešvara sa habzburškom vojskom, potpomognutom

ruskim trupama. Ovi autori su i vrlo precizni, pa se prema njihovim iskazima dr Grubi pridružio armiji generala Jožefa Zaharijasa Bema i po pojedinim izvorima se to navodno dogodilo u februaru 1849. godine. Za Bema, inače Poljaka rođenjem, vezivalo ga je prijateljstvo još iz Pariza, gde su se kretali u krugovima slobodarskog mišljenja i, navodno, Bem mu je uporno izgovarao prezime dr Žrubi.

Bilo kako bilo, dr Grubi je 30. jula 1849. godine, kod Segešvara dobio generalovo naređenje da se ne odvaja od jednog od najistaknutijih revolucionara, pesnika Šandora Petefija. Zapovedio mu je da se stara o Petefijevoj bezbednosti na bojnopolju, ali iz prikrajka, kako Petefi ne bi primetio da ima drugačiji, bolji tretman od ostalih svojih saboraca. Međutim, premda je bio pod paskom dr Grubija, velikom pesniku se izgubio svaki trag posle ove bitke.

Isti autori pišu da se pod starost dr Grubi sećao tog vremena i da je ne jednom pričao o ovoj borbi. Bitka je trajala dva dana, a ranu u blizini srca, govorio je dr Grubi, zadobio je u času kada je spazio nekog Kozaka naoružanog kopljem kako kidiše na Petefija. Uspomena dr Grubija je glasila da je tom prilikom pesnika odgurnuo u stranu i, ustvari, podnetnuo se tako da je Kozak ranio njega umesto pesnika. Srećom, pod šinjelom je imao torbicu sa najnužnijom lekarskom opremom i ona ga je spasila i ubod kopljem nije bio smrtonosan, ali ni rana bezazlena. Šta se tad, pak, dogodilo sa Šandorom Petefijem nije znao da objasni i nije imao ništa drugo da kaže sem toga da se prikloni onom što su i ostali govorili, da posle ovog okršaja pesnika više nije video.

O privrženosti dr Grubija mađarskim revolucionarima kazuje i to da je među njegovim uglednim pacijentima bila i poznata mađarska slikarka i aktivistkinja za ženska prava, kontesa Blanka Teleki, veoma istaknuta u danima velike bune. Domogla se Pariza posle petogodišnjeg zatočeništva u nekom peštanskom zatvoru, gde je obolela. Dr Grubi je skoro svakodnevno ulagao trud da je izleči, ali su njegovi napori ostali uzaludni i sve što je uspeo bilo je da se od kontese oprost i na samrtnoj postelji.

Nagrade, priznanja i odlikovanja

Mada tome nije pridavao pažnju, što se uostalom videlo i na osnovu činjenice da je pojedinim priznanjima, pa i onim visokim, mesto odredio na podu neke od soba svoje kuće, dr Grubi je bio često nagrađivan. Na patosu je našao mesto bezbrojnim pismima-zahvalnicama kraj diploma i različitih odlikovanja, kao i medalja dobijenih od pojedinih svojih pacijenata, što je u ono vreme bio jedan od načina da se iskazi poštovanje.

Na preporuku Eduarda Florana, književnika i novinara i pisca Aleksandra Dime Sina, dr Grubiju je bilo dodeljeno i priznanje *La Grande Naturalisation*, kojim se nagrađuju pojedinci koji nisu rođeni u Francuskoj ali su u njoj proživeli više godina i značajno doprineli njenoj nauci i kulturi krugovima. Isto tako, ovog puta isključivo na predlog Aleksandra Dime Sina je nekadašnjem siromašnom jevrejskom dečaku iz Bačkog Dobrog Polja, pa Pešte i Beča, a tad odavno već istaknutom pariskom naučniku, lekaru i pronalazaču uručeno je najviše priznanje Francuske, Legija časti.

Prijatelj dr Davida Grubija, general Jožef Bem (internet)

Bez obzira na to koja faza njegovog rada je u pitanju, izvesno je da je dr David Grubi ostvario izuzetnu karijeru i saznanja do kojih je došao bila su tada visoko vrednovana, tako da ga je u svoje redove primilo dvadesetak naučnih društava, Postao je član Austrijske akademije nauka i 1858. godine spoljni član Mađarskog kraljevskog lekarskog društva. Pojedini izvori navode i to da su za njegov doprinos medicini dr Grubija odlikovali car Franc Jozef 1875. i belgijski kralj Leopold II 1878, da je bio 1877. izabran za člana Mađarske akademije nauka, a 1881. u Londonu za člana Kraljevskog društva, današnje akademije nauka.

Smatra se i to da mu se mesto obavezno mora naći i među prethodnicima Luja Pastera i Roberta Koha, a visoko ceni se i to da je bio jedan od prvih koji je bolest Treponema pallidum, znanu kao sifilis pokušao da leči živom.

Takođe, dobio je i više priznanja italijanskog udruženja za pomoć povređenima i humanitarnog udruženja za ranjene vojnike, francuskog komiteta Crvenog krsta, kao i medalja koje su zahvalnih pacijenata.

LEGION D'HONNEUR.
ORDRE DES MATRICULES.

Nom : *Gruby*
 Prénoms : *David*

42.514 Matricule

Qualité :
 ou grade : *Membre du Conseil d'Administration
 de l'Association des Dames Françaises*

né le : *30 août 1810*
 à : *Kisker (Hongrie)*

a été nommé **Chevalier** de la Légion d'honneur
 par décret du *3 août 1890* rendu sur le rapport
 du Ministre d'Intérieur

pour prendre rang du *M. J.*

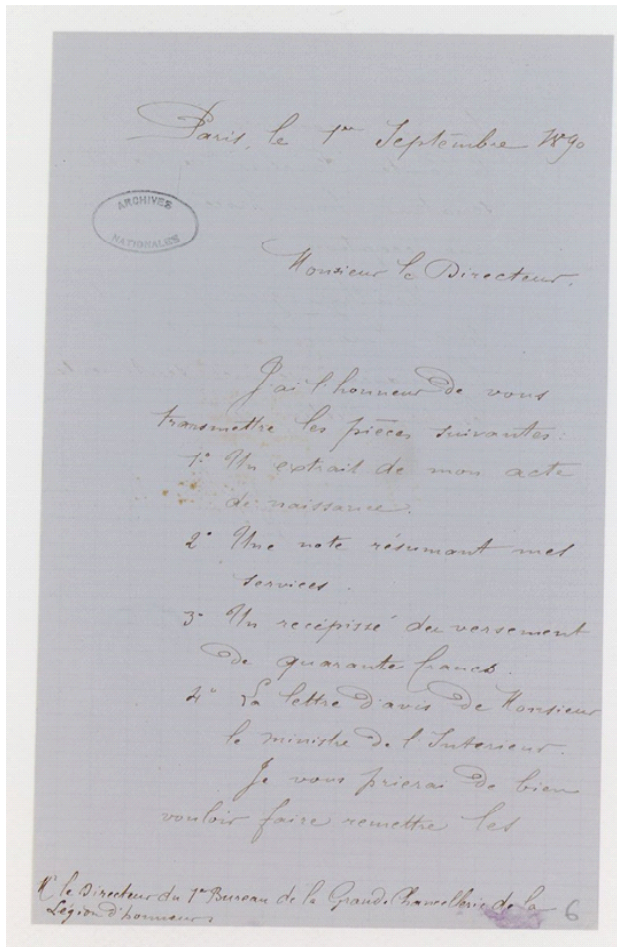
Date du départ de la décoration : *6.12.90*
 Idem du brevet : *13.7.1890*

1211
 69

Date du décès : *inconnu*

8 pièces

Dokument o Legiji časti za dr Davida Grubija (internet)

Obrazloženje za Orden Legije časti za dr Davida Grubija (internet)

Posmatrajući sve ovo, svakako da se kao jedini moguć zaključak nameće taj da su otkrića dr Davida Grubija bila znatno ispred vremena u kom je stvarao i da su utemeljila put budućim pravcima, a da je i kao praktičar za sobom ostavio poseban trag. Čak i pod uslovom da se apstrahuje mnogo toga na čemu je istrajno radio, sigurno je da se značaj dermatološke mikologije permanentno povećavao i dobijao na značaju počevši od dr Grubija.

Uz sve ovo, zna se i to da se uspešno bavio i pronalazaštvom i listi njegovih patenata kao da nema kraja. Njegova kočija za prevoz bolesnika, sa kompletnom opremom za hitne intervencije i poljska bolnica privukli su ogromnu pažnju na Svetskoj izložbi u Parizu 1867. godine. Ova pokretna bolnica bila je duga 18 metara, široka osam a visoka pet i mogla je da primi 14 pacijenata. Sem toga, bila je opremljena prostorom za rad hirurga, imala je apoteku,

ostavu za posteljinu, kao i poseban deo za medicinske sestre. Bila je opskrbljena pećima, tako da je i po najvećem mrazu u njoj temperatura iznosila između +15 i +18 stepeni Celzijusa.

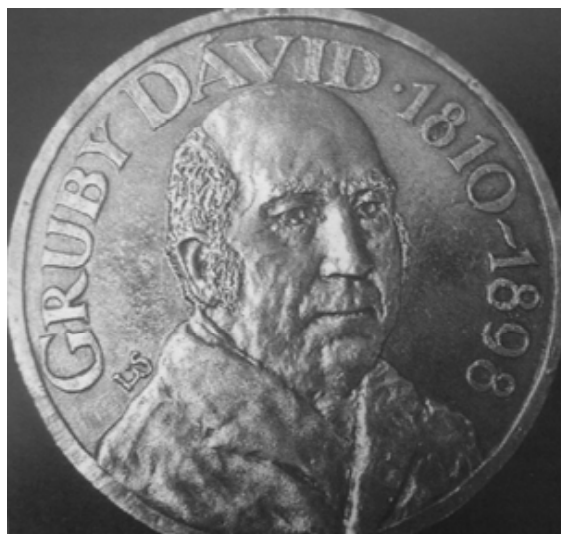
Ti njegovi izumi predstavljali su značajne novine i bile su izgovorene i napisane isključivo reči divljenja za taj nesumnjivo izuzetan doprinos dr Grubija i svrstani su u red najsavremenijih dostignuća onog vremena.

O ugledu dr Davida Grubija kazuje i to da je na Svetskoj izložbi u Parizu 1878. godine bio član žirija za takmičenje u kategoriji dermatologije i srodnih nauka.

Odlazak dr Davida Grubija

Prema najvećem broju izvora, pune dve godine se dr David Grubi pripremao za smrt. Ništa ne govoreći i nikom bilo šta objašnjavajući je najpre rešio da pred prijateljima i poznanicima zatvori vrata svoje kuće. Ubrzo nakon toga je prestao da je napušta ma kojim povodom, pa se zatim ograničio da prima jedino one pacijente čije je lečenje već započeo, da bi konačno potpuno obustavio prijem obolelih, bez obzira na to koliko je bilo ne samo njihovih molbi. U poslednjoj fazi je rešio da se potpuno osami.

Kako su docnije pričali oni koji su ga dobro poznavali, njegovu izolaciju moguće je objasniti kao logičan nastavak onog o čemu je ranije prijateljima govorio, da bi bilo najcelishodnije kada bi se moglo samo nestati sa ovog sveta, pošto je umiranje najdegutantnija pojava u svačijem životu, kojom niko nikad i nikog ne bi smeo da opterećuje.

Medalja u znak sećanja na dr Davida Grubija (internet)

Vrata sobe u kojoj je provodio svoje poslednje dane bi isprva tek katkad otškrinuo, dopuštajući posluži da mu doturi nešto hrane, posle čega bi ih odmah zaključavao. Na kraju, kada više nije mogao da jede je imao još toliko snage da još bolje nego ranije osigura vrata i da se potpuno zabarikadira. Jedini očevidac njegove smrti, pričalo se, bio je njegov omiljeni južnoamerički papagaj, uz kog je lekar proveo godine.

Po pisanju dr Šandora Grubera, dr Grubi se nije zatvorio u jednu od soba svog stana, već se povukao u sasvim odvojen deo, u laboratoriju, gde sem njega niko nikada nije smeo da uđe i tu se usamio, osećajući da mu se definitivno bliži kraj.

U nastavku teksta dr Gruber iznosi da je dr Grubi bio mrtav već 18 sati, kad se uz pomoć policije provalilo u tu odaju, u kojoj su ga našli da leži na podu, dok je pored njega bio prevrnut sto, neke polomljene činije i netaknuta hrana.

Kao datum smrti dr Davida Grubija u Parizu navodi se 14. novembar 1898. Najpre je 18. novembra bio pokopan na groblju *Cimetière du Nord* i to prilikom niti je bila izgovorena kakva jevrejska molitva, niti su se oglasila zvana. Sahrani je prisustvovao mali broj ljudi, a jedan od četvorice govornika bio je Aleksandar de Berta, mađarski kompozitor, tadašnji sekretar pariskog udruženja Mađara.

Godinu dana kasnije, na inicijativu njegovih velikih poštovalaca, glavnog arhitekta Pariza i dr Grubijevog dobrog prijatelja Žana-Fransoa Brisona, za poslednje počivalište ovog lekara bilo je određeno drugo parisko groblje, Saint-Vincent na Monmartru, koje se nalazi prekoputa njegove nekadašnje kuće sa opservatorijom.

Spomenik dr Davidu Grubiju, rad vajara Albera-Ernesta Karjie-Beloza (aut. foto)

Nedugo nakon toga što su preneti njegovi posmrtni ostaci, podignut mu je granitni spomenik, na kome je bista u bronzi i pod njom tekst, *Au docteur David Grubi 1810-1898*. Bistu je, još za života lekara izradio poznat vajar onog doba, Albert-Ernest Karije-Beloz.

Drugi o dr Grubiju

Mnogo ranije nego što je na adekvatan način vrednovala francuska nauka delo ovog neobičnog naučnika i lekara, zašto ne reći genijalnog, tek nekih pola veka posle njegove smrti, osvanuli su brojni napisi o dr Grubiju.

U listu *Le Figaro* je bilo objavljeno da je svojim uspesima stekao veliku popularnost, iako neki zvanični medicinski krugovi nisu priznavali njegove zasluge, pa su se čak i izrugivali njegovim uspesima. Ali, oni koje je izlečio od bolesti čiji bi ishod bio fatalan su oduševljeno hvalili njegovo znanje i umeće. Može se reći da je u poslednjih pola veka lečio neke od najslavnijih pariskih umetnika. Za vreme carstva ne jednom je bio pozivan na dvor, i to ne kao lekar već kao neko od kog se očekivalo čudo. Mogla bi se napisati knjiga o čudnim običajima tog čoveka, o njegovim načinima lečenjima koji su se takoreći graničile sa vradžbinama ali i o njegovim velikim uspesima, ostvarivane neki put začuđujućom jednostavnošću. Bio je velikodušni filantrop, čije su stotine hiljada franaka odlazile u humanitarne svrhe.

I francuski pisac Alfons Dode je njegov lik ovekovetio u svom romanu iz 1879. *Les rois en exil*. istina, o njemu ne piše kao o dr Grubiju, nego kao o dr Bušerou ali nije teško prepoznati o kome se radi, po karakteru tog lekara i načinu njegove komunikacije sa pacijentima, kao i postupcima tokom njihovog lečenja. Dode tu oktiva da je dr Grubi, kod njega dr Bušero, imao i običaj da svoje pacijente posećuje u njihovim domovima, kada bi dolazio nenajavljen i u vreme kada ga niko nije očekivao, koji put u jedan ili dva sata posle ponoći, a da se u tim prilikama zadržavao u razgovoru sa bolesnikom svega desetak minuta.

Prvu knjigu koja pominje dr Grubija objavio je Mor Hercegi, *Memoirren aus dem Reisebuch eines ungarischen Artztes, mit besonderem Hinblick auf Oesterreich-Ungarn*, u Beču 1850. godine, iste godine je čitaocima lista Wiener Blätter bila ponuđena i prva biografija dr Davida Grubija, s tim da nije poznato ko je autor tog životopisa.

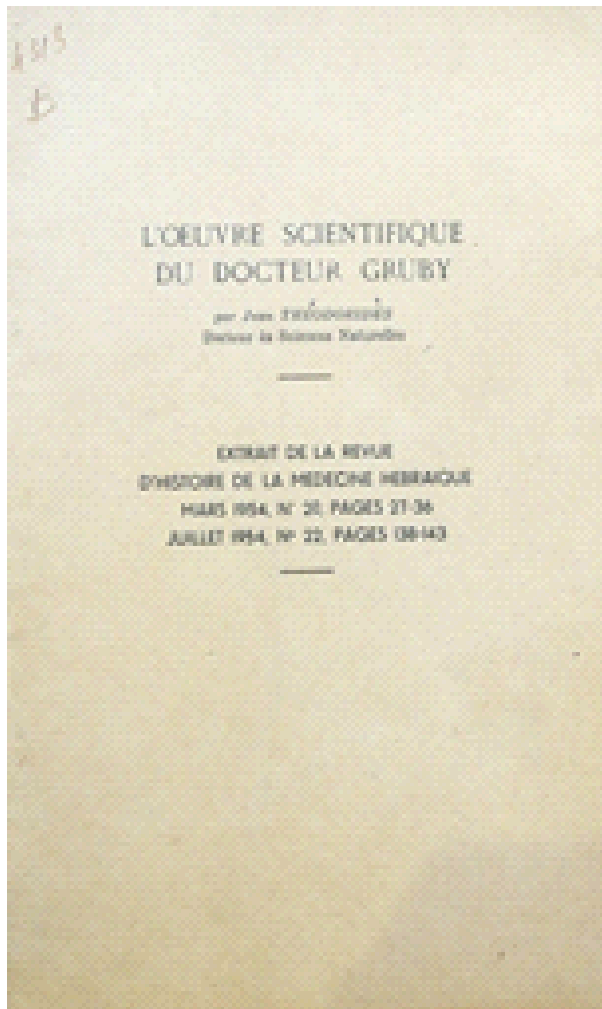
Mađarski književnik Deže Malonjaji ga je, opet, 1896. godine opisao u svom romanu, *Utolsó*.

Ema Teleki je, ne potpisujući sebe kao autora, u Parizu 1867. objavila knjigu pod naslovom *Világtárlat*, i u njoj piše i o dr Davidu Grubiju, a koliko se zna,

nekoliko stranica ovog njenog dela je napisao dr Grubi, ista književnica je nešto ranije, 1859. u Parizu izdala knjigu pod naslovom *Antonina és Attila harmadik könyve*, u kojoj je jedno poglavlje, *A kis Ferencz, vagy az állhata-tos tanuló* posvećeno dr Grubiju.

Italijanski grof Lorenzo Montemerli je 1874. predstavio publikaciju o dr Grubiju na francuskom, *Biographie du Dr Grubi, offerte par les membres de la Compagnie humanitaire italienne à ses amis*.

Pisac grof Višum je Grubijev lik ovekovečio u svojoj noveli *Sfinga*, a veliku pažnju javnosti izazvala je knjiga njegovog ličnog sekretara i bibliotekara L. Le Leua koji je 13 godina bio uz njega, od 1885. do 1898. Fragmente tog dela, *Le dr. Grubi* iz 1909. donosimo u ovoj knjizi.

Knjiga Žana Teodoridisa o naučnom radu dr Daviida Grubija (aut. foto)

Značajan doprinos, na osnovu kojeg je takođe moguće sagledati delo dr Grubija dao je i dr Rajmond Sabouro, jedan od najistaknutijih stručnjaka iz oblasti mikologije. U svom delu *Les Teignes* iz 1910. na više desetina strana dao je pregled dr Grubijevih naučnih otkrića.

Profesor lajpciškog univerziteta Johan Hajnrh Rile 1926. godine održao je predavanje o dr Grubiju, prekorevajući austrijsku naučnu javnost koja mu nije dala potrebnu podršku, zbog čega je napustio Beč, a Ištvan Balagi je u svom delu o dermatološkoj mikologiji, *Bőrgyógyászati mykológia* iz 1929. objavio predgovor dr Lajoša Nekama, u kome se predstavljaju naučna dostignuća dr David Grubija. Dr Nekam piše dr Grubija treba smatrati neprevaziđenim mikologom.

Đula Mađar-Koša je lik i delo dr Grubija ovekovečio u dvotomnoj istoriji zdravstva u Mađarskoj, *Magyar orvosai emlékek* iz 1930. naglašavajući da je slavni lekar snimao mikrofotografije (mikrofotograme) i da je sam konstruisao svoje mikroskope, dodajući da je tajna njegovog uspeha bila je u tome što je za svoje mikroskope koristio sočiva izrađena od prirodnih, veoma kvalitetnih kristala.

Rad dr Grubija predstavio je francuskim čitaocima i Žan Teodoridis, doktor prirodnih nauka, čiji je tekst, ustvari, sažetak rukopisa objavljenih u reviji *Istorija medicine Jevreja*, iz marta i jula 1954. godine.

Kao svestrana ličnost i nadasve zanimljiva se dr David Grubi 1983. godine našao i u romanu poznatog mađarskog pisca i prevodioca Ambruša Bora. Bor je, nesumnjivo, raspolagao značajnom dokumentacijom, tako da je u svom delu mogao da tematizuje nesvakidašnju lekarsku karijeru dr Grubija, njegovu posebnost u ophođenju s pacijentima i metode da ostavi dijagnozu, kao i njegove još neobičnije načine lečenja, primenjivane ne jedino u Parizu.

Mesto dr Grubija u istoriji zdravstva

Dr David Grubi pripada redu najistaknutijih zdravstvenih radnika sa ovog prostora. Za života mu je dato mesto u evropskoj i svetskoj medicini, s tim da je neophodno reći i to da se u određenim sredinama, uključujući i našu takođe, u tome podosta kasnilo. Štaviše, u značajnoj meri je tek negde tridesetih i četrdesetih prošlog veka na odgovarajući način mu je priznat ukupan naučni opus i vrednovan njegov pionirski iskorak u više naučnih disciplina. Ono što je u vezi sa dr Grubijem nepobitno je da je bio da je prvi sagledao celularnu patologiju i da je jedan od začetnika bavljenja gljivicama kao uzročnicima kožnih bolesti. Neizostavno je reći i to da je bio jedan od rodonačelnika takozvane naučne medicine, koja je u XIX veku nastajala

prvenstveno primenom rezultata bazičnih naučnih disciplina, hemije i fizike. Dr Grubi je publikovanjem svojih otkrića iz oblasti dermatomikoza, zapravo otvorio novu perspektivu naučnih istraživanja u medicini.

Sagledavanje i vrednovanje njegovog rada svakako je znatno otežavala preobimna građa, budući da su nekadašnji istoričari medicine nekritički preuzimali podatke. Tako se tek početkom ovog veka Melinda Bogdan odvažila da krene put Francuske i da na licu mesta proveri verodostojnost pojedinih biografskih i naučnih podataka, ne bi li razdvojila fikciju od stvarnosti. Lik dr Davida Grubija bio je i folklorizovan, čemu je znatno doprinelo i to da su pojedini književnici nedovoljno precizno ili čak proizvoljno tematizovali njegov život, izobličavajući na taj način sliku o njemu.

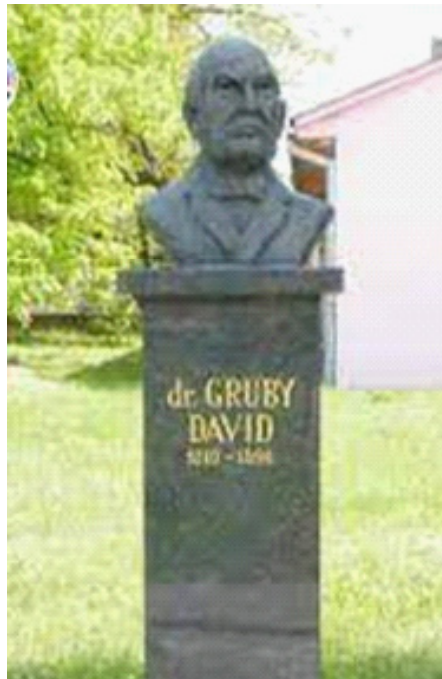
Istražujući život i delo dr Davida Grubija, Melinda Bogdan je utvrdila da je jedan od francuskih istraživača još 1935. godine napisao doktorsku tezu o njemu (Salaün, Alfred-Pierre-Michel: *La vie et l'oeuvre de David Grubi. Thèse pour le doctorat en médecine.* Bordeaux, imprimerie de. J. Bière, 1935). Istovremeno, ustanovila je i to, da je Grubijevo mesto u istoriji zdravstva definitivno odredio čuveni dermatolog dr Rajmon Saburo u predavanju održanom 1935. u Budimpešti na IX Međunarodnom kongresu dermatologa. Saburo je tom prilikom i u intervjuu koji je dao mađarskim medijima, ocenio da je zapravo dr Grubi bio osnivač naučne mikologije za čije se ime vezuje otkriće više kožnih gljivica.

Mnogi se pitaju kakva je bila sudbina njegovih preparata i mikrofotografija. I to je istražila Melinda Bogdan u Parizu i došla do saznanja da je posle smrti dr Grubija ta ogromna količina njegove naučne građe odneta 30. januara 1899. godine na licitaciju. Kolekciju je kupio nemački knjižar i antikvar H. Velter i tako se u njegovom vlasništvu našlo četrdeset kutija beležaka, crteža i fotografija, kao i dva ormana prepuna mikroskopskih preparata.

R. A. E. Blanšar je nešto kasnije uspeo sve to da otkupi u Nemačkoj i povрати u Francusku i ovu građu je podelio naučnim institucijama. Obogatio je biblioteku Prirodnjačkog muzeja, laboratorijau škola u Alforu i u Tuluzu, Kancelariju za stočarstvo Ministarstva poljoprivrede SAD... Zasad je samo pretpostavka da se sve ovo i danas nalazi u ovim institucijama, s tim da treba uzeti u obzir i mogućnost da se materijal više ne vodi pod imenom dr Davida Grubija...

Muzej Monmartra, Musée de Monmartr u svojoj zbirci baštini tri fotografije i tri gravure o njegovoj astronomskoj opservatoriji, a Muzej Orfila, Musée d'Anatomie Delmas-Orfila-Rouvière čuva njegov prirodnjački preparat, preparat fetusa ovce. Ono što se još i danas može videti u Parizu, jeste kupola njegove meteorološke opservatorije.

Po dr Davidu Grubiju su u mađarskom gradu Miškolcu, u županiji Boršod, 1958. godine nazvali istraživačku laboratoriju za kožne i venerične bolesti, a u Bačkom Dobrom Polju, njegovom rodnom mestu je postavljena 2010. spomen bista ispred ambulante, rad akademika prof. dr Vladimira Jokanovića, maksilofacijalnog hirurga.

Bista dr Davida Grubija u Bačkom Dobrom Polju, rad akademika Vladimira Jokanovića (internet)

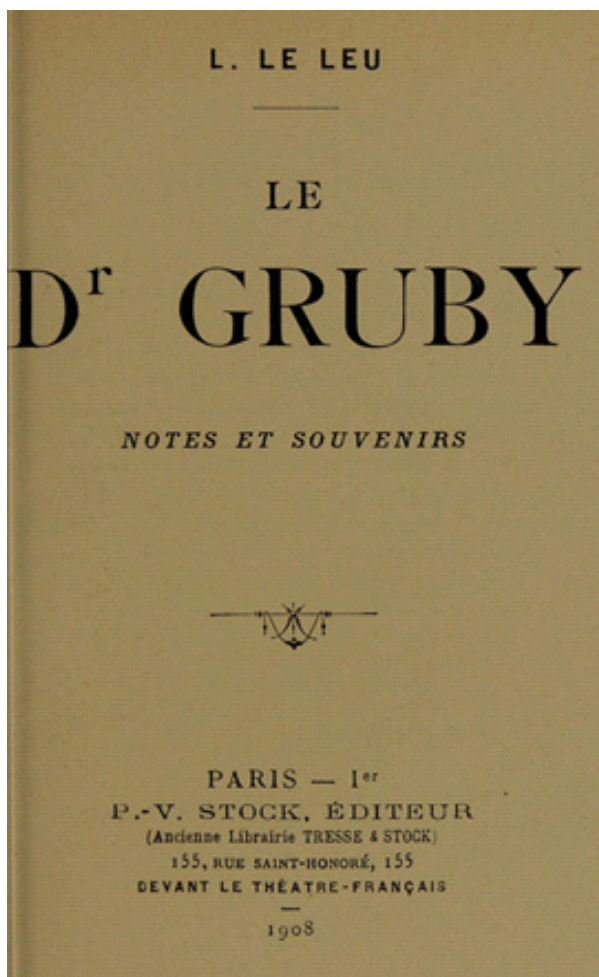
SEĆANJA LUJA LE LEJA NA DR GRUBIJA

Život i rad dr Davida Grubija svakako je moguće upoznati i na osnovu pisanja njegovo sekretara Luja Le Leja. U knjizi *Dr David Gruby*, objavljenoj u Parizu 1908. godine, Le Lej se seća skoro decenije i po koju je proveo sa tada već čuvenim pariskim lekarom, uz koga je bio sve do njegove smrti.

U nastavku prenosimo deo tog rukopisa.

X X X

... Doktor Blanšar, svakako stručnjak u ovoj oblasti, ističe da da Grubijeva knjiga *Mikroskopska opažanja u pravcu patološke morfologije*, iz 1846, objavljena u Beču, a čiji je prvi deo posvećen temi patološke morfologije tečnosti, dok se drugi bavi patološkom morfologijom čvrstih materija, nije u oblasti patološke anatomije doprinela nijednom važnom činjenicom, nijednim pojmom kog je vredno zapamtiti, uprkos marljivom radu autora. Grubi je raspolagao vrlo jednostavnim metodama, opremom male moći, kao i slična osnovna sredstva i procese, te njegova knjiga uspeh duguje pre svega činjenici da je bio preteča jedne gotovo neistražene discipline.

Knjiga sekretara dr Grubija, L. Le Leua (internet)

Međutim, poštovani profesor zapaža da je, od svog dolaska u Pariz, Grubi imao druga, važnija mikroskopska istaživanja, koja su ga dovela do kasnijih značajnih otkrića.

U stvari, piše doktor Blanšar, od tog perioda Grubi počinje da objavljuje, u Izveštajima Akademije nauka, niz senzacionalnih studija koje nikog nisu ostavile ravnodušnim. Kod nekih su probudile zainteresovanost, a kod drugih nevericu i sarkazam:

-Posedujem sve manuskripte koje sam oko 1890. na traženje Grubija pozajmio iz biblioteke Akademije nauka i tu su brojne publikacije nastale između 1841. i 1852, zanimljive za naučnika koji bi želeo da se pozabavi studijom retrospektivnog razvoja patološke mikrografije u XIX veku.

Ne mogu da se zadržavam na previše stručnim pitanjima, naučnim, pošto su van okvira mojih sposobnosti i zanimala bi samo ponekog čitaoca. Umesto toga, pozajmiću od dr Blanšara nekoliko zaključaka:

- Godine 1840, ništa nismo znali o prirodi lišajeva, samo smo znali koliko mogu biti zarazni... Mišljenja dermatologa o uzroku nastanka ovog oboljenja su bila ili kontradiktorna ili izmišljena. Duboko neznanje koje su u tom pogledu imali je prouzrokovalo žalosne rezultate u lečenju ovih oboljenja, pre svega vrlo upornih i generalno neizlečivih.

Grubi dolazi, i zahvaljujući mikroskopu, obasjava jarkom svetlošću do tada tako nejasna pitanja. Stvara novu grupu *parazitskih* bolesti u nosografiji, u koju su se redom svrstavale razne dermatoze pod opštim nazivom, *lišajevi*. Upravo tu su se ubrajali i mlečac i neki oblici hroničnog gastritisa. Treba da se skrene pažnja, povodom ovog poslednjeg, i na Grubijeva istraživanja zasnovana na zagonetnom sadržaju stomaka neke pacijentkinje koja je osam godina patila od poteškoća prilikom gutanja tečne i čvrste hrane. Uz to, već četiri godine bi ubrzo nakon jela povratila svu unetu hranu ili njen deo. Materijal koji bi povratila je sadržao znatan broj okruglih ili ovalnih telašaca, koja su se javljala ili samostalno ili u nanizanim grupama, i množila se pupeći. U pitanju je bila neka vrsta biljke.

Etiologija lišajeva je dakle bila razjašnjena, njihova zaraznost objašnjena i ova oboljenja su se mogla razumski lečiti. Gljivice koje je Grubi primetio su zaista bile stvarni uzrok ovih zastrašujućih dermatoz.

Retko kad su medicinske doktrine bile tako oborene čisto spekulativnim otkrićem. Mnjenje nije bilo spremno na ova otkrića, koja su prikazala ništavnost humoralnih teorija i drugih isto uzaludnih koncepcija, kojima su dermatolozi pokušavali da prikriju potpuno neznanje o uzroku i načinu lečenja lišajeva. Bio je to razlog zbog kog su rezultati Grubijevih istraživanja naišli na malo istomišljenika i mnogo vatrenih protivnika.

Izraz čisto spekulativno otkriće mi se ne čini tačnim kada se odnosi na Grubijev rad, baziran na strpljivim promatranjima činjenica, a ne na snovima poput humoralne teorije i druge isto tako iluzorne a zvanične koncepcije. O njima dr Blanšar govori prezirajući ih. Radi se o teorijama koje vise u vazduhu, dok je Grubijeva teorija, kako će to budućnost i pokazati, bila utemeljena na čvrstim osnovama, poteklim na osnovu oštroumnog iskustva i uma u stvarnom zajedništvu i dubokoj intuitivnoj vezi sa zdravim razumom Prirode.

Doktor Blanšar navodi u svojoj bibliografiji, kao zanimljiv primer, članak doktora Kesnevića pod nazivom *G. Grubi i njegovi kriptogrami*, nađen u Naučnom i industrijskom časopisu, u kome se autor podsmeva Grubiju i njegovom radu. Evo tog članka:

Naši čitaoci bez sumnje znaju za g. Grubija i njegove jedinstvene doktrine. Ako je verovati tom mikrografu, površinski kožni ili sluzokožni omotač predstavlja pravu botaničku baštu, neku vrstu toplog staklenika u kome žive kriptogramske biljke svih vrsta. Već je prepoznao da se lišaj kod dece sastoji od male biljke koja je vrlo slična biljci *Sporotrichum* nekih botaničara, ali takođe i mikrodermu favoznog lišaja (maj 1842). Nedugo zatim, g. Grubi, vodeći se istim istraživanjima, objavljuje da je i sikoza prouzrokovana isto tako malom parazitskom biljkom (5. septembar 1842). Mikroskopski pregled dlake brade pokazuje mu da je čitav deo dlake koji se nalazi u koži obavijen biljnim slojem, i ovojnica dlake, a i sama dlaka. Tu se ne zaustavlja na tom putu, i kako je Pir govorio Kinei, nakon što je osvojio Rim, on sada želi da ima Siciliju, a zatim Kartaginu itd. Evo, dakle g. Grubija kako ide u nova osvajanja i (14. avgusta 1843) vidimo ga kako se opet pojavljuje naoružan novim kriptogramom pokupljenim iz *porigo dekalvansa*. Po njemu, dlaka je okružena malim biljkama koje joj formiraju omotač koji on naziva *Microsporium Audouini*, u čast naučnika i botaničara g. Oduenija! Godina 1844. je obeležena još jednim novim otkrićem koje će dopuniti njegov kontigent, a to je lišaj tonzura. Biljke o kojima je ovoga puta reč se rađaju unutar korena dlake, u obluku grupe spora, a iz njih se, malo po malo, rađaju nanižana vlakna i razvijajući se uvlače se u unutrašnjost tkiva dlake, paralelno sa njenom dužinskom osom, pravolinijski. Količina spora je takva da one u potpunosti popune unutrašnje tkivo dlake, tako da ono postane neprepoznatljivo. Ove nove biljke su sasvim drugačije od onih u *porigo dekalvansu*, kazao je Grubi. Ali, to nije sve: isti posmatrač je naišao i na neke pojave srećne u unutrašnjem delu jednjaka izvesne gospođe koja je patila od disfagije koju je prouzrokovala njena neizmerna tuga. Sve to zaista nije lepo, međutim sada kada poznajemo zlo, potrebno je dati i lek za njega. Pa da! Zar ne bismo mogli da pronađemo u mikroskopskom svetu neko dobroćudnu biljojednu životinjicu koja bi sa uživanjem pojela ove biljčice? Takvo otkriće bi bilo dostojno ovakvih premijera, te snažno ohrabrujem gospodu mikrografe da svoja istraživanja usmere na ovu stranu. Čekajući rezultate, poklonio bih g. Grubiju jednu krunu sačinjenu od kriptograma, ali se plašim da će od nje očelaviti.

Dermatologe su radovali ovakvi članci, finansirali su njihovo pisanje ili bi ih sami pisali. Pojedini, kao Kazanev, tretirali su još 1850. Grubijev rad kao romane i optuživali su ga da je iluzionista.

Što se mene tiče, svedok sam da se 1895. Grubi svemu tome slatko smejao, dok je listao dela moderne mikrografije i čitao o navodnim modernim i senzacionalnim otkrićima, onim koja je on pronašao još 1840.

U svakom slučaju, sutrašnjica je donela to da se govori sa mnogo više poštovanja o Grubiju i da je prepoznata vrednost njegovih radova, njegovom velikom doprinosu nauci. Dokaz tome nalazimo u četvrtom poglavlju knjige g. Roazela, *Prethodnici, Preistorijske studije* (1874, Pariz, Žermer-Bejer):

G. Svan je dokazao da je podjednako i poreklo (živi sferoid ili primitivna ćelija) i sastav svih životinja, g. Grubi je pokazao da sva živa tela imau istu polaznu tačku, tipičnu ćeliju, a g. Viršov je definitivno ustanovio jedinstveno ustrojstvo ćelije kako tokom zdravlja, tako i tokom bolesti. Ne bismo ništa drugo rekli ni kada bismo govorili o jednom Darwinu.

Naposletku, potrebno je osvrnuti se na dokaze. Prvi koji je uvideo velik značaj Grubijevih otkrića bio je Bazen, koji je u bolnici Sen Luj započeo primenu sasvim novih metoda lečenja, dobijenih na osnovu dragocenih Grubijevih informacija.

Radovi koje se odnose na lišajeve, predstavljaju najbolji i najvažniji deo Grubijevog naučnog stvaralaštva sa tačke gledišta i prakse i teorije. Njegovo delo o parazitologiji je, štaviše, prilično obimno. Proučavao je krv žaba, gde je pronašao polimorfnu hematozou i nazvao je *Trypanosoma sanguinis*. Napredujući u svome istraživanju, otkrio je da tripanozomi žive u krvi mnogih životinja, čak i u ljudskoj krvi. Grubi će ih otkriti u krvi psa gotovo na neprimetan način obolelog, napisao je doktor Blanšar.

Upravo je u Alforu, sa Delafonom, profesorom veterine u ovoj školi, Grubi stekao veliko iskustvo. Oboje su imali interesantna zapažanja o parazitološkim fenomenima koji prate proces varenja životinja biljojeda i životinja mesojeda. Ovde je stekao i neka iskustva, a reč je o proučavanju komparativnog ili jedinstvenog dejstva udisanja hloroforma i etra kod životinja. Takođe, tu se bavio zanimljivim istraživanjima o anatomiji i fiziologiji limfnih sudova u crevima sisara.

Svi ti radovi, kao i mnogo drugih, predati su u kratkim izveštajima Akademiji nauka, a Grubi se nije bavio obimnijim pisanjem na tu temu.

Njegove studije uporedne anatomije nisu bile veoma značajne ako je o njima suditi po naučnim radovima koje je objavio, ali u stvarnosti Gubi je strastveno voleo i predano se bavio uporednim proučavanjem anatomije, napisao je doktor Blanšar.

Tako je Orfili, kada je osnivao Anatomske muzej Medicinskog fakulteta u Parizu, Grubi velikodušno ponudio značajan broj, čak 155 pripremljenih anatomske primeraka. Velik broj ih je još tamo i nalaze se u katalogu doktora Uela. Prevažodno je reč o kvalitetnim i vešto napravljenim injekcijama, prilagođenim anatomiji oka ili fetusa.

Za Grubijem je ostao i velik broj neobjavljenih spisa, beležaka i crteža, s tim

da je u svojoj kući na Monmartru napravio mali muzej prirodnjačke istorije, u kom se nalazi stotinak primeraka seciranih životinja, injekcija, skeleta, otisaka, itd. Jednom rečju, sačinio je pravu galeriju za uporedno proučavanje anatomije. Ova čudna kolekcija je sadržala samo mali broj primeraka ljudske anatomije, ali su zoološki primerci bili brojni i zaista važni, i uprkos tome što su bili napravljeni pre već i više od 50 godina, većina ih je i dalje u dobrom stanju. Ovde se nalazi još otprilike 15.000 mikroskopskih stakala sa uzorcima i više od 2.000 mikroskopskih fotografija. Zapravo, Grubi je bio jedan od preteča mikroskopske fotografije, kojoj se posvetio sa velikim uspehom, a radio je uz pomoć opreme koju je sam izumeo, pomalo primitivne konstrukcije, ali veoma precizne.

Pregledajući, nažalost prebrzo, te zbirke, zanemio sam. Smatram velikom štetom to da je tako rano prestao da objavljuje naučne publikacije, jer je mogao još mnogo da doprinese razvoju i parazitologije i anatomske patologije, pisao je doktor Blانشar, veoma iskreno.

Svedok sam tome šta je osećao prema Grubiju, jer nam je nakon njegove smrti pomogao da se sortira ogromna gomila svakakvih stvari koje je vremenom nakupio, ali je velik napor iziskivalo da se iz nje izdvoji ono što od koristi.

Doktor Blانشar je primetio da je Grubi nije bio prvi u Francuskoj koji se bavio mikroskopijom, mikrografijom i mikrografijom i podsetio je da se od 1825. godine Raspaj posvetio mikrografiji, a da je premalo ljudi znalo za taj njegov talenat, da je 1837. Done objavio *Mikroskopska istraživanja o prirodi sluzi*, da su 1839, Š. Ševalije i Mandl objavili traktate o metodama korišćenja mikroskopa i o mikroskopskoj anatomiji (1938-39-45) i da je 1845. F. Dižarden objavio svoj Novi kompletni priručnik za posmatrača mikroskopa. Grubi je svoje istraživanje započeo tek 1842. Međutim, kada se neki proces proučavanja zapravo završi, istina je da je uvek na njemu radila čitava plejada ljudi često udaljenih jednih od drugih i bez saznanja jednih za druge, tako da po tom pravilu kroz istoriju podležu sve ideje.

Rekao bih još nešto o temi Grubijevih časova. Krajem 1841. je otvorio specijalnu laboratoriju, u kojoj je predavao o fiziološkoj i patološkoj anatomiji, odnosno o mikrografiji. Upravo mi je on dao nekoliko detalja o tome kako su se odvijale te veoma uspešne lekcije. Njih su pohađali već poznati ljudi kao što su bili Fluran, Mažandi, H. Miln-Edvard, ili ljudi koji će postati uspešni, kao Klod Bernar. Dolazili su i stranci: Englezi, Škoti, Norvežani i Šveđani, pristigli u Francusku, kako bi dovršili ili usavršili svoju medicinsku obuku. Većina ih je od tada zauzela visoke naučne funkcije u svojoj državi. Među brojnim slušaocima nalazio se i Delafon, kasniji njegov saradnik, koji će upravljati Veterinarskom školom u Alforu, u kojoj je neko vreme Grubi

revnosno radio, gde je secirao životinje, proučavao njihove parazite, a čak i održavao predavanja sa demonstracijama u Delafonovoj laboratoriji. G. Veber, moj kolega sa Medicinske akademije, se dobro seća da je prisustvovao predavanju o šugracima. Dakle, ovakvim Grubijevim zalaganjem u Alforu se uvelo proučavanje mikrografije. Tamo je izvršio i opsežna proučavanja konjskog stopala, o čemu svedoči velik broj otisaka, seciranih ostataka, injekcija, suvih delova, preseka u svim mogućim pravcima itd. koji su se nalazili u njegovoj kući na Monmartru, kazao je doktor Blanšar,

Na kraju je zaključio:

Budući da se za njegovo ime se vežu veoma važna otkrića od presudnog uticaja na metode lečenja. Bio je predan radu, a ostavio je i bogato i raznovrsno neobjavljeno naučno stvaralaštvo. Koliko bi mu ime bilo slavno i kako bi samo obasjao nauku da nije iznenada prestao da objavljuje radove! Neki psiholog bi bez sumnje imao suptilno objašnjenje razloga ovog prekida, iznenadnog i konačnog. Verujem da je ono prositeklo iz činjenice da su Grubija preplavile profesionalne obaveze od onog dana kada je dobio dozvolu da se bavi medicinom u Francuskoj.

Objašnjenje je odlično, mada možda donekle nedovoljno. U stvari, velik uspeh Grubija kao lekara dokazuje da mu je poziv bio da leči, te da je naučno istraživanje bilo samo etapa na tom putu, sredstvo da stigne do praktičnog iskustva. Prikazao sam ranije kako Grubi sam daje objašnjenje i kaže da je želeo da dovede do savršenstva svoje znanje i u drugim oblastima od onih koje je mogao da proučava u Beču. Više meseci se opirao tome da otvori kurs za mlade koji su to žarko želeli, jer, uvek koristeći isti izgovor, da ima još da uči i da se ne oseća ni sposobim ni spremnim da druge obučava...

... Godine 1844. Grubi je prestao da saraduje sa Akademijom nauka, a medicinom je počeo da se bavi mnogo pre nego što je za to dobio ovlašćenje i obavljao je deo svog posla i van ambulante. U mojim beleškama je zapisan niz adresa koje je obilazio, s tim da moj spisak nije pouzdan i celovit. Sigurno bi se dobila zanimljiva slika njegovog života, a pogotovo mladosti, da je bilo moguće da je neko dovoljno sposoban za to mogao nakon njegove smrti da pribavi sve papire o tome... Sve je to, nažalost, razvejala na sve strane potpuna ravnodušnost svih, dok Grubi nije mario za to šta će se dogoditi sa njegovim nasleđem.

Sasvim slučajno sam našao ova pisma koja navodim, interesantna pogotovo kada se čitaju ovako, jedno za drugim. Prvo prikazuje da Grubijev rad nije zanimao samo naučni svet u Francuskoj već i dalje, i daje sliku njegove naučne aktivnosti, kao i njegovom poznavanju teorije i prakse.

Prvo pismo je nekog Engleza, na veoma lošem nemačkom: Edinburg, Kraljevska bolnica, 27. avgust 1841.

Moj dragi prijatelju,

Vaš prijatelj doktor F... iz Kristijanije je bio ovde nekoliko dana i jednom je večerao sa mnom. Zaista je zanimljiv čovek i zahvalan sam Vam što ste nas upoznali.

Verujem da ste primili moje pismo u Parizu od doktora V... Uskoro će se vratiti i nadam se da će mi doneti preparate koje ste mi obećali. Voleo bih da imam neke injekcije za osobe koje pate od problema sa jetrom i plućima. Međutim, nije potrebno da se mučite i potpuno ih pripremite. Ukoliko ih umotate u papir i zatim stavite u kutiju sa malo vate, moći ću ostalo da dovršim.

Ovde sam pronašao odličnog radnika koji radi koristeći kamen i proizvodi tablete. Šaljem Vam nekoliko uzoraka, a kada ih bude još napravio, poslaću Vam ih. Postoje dve vrste patoloških preparata od slonovače koji se koriste u obliku perlica. Pogledajte naučne radove g. Hudsera i naći ćete objašnjenje za ovaj metod koji se koristio pri umotavanju puščanih metaka u slonovaču. Primer na prvoj pločici će Vam dati jasnu sliku. Vrlo je dobro urađeno. Uvećanjem od 300 dijametara videćete Recenove cevčice. Treći preparat koju Vam šaljem je takođe izvanredan. Reč je o tri primera drveta: 1. četinar iz Nove Holandije; 2. dikotiledon iz Antigve; 3. monokotiledon iz Antigve. Svi su očuvani u kamenu, čvrstom kao kremen, a ovi delovi su napravljeni dijamantskim rezanjem.

Veliko mi je zadovoljstvo što imam priliku da Vam poklonim radove g. Hudsera.

Izbori za mesto Prosektora će biti održani krajem septembra.

Vidim da ste u bolnici Sen Luj nešto novo učinili (sa D...) i pročitao sam Vaše radove o favoznim lišajevima u izveštajima. Juče sam i ja ispitao tu formaciju i primetio sam razne sferične čestice i vlakna tog tipa (ovde se nalazi crtež urađen perom). U Vašem sledećem odgovoru, molim Vas, da mi pošaljete crtež tih vlakana, budući da nas sve ovde to vrlo zanima.

*Vaš prijatelj,
J. M. B.*

Pismo je upućeno g. Grubiju, ulica Ži Le Ker 5, Pariz.

Evo još jednog pisma koje kazuje da je Grubi u Beču imao bogate prijatelje, zabrinute da slučajno ne umre od gladi u Parizu, te su ga pomagali i svojom ljubavlju i novcem.

Beč, 10. jun 1840.

Gospodinu doktoru Grubiju, u Parizu.

Moj dragi prijatelju,

Danas sam konačno primio Vaše drago pismo koje ste napisali 2. maja, sa kovertom iz Badena od M.K. Avaj! Jedno pismo je zadržano četrdeset dana, u Parizu ili u Badenu, ne znam. Ako Vas je kao posledicu ovoga, moj dragi doktore, Vaša mršava torbica postepenim trošenjem dovela do groba, pre nego što je Vaš stari i verni bankar Š...r uspeo da Vas spasi, to zaista nije moja krivica! S toga Vam još danas šaljem ovo pismo, sa priključenih 500 franaka koje ćete moći podići kod braće Rotšild. Želim Vam da ih primite u dobru i da ih najbolje moguće iskoristite. Pre nego što odgovorim na Vaše pismo, u kome ste mi napisali mnogo stvari, moram da Vam napomenem da Vi možete da na sebi štedite kao i pokojni Žeron Knejke (škrtica), ali nemojte terati mene, koji takođe nisam rasipnik, da to radim, te mi pisma šalžite o mom trošku, kako bih ih odmah primio, a ne da se prvo šalju drugim osobama. Moja adresa je... (napisana adresa). Danas sam zaista zauzet jer moram da otputujem na selo, imam premalo vremena, te ne mogu da Vam uslišim želju i da prodiskutujem o razlozima za i protiv života u Parizu, a i ne želim da Vas nateram da čekate još duže na potrebni novac. To će biti tema mog sledećeg pisma, koje će Vam, nadam se, pričiniti zadovoljstvo, moj dragi doktore! Međutim unapred znam da ono neće mnogo toga promeniti. U svakom slučaju, videćemo!

Nemojte se ljutiti na mene što Vam šaljem ovih 500 franaka, u Parizu se, van Sen Luja, sigurno može dobro potrošiti neki franak.

Zbogom, pišite često ili retko, kako želite, samo mi pišite na što direktniji mogući način. Sledeće pismo ću primiti verovatno kod K... budući da ću otići u Baden da ga posetim. Naš Gijom ostaje u Berlinu do kraja jula ili čak sredine avgusta, možete i njemu da pišete. Evo njegove adrese (napisana adresa). Da li ste već primili Vaše knjige? U životu Vašeg nestrpljivog i vernog prijatelja se sve odvija polako, ali dobro.

Gospoda S... i R... iz Manhajma Vas srdačno pozdravljaju.

Sledeće pismo je poslovne sadržine.

Beč 2. mart 1840.

Gospodinu de Grubiju (fon Grubiju),

Ukoliko je moguće želeo bih da nabavim veštačko stopalo za osobu kojoj je ono amputirano, pogotovo ukoliko ono je pogodno za amputacije u predelu zgloba, molim Vas da mi pošaljete dve proteze, jednu slabijeg i drugu boljeg. Zatim, potrebna mi je jedna mašina za žene, kao ona koju koristi Anani- Pri- mio sam jednu iz Pariza, ali za muškarce, zatim 4 tuceta katetera, ili sondi sa špicastim krajem, od Banhihla različitih brojeva, od Hofmana broj 7, od Vag- nera broj 52, to su proizvođači. Ako ste ljubazni da mi nabavite neke od ovih proizvoda različitog kvaliteta, vi već znate šta je od toga najbolje. Zamolio bih Vas da mi pišete i da mi kažete koja bi bila cena. Novac ću Vam poslati putem čeka, a meni će grof Ž. D. A. doneti robu tako što će je spakovati u pakete koje će mi poslati za Beč, od njega uvek sve dobijem kako treba.

Uz moje veliko poštovanje,

Žorž Šlaht

Proizvođač zavoja, Vila br. 136 u Beču.

Drugo, interesantno, ali nažalost uzduž pocepano pismo, pokazuje datumom i adresom da je Grubi 1839. boravio u Beču i da se spremao da ga napusti. U natpisu pisma stoji: G. de Grubiju, doktoru medicine, hirurgu, oftalmologu, akušeru, predgrađe Alzer, Hotel De Frans, Beč. Pismo, napisano sanjalačkim zanosom je uputio neki zahvalni prijatelj i kazuje da je i sam Grubi pružao i male finansijske pomoći i usluge prijateljima ako bi se zadesili u neprilici. Evo ga, sem uništenih delova, zamenjenih tačkama.

Moj plemeniti prijatelju!

Budući da imam potrebnu sumu para, za mene nema svetije dužnosti od te da Vam uzvratim najdubljom zahvalnošću, pošto ste me sa tako velikom predanošću izbacili iz moje sramote. M. M. je primio 20 forinti, S. M. je tražio 15 da izbriše moj dug... I za to takođe Vam ... se ponovo zahvaljujem, kao što bi prijatelj u nevolji i trebalo ... o tome gde sam namenio ostatak ... kasnije sa 5 foriniti. Za trenutak, dozvolite mi jednu želju. Da mi obećate da ćete mi sem Vašeg sažaljenja dati i Vaše prijateljstvo. Ako to ne odbijete, obećajte mi da ćete mi pisati jednom svake godine. Činjenica da smo bili školski prijatelji donekle i opravdava moju želju, ali ipak računam na Vašu dobrotu. Po ovome ćete videti koliko poverenja imam u Vas, budući da sam se Vašom pomoći izvukao iz dugova. Zamoliću Vas da mi za preostalih 5 forinti

pošaljete sledeće artikle: iglu za kataraktu, džepni nožić i tanku pincetu za oči... i na kraju Mašov "Poliglotski rečnik". Ukoliko ovih 5 forinti za to nije dovoljno, zamoliću Vas da ove stvari uzmem na kredit do sledećeg dolaska poštara. Tako sam učinio i sa g. doktorom M... . Nadoknadiću Vam dve ili tri forinte koje ćete morati da dodate. Znam da ćete mi učiniti ovu uslugu, moj plemeniti prijatelju! Ali, požurite, jer pošta u Beč stiže samo dva puta nedeljno, a onda treba da se čeka.

Idete na putovanje, moj dragi prijatelju? Želim Vam puno sreće na Vašem putu. Želeo bih da mogu da Vas ispratim. Sadržaj ovog pisma nalaže da mi odgovorite sa nekoliko redova, i nadam se da ćete imati u vidu situaciju koju sam Vam naveo.

*Zbogom! Mislite na Vašeg večno zahvalnog prijatelja,
M. K.*

Moja adresa: M. K, dr med.u H...

Evo i pisma, zanimljivijeg i neobičnijeg. Daje nam informacije o Grubijevim porodičnim odnosima, 1841. Pismo je njegovog oca, a sadrži i poruku jednog od Davidove braće. Napisano je na hebrejskom nemačkom, skladno i pravilno, presavijeno u kvadrat i zapečaćeno okruglim pečatom umočenim u kvalitetan crveni vosak. Pečat nosi natpis jednog hebrejskog gesla koje se nalazi iznad sidra, simboličnog izgleda. Sa jedne strane sidra se nalazi M, a sa druge slovo H, inicijali imena Grubijevog oca, koji kao da stoje, lebde ili vise pod zaštitničkim krovom. Sve to je okruženo lovorovim vencem.

Pismo je upućeno Gospodinu Davidu Grubiju, ulica Ži Le Kler, broj 5, u Parizu. Adresa je napisana tačnim, pažljivim i elegantnim potezima pera. Austrougarska pošta je tu utisnula svoj pečat, crvenim mastilom, koje označava januar 1841.

Bačko Dobro Polje, 8. januar 1841.

Dragi i poštovani sine, doktore Grubi,

Tvoje pismo napisano 25. septembra, a primljeno 28. oktobra, u kome vidim da se dobro snalaziš i da uživaš poštovanje u Parizu, me je zaista obradovalo. Ja sam takođe, Bogu hvala, dobrog zdravlja.

Patim od neizmerne tuge već četiri meseca, jer se moja žena, a tvoja maćeha, u mesecu Elulu razbolela od bolesti koju nijedan lek nije mogao da izleči. Preminula je 5. Teveta. Ostavila me je u ovo pozno doba. Suze mi teku i vlaže ovaj papir, jer sam sada zaista ostao sam.

Adela će me uskoro ostaviti, a moj sin Zavel je u Nešatelu gde uči kod rabina. Dakle, ostajem sam sa Rajzelom.

Ne govorim protiv odluke Proviđenja, jer sve što Večni čini je dobro učinjeno, ali dok pišem ovo pismo, čini mi se kao da pričam sa tobom, te tražim od tebe tvoj dobri savet: Šta mogu da učinim u ovim mojim starim danima? Jer, Helena, žena moga sina G... nema nijednu kap krvi pokojne majke. Nepristojna je, a čak je, pre nekoliko meseci uvredila i mene i tvoju pokojnu maćehu (čija duša sada počiva u Raju), a to mi je zadalo mnogo bola.

Moj sin Isak K... je bogat, ali kvarnog srca. Nije čovek od reči i ne poštuje reč iz Biblije, „Poštuj oca svoga!“

Moj sin Jozef je dobar i veran, ali od svog posla od kog ne zarađuje mnogo izdržava osmoro dece.

Mislim da bi za mene bilo najbolje da prodam pokućstvo i kuću, te da se sa tim novcem preselim u Novi Sad. Pre toga, želeo bih da zbrinem moju kćerku Adelu, jer za mene više nema ničega u Bačkom Dobrom Polju. Ne mogu više da poslušem, previše sam slab. Ovde nema više dovoljno osoba da bismo se zajedno molili, dok bih tamo mogao da idem dva puta dnevno u hram da se pomolim. Mogao bih da stanujem kod mog brata, koji me mnogo voli, i njegovog sina Davida, koji je pravedan i veoma pobožan. Na odličnom je glasu među meštanima, a takođe je i njegova žena Toba, koja je veoma dobra i pobožna i koja me duboko ceni.

Dragi sine, zbog toga ti pišem o svim mojim mukama jer za tvoj ugled se zna, ne samo u Bačkom Dobrom Polju, veći i u novinama. Nedavno se pojavio ovako sastavljen članak:

„Gospodin lekar, doktor Grubi, rođen u Mađarskoj, koji ovde boravi već godinu dana, i koji je usavršio do najvišeg mogućeg stepena pribor posvećen anatomiji, je proglašen članom Društva anatomije. Između ostalog za njega je rezervisano i počasno mesto na Akademiji nauka.“

Shodno tome, treba da se smatra da čovek koji se svojom inteligencijom popeo na tako visoku poziciju može da neke stvari sagleda dalekovidnošću. Pišem ti kao da uživo sa tobom pričam. Odgovori mi čim primiš ovo pismo, i ukoliko je to moguće, pošalji mi, dobrog srca i bez skrivenih namera, ček od 200 forinti, kako bih ih mogao iskoristiti da pomognem tvojoj serstri, a mojoj kćerki Adeli. Ta suma će ti biti nadoknađena u roku od 6 meseci, bez kamate, jer je sva moja ušteđevina kod mog sina Gersona, a ukoliko bi mi on sve odjednom vratio, njegov posao bi pretrpeo veliku štetu. Zatim, ako mi ti pošalješ taj novac, možda će to ohrabriti tvog brata Isaka da mi na prijateljski način vrati ono što mi duguje, da ne bih morao sa njim da započnem svađu, jer ne bih želeo da na takav način osramotim ime porodice Grubi.

Ne misli da ja od tebe želim samo tvoj novac, ne, Bože sačuvaj, to je kao što sam rekao samo zbog Isaka. Novac ću ti poslati preko kuće Rotšild iz Beča,

jer ovo što sam ti napisao treba da ostane između tebe i mene... Moja je želja da mi odgovoriš što pre i da mi pišeš o izraelskoj zajednici u Parizu. Koliko tu ima Jevreja? Pričaj mi o njihovim zanimanjima, o njihovom hramu, reci mi da li su trpeljivi?

Zaista bih sve to želeo da znam. Kada čitam tvoja pisma, čini mi se kao da te čujem da mi pričaš. Ali, uprkos svemu tome, moja najveća želja bi bila da te vidim, a nadam se da ću uskoro imati i tu radost.

Nemam više šta da ti napišem, osim da ti poželim života i mira. Da uvek imaš uspeha u svojim poduhvatima i da imaš mnogo sreće.

Tvoj otac koji se moli za tebe i za tvoj dugi život.

Menahem Mendel Grubi.

Tvoja setra i tvoja braća Gerson, Adela i Rajzel ti šalju hiljadu dragih pozrava. Moja kćerka Rebeka iz Pešte ti šalje svoje čestitke, jer ja njoj uvek šaljem kopije tvojih pisama. Piše mi da je tražila da je dovedeš u Pariz, ali da još uvek nije primila odgovor od tebe. Tako da je mene zamolila da joj ja dam saglasnost za te planove i da ti pišem povodom toga. Vere mi, ne znam da li bi joj to išlo u prilog.

Voleo bih takođe da spoznam ljubaznost i način ponašanja barona Rotšilda. S toga, molim te da mi odmah odgovoriš na sva moja pitanja, jer tvoja pisma ne čitam više puta.

Svi naši prijatelji ti šalju pozdrave, svi sem tetke Aja-Sare, jer je i ona nažalost preminula. Ona je u Raju.

U nastavku ovog pisma, na istom papiru, ali drugim rukopisom stoji napisana poruka:

Dragi i voljeni brate,

Oprosti mi na dugoj tišini, budući da znam da si uvek zauzet istraživanjima nisam želeo da te ometam. Želeo bih da znaš da smo, Bogu hvala, svi dobrog zdravlja. Neka Svevišnji dozvoli da isto čujemo i o tebi.

Moja trenutna situacija je kritična. Dragi brate, pre nego što započnem, oprosti mi što ti zadajem brige mojim nedaćama. Već devet meseci nisam bio u Pešti. Nažalost, već sam ti o tome svemu i pričao kada si mi ponudio da sa mnom поделиš deo tvoje zarade. Dva puta si mi poslao po 5 forinti, ali mi u mojoj situaciji nisu mnogo pomogli.

Sada, budući da je moja kćerka Elena verena, molim te da mi pošalješ 100 forinti, da mi dođeš u pomoć, jer je našla dobru priliku za sebe, a ja nemam ništa da mu dam.

Živi srećan.

Tvoj brat, G. Grubi.

Na osnovu ovog pisma moguće je da se pretpostavi da je Grubi ostao relativno vezan za svoju porodicu, ali i to da ih je njegov uspeh dodatno zbližio. Uostalom, više nije bio mladić... i pročulo se da se o njemu lepo piše govori u novinama, a taj dobar glas stigao je i do Dobrog Bačkog Polja. Pitaju ga u pismu za savet, kao kakvog mudrog čoveka i od njega pozajmljuju novac kao od dobrostojećeg. Zahvaljujući drugom pismu vidimo da Grubi nije još uvek sedeo okružen zalihama novca.

Ovo pismo nam prikazuje i neke druge aspekte ovih odnosa, ništa manje interesantne. U pismu Menahema-Mendela Grubija se vidi zaista hebrejski i partijarhalni duh. Pismo sadrži stvarne biblijske citate, dirljivi ton pobožnosti i vere, prikazuje veoma uzvišeno viđenje porodice, u svakom značenju te reči, ali vidi se i istinska nežnost koju oseća prema tom detetu koje ima čast da nosi njegovo ime. Tu se takođe primećuje internacionalna solidarnost među Jevrejima, vidi se solidarnost na kojoj im treba odati čast i kojom bi mogli da se povedu i njihovi malobrojni hrišćanski neprijatelji. Moja je želja da mi odgovoriš što pre i da mi pišeš o izraelskoj zajednici u Parizu. Koliko tu ima Jevreja? Pričaj mi o njihovim zanimanjima, o njihovom hramu, reci mi da li su trpeljivi? Zaista bih sve to želeo da znam. Nije li ovo poslednje pitanje posebno dirljivo kada dolazi iz pera starca, tako filozofski i očinski nastrojenog?

Vidimo isto tako da se Rotšildi, koji su dva puta spomenuti, ne smatraju samo bankarima i službenicima koji upravljaju prometom novca, već braćom koja su na usluzi ljudima njihove vere. Voleo bih takođe da spoznam ljubaznost i način ponašanja barona Rotšilda. Nikome neće promaći pravo značenje ove rečenice.

Takođe, pismo nam implicitno objašnjava kako je Grubi, budući da je bio Jevrejin, sigurno mogao gde god da se uputio, da nađe pomoć i trajna prijateljstva, a tim povodom, nažalost, moram reći da mnogi hrišćani koje znam mogu s razlogom da mu na tome zavide.

Ovom prilikom, dodao bih da je Grubi, budući da je bio Jevrejin, koji je bio dobroćudan čitavog svog života i spreman da bilo kome pomogne bez obzira na razlike u mišljenju, primenjivao onaj savet za kog verujemo možda i previše strogo da je isključivo hrišćanski: Čini drugima ono što želiš sebi, ili ono što bi te činilo srećnim da oni urade za tebe. Pronalazio je, štaviše, kao što smo rekli, ljude koji su ga razumeli i koji su mu pomagali, o čemu opet svedoči ova mala stara poruka neke žene, na numerisanom papiru, bez pot-

pisa i datuma, kojoj je sigurno Grubi spomenuo jednu siromašnu porodicu: Želela bih da znam da li je g. Grubi bio ljubazan da se raspita u parohiji o porodici R... i da li može da mi da njen tačan broj. Čim budem saznala kom delu crkve pripadaju, potrudiću se da je što pre preporučim jednom ili drugom humanitarnom društvu koje bi im moglo pomoći.

Osoba čija je ovo poruka je imala očigledno istu potrebu da pomogne ljudima, proisteklu iz duboke religioznosti...

X X X

... Godine 1890, članak u novinama *Le Travaj*, za koji je Grubi dao intervju, konstatuje da je izgradnja meteorološke opservatorije u njegovoj kući na Monmartru započeta već pre 25 godina, 1865. Ali, Grubi se nije jasno sećao tačnih datuma postavljanja raznih konstrukcija koje je napravio u kući na Monmartru, a koje nije bilo moguće završiti za jedan dan.

Doktor Blanšar je napisao da je ova astronomska i meteorološka opservatorija građena u godinama koje su prethodile ratu 1870.

U belešci koju sam pomenuo ranije, navedene su tri etape ove izgradnje:

- G. Grubi je o svojim troškovima izgradio Opservatoriju na Monmartru i osnovao je laboratoriju posvećenu fiziologiji, mikrografiji, anatomiji i anatomskoj fotografiji.

- Osnivanje Astronomske opservatorije u ulici Lepik broj 100, koja sadrži tri velika astronomska instrumenta od 7, 8 i 9 inča u prečniku.

- Organizacija Meteorološke i medicinske opservatorije, ulica Lepik broj 100.

Kuća u ulici Lepik je mnogočemu služila, kao što to pokazuju i druge dve beleške iz istog spiska:

- Mesečna objavljivanja u Meteorološkom biltenu Opservatorije Grubi, ulica Lepik broj 100.

- Organizacija Vojne opservatorije na Monmartru tokom rata pod upravom g. pukovnika Sozdaa, trenutno direktora Muzeja umetnosti i zanata.

Ta kuća je bila kao neka pesma: nadvisuje se kao izazov svakom logičnom načinu opisivanja, a dr Blanšar to nije ni pokušao da uradi. Samo kaže da se na vrhu brda, baš naspram *Mulen de la Galet*, nalazi trospratna kuća sa kupolom i terasom ofarbanom u plavo, na čijem se vrhu su razni uređaji koje pokreće vetar, nepoznati stanovnicima ovog dalekog okruga, a zgradi daju

jedinstven izgled. Moglo bi se pomisliti da je reč o domu nekog starog astronoma, koga očekujete da se pojavi na terasi posmatrajući, u zavisnosti od doba dana, ili divnu panoramu Pariza koja se otvara pod njegovim nogama ili grandiozni prizor beskrajnog neba nad njegovom glavom.

Crtež koji je napravljen po uzoru na fotografiju i koji je objavljen u jednom broju biltena *Opservatorije Grubi* dobro prikazuje ovih nekoliko rečenica dr Blanšara o spoljašnjem izgledu kuće, ali je njenu unutrašnjost trebalo poznavati. Dr Blanšar ju je video samo u prolazu, ali sam ja imao više prilika da kuću detaljno pregledam, a na mene je ona ostavila utisak jednog neodgonetljivog haosa. Kuća je imala kapiju u seoskom stilu kroz koju se ulazio u pravu šupu prepunu kočija i opreme za hitnu pomoć. Staro konsijersko domaćinstvo je zauzimalo usku ložu sa desne strane dok su stanari živeli na prvom i drugom spratu, podeljeni u nekoliko stanova do kojih se pelo stepeništem dostojnim kuće. Čitavo prizemlje, uključujući sobe, dvorište i šupu bilo je prilično veliko i prenatrpano. U šupi je raslo drvo koje se raširilo i do zidova i do krova. U prostorijama u prizemlju su se nalazili preparati o kojima je pričao dr Blanšar. Tu se nalazio neizmeran broj tegli svih oblika i veličina koje su sadržale sve od najvećih do najmanjih anatomskih delova, kao što su na primer kopita konja. Jedan broj njih je bio dobro očuvan, ali oni veći primerci, su većinom 1898. godine bili u stanju raspadanja. Tu je postojala i zavidna kolekcija staklenih i glinenih predmeta. U sobama u prizemlju se nije živelo, bile su turobne, hladne, vlažne i oronule. Međutim, one su pre bile jedne od najbolje održavanih prostorija, jer je sistem centralnog grejanja tu prolazio, ali on dugo nije bio u upotrebi.

Stepeništem bi se dolazilo do trećeg sprata, gde su bili stanovi u kojima se živelo, ali tu su već dugo vremena pauci pleli mreže u tišini. Neopisivi nered činili su nameštaj, predmeti svakojake prirode, kojekakve kutije pune raznih i neočekivanih stvari, prkoseći svakoj klasifikaciji i redu. Sve je izgledalo kao pravi haos.

Dugo vremena, godinama čak, Grubi nije redovno dolazio na Monmartre, jer su mu klijenti preokupirali vreme. To bi činio retko, najviše nedeljom popodne, pešice, da ne bi umarao svog poslednjeg konja, smeštenog zajedno sa kočijama u iznajmljenoj štali u ulici Viktoar.

Na radnom stolu sa fiokama, nalazile se bezbroj mikrografskih fotografija koje spominje dr Blanšar, a je tu bilo isto toliko i kvalitetnih mikrografskih uzoraka od kojih su nastale ove uveličane fotografije. Prozor sobe sa južne strane je imao hermetičke kapke, na kojima je postojao otvor kroz koji je prodirala sunčeva svetlost. Prelazila je preko sočiva kamere smeštene u

masivnoj i savršeno precizno izrađenoj stolariji, čiji su različiti delovi ležali na podu pored objektiva, dagerotipa, teleskopa, okulara i sočiva svih oblika i veličina. Bili su tu redovi raznih tegli, praznih ili punih, sitne boce koje još sadrže ili su sadržale sve sastojke, od kolodijuma do kanadskog balzama, nitrata srebra i hlorida zlata, neophodnih za anatomske, mikroskopske i mikrofotografske uzorke i fotografije.

Iznad tog sprata, bilo je još nekoliko prostorija koje su vodile do terase. Jedna od njih je služila kao mračna soba za razvijanje fotografskih negativa, a na podu je bio sav potreban materijal. Druge dve sobe su bile poput ateljea, u čijim su ormarima bili svi dokumenti koji su se odnosili na meteorologiju, a iz jedne od njih se pristupalo rotirajućoj kupoli, iz druge terasi.

To je bila prava astronomska i meteorološka opservatorija. Dr Blanšar je pohvalio njeno stvaranje. Želeo bih da verujem da ju je video mnogo pre 1898. Ona veća sočiva spavala su u kutijama, kao i drugi instrumenti. Većina preostalih nije bila kompletna, sem najvažnijih. Okulari, objektivni, publikacije, svi su se pridružili haosu na podu uz mikroskope...

...Pod direkcijom dva poslednja direktora, bilten koga su pre, za vreme Kasea i Žovija, druge opservatorije smatrale ozbiljnim i koji je bio reprodukovan u novinama kao što su Le Goloa i Žil Blas je izgubio svaki značaj...

... Kako je rekao i doktor Blanšar, dvaput dnevno, u 8 časova i u 17 je meren atmosferski ozon, dok su se četiri puta na dan, u 9 časova, u 12, u 15 i u 18 časova vršena su opšta meteorološka zapažanja. Beležilo se opšte stanje neba, brzina, jačina i pravac vetra, kiša, vlažnost vazduha, visina, oblik i pravac kretanja oblaka, opšte stanje atmosfere, temperatura, vazdušni pritisak itd... Razni aparati za merenja, termometri za maksimalnu i minimalnu temperaturu su korišćeni za noćne opservacije. Rezultati ovih zapažanja su bili evidentirani u biltenima, u dnevnom i mesečnom.

Dugo vremena, Grubi je imao starog nastojnika u svojoj kući na Monmartru. Bio je pijanica, ali i čovek sposoban da sprovede u delo skoro svaku ideju koja bi Grubiju pala na pamet. Ovaj stari čovečuljak se bavio svim, pa i stolarijom i obradom metala. Skoro sav nameštaj i predmeti, čak i neke kamere, bili su delo njegovih ruku. Čika Laver, tako su ga zvali, je umro mnogo pre Grubija, a njegovom smrću se ugasila jedna od jakih veza između Grubija i kuće na Monmartru.

Pre nego što se vratimo na temu Grubija kao lekara... reći ću nekoliko reči o njegovom radu vezanom za pitanje pomoći ranjenicima.

Kada je izbio rat 1870, doktor Grubi je već davno dostigao vrhunac svoje isceliteljske slave, čiji ću nastanak objasniti. Ugled mu je bio takav da ga je čak doveo i do Tiljerija. Lečeći internacionalnu klijentelu, parisku društvenu i umetničku elitu, stekao je bogatstvo i znatne sume novca je potrošio tokom opsade Pariza.

Iako je zadržao veliku, nikad ugaslu ljubav prema zemlji koja ga je rodila, može se reći da je Grubi imao jednaku naklonost ka Francuskoj, zemlji koja ga je usvojila, što je pokazao naročito tokom rata. Od početka rata bio je jedan od prvih koji je veoma velikom sumom novca podržao *Društvo pomoći ranjenicima*. Videli smo u jednom pismu kako spominje donaciju od 3.000 franaka, poklonjenih Društvu slobodnih boraca osnovanom u XVIII arondissementu, a možda im je dao i više.

Već znamo da je Grubi ostavio svoju opservatoriju na raspolaganje vojnim vlastima pod upravom pukovnika Sozdaoa. Glavni upravnik mesta opservatorije je bio kapetan Žavari, kome je pomagao g. Pelone, sin direktora pariske opservatorije i generalni čuvar šuma. Takođe, u svojoj kući, Grubi je otvorio bolnicu od četrdeset kreveta koju je branio i tokom dana opsade i tokom dana Komune.

Pronašao sam u spisku njegovih naslova ovaj:

Organizacija vojne Opservatorije Pasi, kod zamka Miet, tokom rata, pod upravom admirala Fleri-Delambrea, čije je troškove snosio i koju je velikim instrumentima otpremio dr Grubi.

Verujem da je ova opservatorija bila zapaljena i da su dva velika sočiva, koja su se nalazila u njegovom kabinetu, pripadala objektovima uništenih teleskopa.

Grubi je trčao između bolesnika u svojoj ambulanti, u ulici Lepik i onih u drugim bolnicama. Zapravo, lečio je bolesne i ranjene i u ambulanti Bardo u ulici Sen Lazar 45 i pokrivao je skoro sve troškove koje je imala i ambulanta Italijanskog humanitarnog društva u ulici Tebu, broj 24.

Grof Monmerli je u maloj brošuri od dvanaest stranica, objavljenoj pod naslovom *Biografija doktora Grubija* koju poklanja Italijansko humanitarno društvo svojim prijateljima, odao počast posvećenosti dr Grubija, i to trostruku; rodoljubu koji se vodi ličnom privrženošću, dobrotvornom čoveku ot-

vorenog srca, a pre svega lekaru, pravom lekaru, onom koji ume da leči i da brine o pacijentima.

Zahvaljujući njemu, zahvaljujući njegovoj neumornoj pomoći, nijedan čovek koji je došao u našu italijansku ambulantu nije izgubio niti ud niti život. Za koliko doktora se isto može reći, napisao je Monmerli.

Doktor Blanšar podseća, povodom toga, na ove njegove reči:

Smatramo da je naša dužnost da istaknemo proceduru koju je doktor Grubi rado usavršavao dugi niz godina, a to je hirurška primena vate koja se koristi kao jedini način previjanja, čak i kod najtežih rana.

Doktor Blanšar tome je dodao i sledeće:

Već 1859. godine, Grubi je objavio dva članka o saniranju rana i povreda samo korišćenjem vate. Nažalost, nisam mogao da pronađem naučni časopis u kojem su objavljeni, te zato ne bih mogao da kažem od čega se sastojala metoda i koja bi joj bila vrednost.

Ovi članci su objavljeni u *Evropskoj klinici*, u februaru 1859. godine. Kada je reč o postupku i njegovoj vrednosti, budući da sam i ja na taj način sanirao i lečio rane, mogao bih da kažem ponešto o tome.

Grubi je koristio nauljenu vatu i pravio je obloge od nje. Umesto da dezinficuje ranu na naivan i štetan način, kao što to i dalje rade u zadnjoj sobi svoje prodavnice farmaceuti, samoprozvani lekari antisepticima koji ubijaju i dobre mikroorganizme kao i loše mikrobe, on je dezinfekciju vršio odmah, prirodno i logički. Njegovo saniranje rane bi je zaštitilo od spoljašnjih uticaja, a ulje bi je stavilo u mirno i nežno okruženje, gde bi zaceljujući agensi tela bili aktivirani i mikrobi kao mehanički paralizovani. Tako je dobijao izlečenja čije faze uglavnom nisu bile praćene upalama, gnojem, bolovima i nekrozom tkiva koja se dešavala kada bi farmaceuti-lekari koristili svoje hemijske antiseptike, od kojih se tečnost Van Sviten najbolji primer.

Sopstvenim očima sam video kako je Grubi izlečio tako ne samo slučajne povrede, nego i antraks!

Ukoliko mi je dozvoljeno, pomenuću dva slučaja u kojima sam i ja izlečio nekog iz mog okruženja. Jednom detetu je urali nokat sanirao farmaceut-lekar sa oblozima natopljenim Van Sviten tečnošću. Nakon nedelja tog tretmana, taj blesan ne samo da ga nije izlečio, već je koža na zglobu počela da se oseća, a kost kao da je pocrnela. Farmaceut-lekar je optužio prst da ima nešto protiv nepogrešivog leka. Tada su me obavestili, roditelje sam zasluženno strogo izgrdio, jer mi je to dete bilo jako blizak rod. Zaustavio sam svu terapiju lečenja koju je prepisao farmaceut i primenio sam nauljenu vatu. Bilo je upitno da li će prst morati da se amputira ili ne, a oporavak je bio dug, ali potpun i bez posledica.

Neka druga osoba iz mog komšiluka, čisteći staklo polomljene lampe je slučajno jako poslekla ručni zglob. Rekla mi je da je bila kod farmaceuta-lekara koji joj je prepisao da stavlja obloge od tečnosti Van Sviten, i koji joj je rekao da će da se javi crvenilo, toplota, bol, gnoj, te da će oporavak biti spor. Čak je otišao toliko daleko da joj je prepisao upijajući prah za gnoj koji će da izađe iz rane! Kao da nismo pametni! Rekao sam ovoj dami:

-Želite li da mi verujete? Bacite sve što Vam je dao, i Vašu flašu i njenu kutiju, a zatim ćete dugo ispirati ranu prokuvanom vodom, pa ćete je držati pokrivenom stalno nauljenim oblogom. Nećete imati ni crvenilo, ni upalu, ni bol, ni gnoj ni ožiljak.

Poverovala mi je i uradila tako i sve je bilo onako kao sam rekao da će biti. Postoji li taj koji ne zna za ulogu koju su tokom rata imali zavoji od neuprednog pamučnog vlakna? Ovi zavoji se danas smatraju sinonimom za infekciju. Grubi nije želeo ni da čuje za njih, i to s razlogom. Tako se grozio i hirurških intervencija i drogiranja – oprostite mi na izrazu. Kad budem govorio o njemu kao o lekaru, kazaću pre svega to da je bio doktor koji se rukovodio Prirodom, a to je u mojim očima bila njegova najlepša i naistinitija titula.

X X X

Grubijev pronalazački duh isprovociralo je potpuno odsustvo logike u organizaciji ambulanti, te je nastojao da to ispravi, od rata 1870, barem u krugu svoje delatnosti, a posebno kada se radi o sredstvima transporta, zaostalim u to vreme. Tada je za sebe i svoje pomoćnike u ambulanti napravio neku vrstu omnibusa za što brži i udobniji prevoz ranjenika od bojnog polja do ambulante.

Od perioda 1870-1871. video je užase rata, ali su, takođe, ostali užasni prizori bezobzirne pometnje, kojom su bezumne vlade davile siromašno stanovništvo. Gospodari su huškali jedan deo naroda protiv drugog, bez da ih je i malo bilo briga za tragičan i pakleni užas koji je proizilazio iz ovih divljih i satanističkih prinošenja žrtvi. Neprestano od tada je strepeo od povratka ovakvih nesreća, ali takođe je razmišljao i o načinima kako bi se žrtvama moglo što više pomoći.

O tome šta je delom učinio moguće je pročitati u mojim beleškama, sačinjenim po diktatu Grubija, pre nego što mu je dodeljen *Orden Legije časti*. Zapisao sam sledeće:

- 7. februar 1871. godine - Italijansko udruženje za pomoć povređenima i Humanitarno udruženje za ranjene vojnike tokom rata, poklanjaju g. doktoru Grubiju diplomu priznatu od strane francuske vlade u znak zahvalnosti na njegovoj brizi o ranjenima.
- 1. mart 1871. godine – Opsada Pariza, Italijansko udruženje itd. dodeljuju diplomu priznanja počasnog člana društva g. doktoru Grubiju.
- 9. jun 1871. godine – spisak povređenih i bolesnih koje je o svojim troškovima izlečio g. doktor Grubi od 22. oktobra 1870. do 9. juna 1871. godine u Italijanskoj ambulanti u ulici Tebu br. 24, u ambulanti Bardu u ulici Sen Lazar br. 45 i u svojoj ambulanti u ulici Lepik br. 100.
- 2. jul 1871. godine – Francuski komitet Crvenog krsta g. doktoru Grubiju uručuje diplomu i bronzani krst za sve usluge koje je pružio u svojoj ambulanti u ulici Lepik, br. 100.
- 2. jul 1871. godine – Francuski komitet Crvenog krsta g. doktoru Grubiju uručuje diplomu i bronzani krst za sve usluge koje je pružio u XVIII arondsimanu.
- 2. jul 1871. godine – Francuski komitet Crvenog krsta g. doktoru Grubiju uručuje diplomu i bronzani krst za sve usluge koje je pružio kao glavni hirurg u Italijanskoj ambulanti u ulici Tebu, br. 24.

X X X

Rad Crvenog krsta iz Ženeve, koji je pomno pratio išao je u pravcu što većeg širenja u različitim zemljama, uzrokujući na taj način stvaranje međunarodnih konvencija u korist ranjenih u ratovima. U Francuskoj, kao i u većini civilizovanih zemalja, formirala su se društva koja su počivala na tim idejama. Na Svetskoj izložbi 1878. godine su bile prikazane mnoge ideje, manje ili više uspešne i praktične, ali zasigurno su bile korak unapred. Grubi je pažljivo pratio ovaj međunarodni pokret, i sam posvećeno pravio određen broj malih i velikih predmeta, namenjenih za pomoć ranjenicima. Nakon ove izložbe, započeo je pisanje značajnog dokumentarnog rada, zapravo komparativne studije raznih društava za pomoć ranjenicima, ali i materijala napravljenog za ovu svrhu.

Ovo delo od 293 stranica, kompleksong sadržaja, se pojavilo 1884. godine u biblioteci E. Lakroa, bulevar Vožirar, broj 12, ovako naslovljeno: *Društva i materijal za pomoć vojnim ranjenicima* (Izložba 1878.), napisao g. doktor Grubi. Podeljeno na dve celine:

1. Društva pomoći ranjenicima na Izložbi 1878 – Pomoć ranjenicima pre Ženevske konvencije – Konvencija i Međunarodni komitet u Ženevi – Kongres i konferencije (istorijski zapis) sa sinhronom tabelom razvitka dela Crvenog krsta;

2. Materijal za pružanje pomoći vojnim ranjenicima na Izložbi 1878. – Različiti načini transporta povređenih – Privremena i stalna skloništa – Medicinska i hirurška sredstva. – Oprema (obuka o razumu) sa 58 zahvata i položaja i 6 dasaka.

U kratkom uvodu Grubi navodi da dopunjuje studiju objavljenu 1878, *Predmeti i instrumenti medicinskog umeća, materijal za pomoć ranjenicima na bojnopolju*, na Svetskoj izložbi u Parizu 1878. godine. Ta studija je bila objavljena već kod Lakroa, 1867. Grubi ovde objašnjava cilj svog rada, istoriju i praktičnu primenu. Konstatuje da su se uslovi modernog ratovanja unapredili, i da je želja ljudi da se udruže, kako bi pružili neophodnu pomoć u tim situacijama. Obraća se svim ljudima, bez obzira na njihovo zvanje, voljnim da pomognu da se ova želja ostvari. Namera mu je da se dođe do toga da svaki vojnik bude sposoban da se pobrine za svoju ranu i ranu svojih saboraca.

Da bi se ovo uradilo kako treba, potrebno je da se zna kako da se podeli bol sa povređenima, kako da se saoseća i pati sa njima, a to je stanje duha koje čovek mora imati i pored bilo kakve diplome. Treba da znamo da kompletna organizacija pomoći neće biti savršena, sve dok ratna nauka ulaže svu svoju genijalnost u pronalaženje najboljih sredstava za uništenje što većeg broja ljudi u najkraćem mogućem roku, a blagotvorni duh čovekoljublja ne pronade način da se osigura da svaka žrtva dobije trenutnu pomoć koju žrtvino stanje zahteva i koje ima pravo da zahteva. Važno je da shvatimo da je napredak koji smo svi napravili samo polazna tačka u potrazi za nečim boljim, napisao je Grubi.

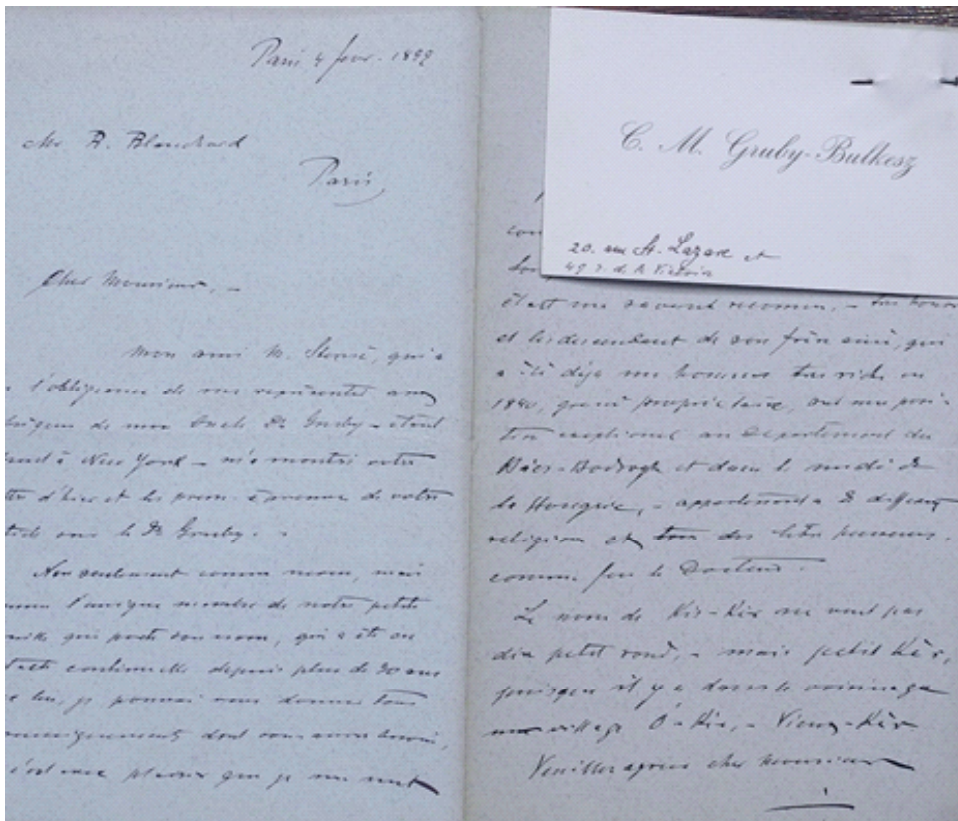
Tokom godina, viđao sam Grubija zaokupljenog izradom raznih vrsta naprava kako ih neprestano modifikuje. Bila je to vrlo česta scena i u ulici Sen Lazar, ali Monmartr je bio prepun takvih naprava. Ove njegove aktivnosti su bile podstaknute pre svega željom da se Udruženje francuskih dama, koje je 1879. osnovao poštenu i dragi lekar g. Dišosoa, vanredni profesor hirurgije na Medicinskom fakultetu u Parizu, razvija svakoga dana i da postane prava sila, postavljena na dobrim osnovama, koja može biti korisna čak i u vreme mira. Zahvaljujući njemu, video sam uspeh ovog udruženja, kome je on doprineo na mnogo načina. Prisustvovao sam grozničavom prikazivanju oponašanja rada koju je Udruženje predstavilo nekoliko godina pre Izložbe 1889, da bi se tada tamo pojavilo dostojanstveno i da bi zasenilo starije društvo, ono Žena

Francuske. Grubi i ja smo prisustvovali pripremnim sesijama u prostoriji na bulevaru Kapusin, a nekoliko godina smo posvećivali deo našeg vremena da bismo odgovorili na teorijska i praktična pitanja koja su se tamo postavljala.

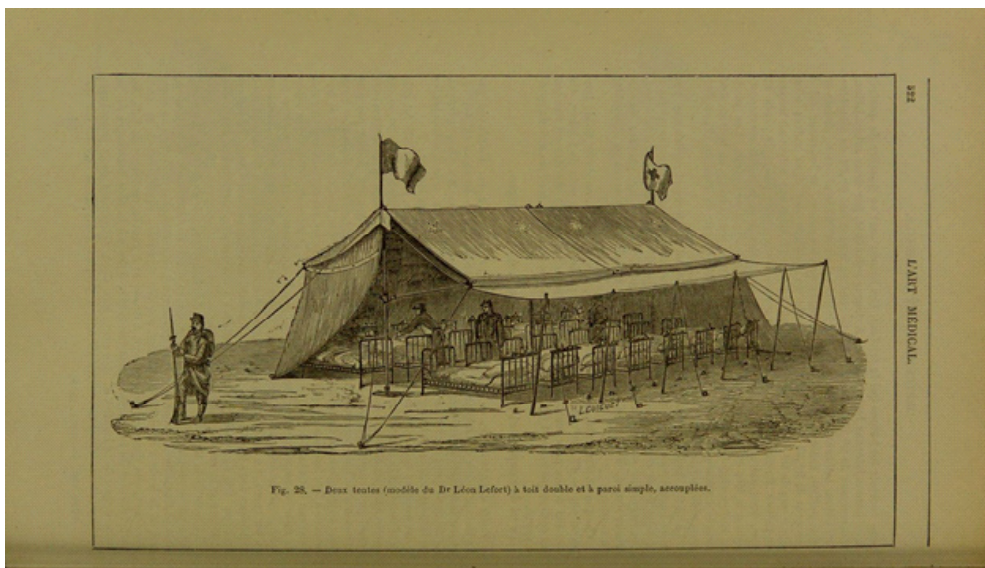
X X X

Pored svojih genijalnih ideja za nosila i druge sitnice, Grubi je imao i ideju da se napravi veliki šator hitne pomoći, koji bi se mogao rastaviti, i koji bi bio načinjen od gvožđa i platna, koji bi bio dobro opremljen, odlično provetran i isto tako grejan. Svi su videli a stručnjaci se divili kada je ovaj šator bio podignut i prikazan sa svim svojim funkcijama na Izložbi 1889, na Esplanadi, ispred palate Invalida sa krajnje leve strane, kada bi se ulazilo kroz vrata koja gledaju na palatu. Ovaj šator, koji je Grubi godinama projektovao uz pomoć g. Brisona, arhitekta grada Pariza i graditelja braće Stokl, i za čiju izgradnju je samo on snosio troškove, osvojio je potpuno zasluženu nagradu.

Nedostaje mi mesta da ga opišem. Navešću samo ono što je povodom toga rekao doktor Blanšar, kome se šator baš dopadao:

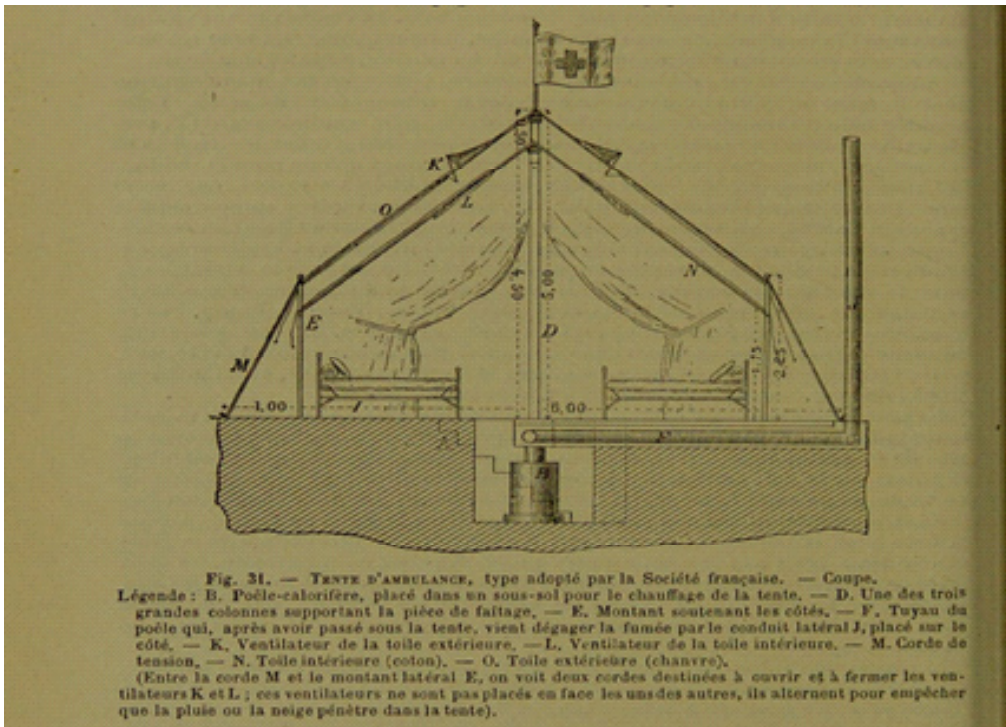

Pismo dr Grubija dr Blanšaru (aut. foto)

Dr Grubijev šator za 14 ranjenika (internet)

Kompletna struktura, se sastojala iz četiri šatora raspoređena u obliku krsta i jednog centralnog šatora, namenjenog raznim bolničkim odeljenjima. Svaki od krakova krsta je predstavljao zaseban šator sa četrnaest kreveta, operacionom salom, apotekom, salom za negu, vešerajem sobom za pomoćnike i odvojenom sobom za glavnog bolničara. Bio je dužine osamnaest metara, a širine pet metara. Divili smo se ovom šatoru na Izložbi, a mogli smo i da ga iskoristimo sledeće zime. U tom periodu je vladala jaka epidemija gripa, a ovaj šator je bio postavljen u Neji, u nekoj bašti. Koristilo ga je Udruženje francuskih dama. Duže od mesec dana svih četrnaest kreveta je stalno bilo puno, a uprkos surovom godišnjem dobu, velikim dimenzijama šatora i velikom površinom koja bi mogla da se rashladi, temperatura je uvek bila između +15 i +18 stepeni, a provetravanje je bilo redovno.

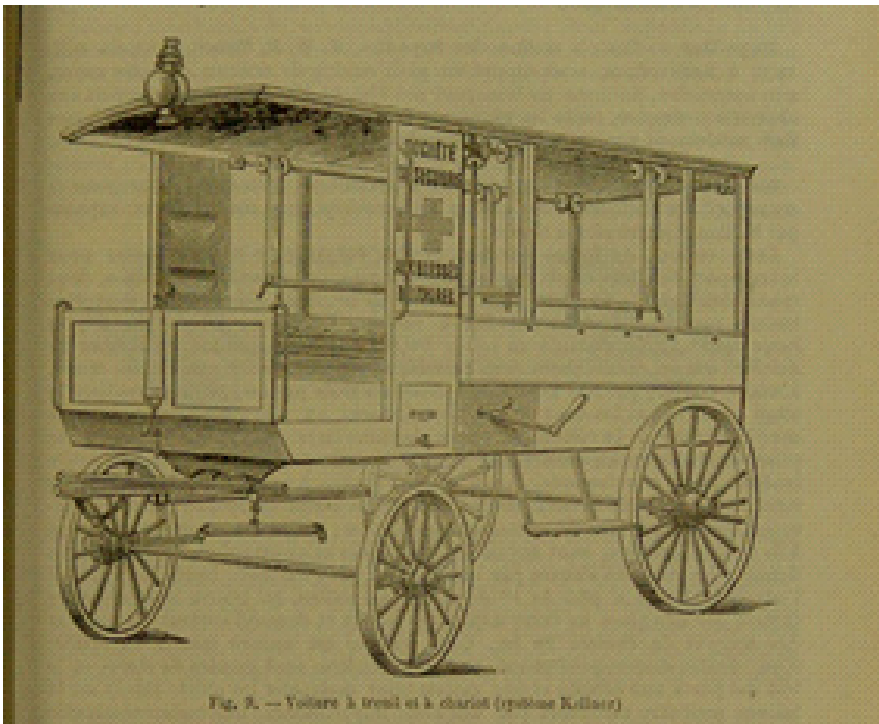
Sistem provetravnja i grejanja dr Grubijevog šatora za 14 bolesnika (internet)

Do ovog rezultata se stiglo zahvaljujući dobrom sistemu grejanja i činjenici da je šator imao cirkularne hodnike, a verujem i dvostruki plafon radi formiranja izolacionog vazdušnog sloja oko unutrašnjosti šatora.

Doktor Grubi je u Udruženju viđen kao dobrotvor, koga nije trebalo uzne-

miravati, ali se mladima i modernima koji su činili većinu društva, svakako, činio staromodnim i dosadnim. U sebi bi se osmehivali njegovoj originalnosti i pre svega njegovim pedantnim i slikovitim objašnjenjima. A i on je osećao da pomalo liči na starog brodolomnika u savremenim vodama, kojima punim jedrima plove novi naučni procesi.

Kada je Udruženje, koje je postajalo sve jače i jače, izgradilo novu bolnicu u Oteju, Grubi je ponovo pokazao veliku revnost u pogledu darežljivosti i pored određenih predmeta, kao na primer zvona, poklonio im je značajne sume novca, čiji je velik deo namenio daljem razvoju planova koji su se ticali njegovih ideja za pomoć ranjenicima u slučaju rata i čiju srž je činio njegov sanitetski šator.

Dr Grubijevo vozilo za prevoz ranjenika (internet)

Ova dela pokazuju da je Grubi bio medicinski filozof. Štaviše, sadržaj njegove biblioteke koji se odnosio na stare knjige, pokazivao je da je on od filozofske medicine Antike tražio sve racionalno svetlo koje je mogla da mu pruži, kako bi tako formirao racionalne metode lečenja zasnovane na stečenim racionalnim istinama i dopunjene ličnim zapažanjima, takođe racionalnim. Ukratko, Hipokratove reči je sproveo u delo.

Za njega je čovek predstavljao mašinu najvišeg stepena savršenstva. Živu mašinu, naravno izuzetno složenu, koja se pokorava jednostavnim opštim mehaničkim zakonima kojima upravlja prost princip. Polazeći od te ideje, celokupna Grubijeva medicinska filozofija se sastojala od vraćanja organa u uslove neophodne da se obezbedi njihovo pravilno funkcionisanje.

Grubi se nije isključivo oslanjao na efikasnost hemijskih lekova zarad izlečenja bolesnog čoveka i nikad nije smatrao operaciju kao išta drugo osim kao očajničku, vanrednu i izuzetno retku metodu lečenja koja se koristi samo kao poslednje rešenje. Za njega je Priroda predstavljala pravi način lečenja, i svi njegovi naponi u bili usmereni isključivo ka tome da daju ili povrate sredstva koji bi omogućila da se oseti delovanje Prirode.

X X X

Stalno je govorio kako ljudima najviše nedostaje zdravog razuma, logike i život vođen u skladu sa Prirodom. Zbog toga postoji dosta anegdota koje ga prikazuju kao Eskulapa, sveštenika iz Epidaura, koji ozbiljno izgovara: Vid Vam slabi, nabavite načare, noga Vam je slaba, uzmite štap itd.

Jednog dana je došao na pregled čovek koji je šepao. Grubi mu je pogledao noge u kvalitetnim izglanganim šiljastim čizmama i rekao je:

- Izujte čizmu s bolesne noge.

Ovaj je to i učinio. Grubi mu je pregledao nogu, zatim uzeo čizmu i odneo je nekud, pa se ubrzo potom vratio i držeći čizmu rekao:

- Evo leka i terapije.

Pacijent se iznenadio videvši da je njegova prelepa nova čizma isečena na mestu koje stopalu nije dopuštalo da se zaceli. Tad mu je Grubi naredio da stavi malo nauljene vate na ranu, te da se vrati za osam dana nakon, te ga je isečenom čizmom izgurao kroz vrata. Ovom pacijentu je dao vrlo važnu lekciju iz oblasti zdravog razuma, kao što su to činili i sveštenici iz Epiduara. Pacijent se smirio, razumeo je lekciju i ozdravio je.

Neki drugi put je kod njega došao pacijent koji je patio od ukočenosti ruku. Samo jednim pogledom Grubi je ustanovio uzrok i lek za njegovo stanje:

- Evo recepta. Zašijte džepove, a kada šetate, to radite ovako.

I tada mu je pokazao način hodanja vojnika bez oružja, koji ritmično mlati polusavijenim rukama, stegnutih pesnica. Na taj način je, uostalom, i Grubi hodao.

Ova druga lekcija isto je bila pravedna i zaslužena kao i prva. Grubi je pret-

postavio da ovaj čovek hoda tako što samo drži ruke u džepovima. S punim pravom mogao je da daje ovu lekciju, jer je to bio njegov način hoda. Nikada se nije oslanjao na štap, niti čak na kišobran...

... Tu je anegdota i s nekom pacijentkinjom koja ga je pozvala da dođe, smatrajući da je paralizovana. Našao ju je kako se malaksalo opružila na sofi. Kada ga je ugledala, ona mu reče da ne može više da se kreće i da će završiti tako što više neće moći da se pomeri iz ugla dnevne sobe.

- Spasite me, moj dobri doktore, učinite da prohodam! Vi koji činite čuda sa pomadama i uljima, povika ona.

- Uljima?

Zapravo, što da ne, pomislio je Grubi, jer je kao domišljat i razuman uvideo priliku.

Umesto da izigrava čarobnjaka i da izgovori famozno ustani i hodaj, što bi neki šarlatan i pokušao da uradi u ovom slučaju, Grubi pristojno i ozbiljno upita:

- Da li jedete salatu?

- Da, doktore.

- Da li biste mi pokazali koje ulje koristite?

Dama je zazvonila i naredila da joj se donese flaša ulja iz bifea u trpezariji.

Grubi je uzeo flašu i da bi je, kao, bolje ispitao postavio je na tepih ispred kamina. Dama ga je posmatrala sa interesovanjem, sve dok nije uzeo flašu da se spremi da prospe kap ulja na dragoceni tepih. Tad se začuo njen oštar uzvik:

- Doktore! Moj tepih!

Sofa je ostala prazna, a dama je skočila pre nego što je pala i prva kap ulja i uhvatila je doktora za ruku. On je flašu smireno dao zaprepašćenoj sobarici govoreći:

- Možete je vratiti.

Zatim se obratio gospođi:

- Izgleda da ste već bolje. Nastavite da uzimate terapiju i za osam dana došetajte do mene da vas pogledam.

Da li je postojala bolja, pravednija i zasluženija lekcija? Nije. Ova je bila efikasna. Poznajem neke koji bi u ovom slučaju izrecitovali čitavu pesmu poslovne medicine, dikretnim podrhtavanjem glasa, koji bi i primenili bilo koje moguće lečenje, u svim načinima i oblicima.

Grubijeva omiljena opaska povodom toga kako mnogi ljudi žive bila je ona koju je stalno ponavljao:

- Oni su imbecili! Nemaju razuma! Apsurdni su!

To je govorio zato što je poznao logiku Prirode, živi smisao njenih organ-

skih funkcija, njihovu potrebu da se prema tom smislu i logici tretiraju, i znao je i video je koliko čovek ignoriše ovaj smisao i logiku, kako ih iskrivljuje, izopačuje i kako ih izbacuje iz koloseka samovoljom, svojim neznanjem i svojim ponašanjem u svakom trenutku, kod sebe, ali i kod drugih.

Funkcije koje postoje su napravljene da rade kako treba, a čak je i odmor vrsta funkcije.

Svaka funkcija je vođena prirodnim zakonima koji se moraju razumeti i poštovati. Da bismo to uradili moramo da znamo tačan uticaj sredine i koji kontakt sa njom ima na funkcije sa biološke, fiziološke i mehaničke tačke gledišta.

Upravo je ovo saznanje činilo osnovu Grubijeve pratkične primene nauke i bilo je tajna njegovog uspeha.

X X X

... Izlečio je i težak oblik ekcema dijatom koja se sastojala isključivo od određene vrste zrelih jabuka, a evo još jednog slučaja ozdravljenja, sličnog, ali drugačijeg od tog. Nekog dana, doveli su jednu devojkicu bolesnu od anemije, bledu i malokrvnu. Bilo je leto.

- Da li možete da je odvedete na selo, pitao je Grubi.

- Da, doktore.

- Neka ode tamo i neka u voćnjaku jede, tokom celog dana, što više može zelenih jabuka. Redovno mi donosite novosti.

U jesen se devojkica vratila sveža, rumena i popunjena. Šarlatanstvo? Zaboga!

Taj savet je pomogao tu gde nijedan drugi lek nije. Tako treba da se radi! To ide na štetu farmaceuta, ali ide u korist bolesniku i lekarskoj časti. Zar nije bilo bolje priznati to da je Grubi znao da njegove zrele jabuke leče ekcem, a zelene malokrvnost, kao i da se potrudilo da se sazna zašto je to tako? To bi bila poštena i nauka temeljena na Prirodi, a nema sumnje da je Grubi dobro znao da dijagnostikuje bolesti...

Sledeća anegdota je objavljena u novinama *Gonkur*, a pokazuje da Grubi nije lečio i dijagnostikovao samo bolesti koje su pogađale stomak...

... Mogu da potvrdim da Grubi nikada nije dao, niti je želeo da se upušta bilo kakve nazovi preglede putem prepiske, osim ako prethodno već nije video i pregledao pacijenta. Bili su to pregledi koji bi trajali po sat, dva, pa bi Grubi tek potom započeo lečenje i mogao da ga nastavi zahvaljujući prepisci. Tada

bi pacijentu zadao da vodi precizan i detaljan dnevnik svog zdravstvenog stanja i da mu piše u manje-više redovnim razmacima. Na osnovu dobijenih podataka bi modifikovao lečenje, a često ne bi ni želeo to da uradi bez još jednog pregleda...

... U ozbiljnim slučajevima, kao što to često biva, konsultovalo bi se sa više doktora, od kojih se sećam doktora Potena, Granšea, Dižerdena-Bomeca. Često su pomagali Grubiju, kome je poslednja briga bila raspodela honorara. Jer, ako je zvao svoje kolege da čuje i njihovo mišljenje, oni bi i njega zvali, na zahtev pacijenata ili njihovih porodica. Ali, ove vanredne konsultacije za njega nikad nisu predstavljale iskušenje i želju za dodatnim izvorima prihoda.

Rekao sam da se Grubi specijalizovao za lečenje stomačnih tegoba. Ustvari, nije bio ni zainteresovan za lečenje drugih bolesti, niti ih je smatrao svojim poljem nadležnosti. Za njega je bio bitan dobar stomak koji pravilno i normalno radi. Dobra ishrana, i u kvalitetu i u kvantitetu, i dobro varenje su, prema njemu, bile osnove dobrog zdravlja. Ono po čemu se Grubi razlikovao od većine lekara koji su lečili stomačne tegobe jeste to što ih je sigurno lečio, dobrim dijetama i receptima. Svog pacijenta bi detaljno pregledao, prepoznao bi tačnu prirodu njegove bolesti i dao bi mu precizan režim ishrane koga bi pacijent trebao da se pridržava, ne ostavljajući ništa sumnji. Govorio je:

- Ovo je tačno to što morate da učinite, i treba samo da se uzdržavate od onoga što vam nije rečeno da jedete...

... Ukoliko bi pacijent na svoju ruku prekršio dijetu ili dodao nešto po svom ukusu, Grubi bi odgovarao na ovaj način:

- Nemojte eksperimentisati sa vašim zdravljem. Pridržavajte se onoga što sam vam rekao da radite.

Grubijevi režimi ishrane nisu bili raznovrsni, mada nisu bili ni jednolični. To su bile u svakom smislu te reči precizne i rigorozne dijete. Nije se oslanjao na čudotvorno dejstvo lekova, kao što su neki pacijenti imali iluziju koju su im stvorili neki lekari.

A brojni su bili slučajevi lekara koji su prepisivali recepte ne prema svome znanju, već prema formuli koja je upućivala na to da se u određenim slučajevima prepisuju određeni lekovi... Grubi se ove prakse nije pridržavao... a sa prezirući je uvek odbijao sumnjive ponude samoprozvanih stručnjaka ove industrije. Rukovodio se vlastitim iskustvom, na koje se oslanjao tokom čitavog života, kao što to može da se vidi iz niza recepata izdatih u periodu između 1850. i 1898.

Namirnice je odabirao u zavisnosti od slučaja, tako da stomak može dobro da ih podnese, a Grubijeva pažnja je bila usmerena na način varenja hrane.

U slučajevima konstipacije, prepisivao bi režim ishrane sačinjen od manje-više lako svarljivih namirnica koje imaju laksativno dejstvo, pečeno meso, šargarepa, kuvano voće, smokve, suve šljive, urme... a u istu svrhu prepisivao bi i određen napitak i prašak. U slučaju dijareje koristio bi, osim praška i napitka namirnice koje bi činile sadržaj stomaka kompaktnim, bareno meso, pirinač, beli krompir itd. Grubi nikada nije prepisivao lekove za čišćenje, a i uvek se protivio njihovoj upotrebi, znajući da sve što se uzima mora da ima i posledicu.

Mislim da nije potrebno da zađem u detalje Grubijevih metoda lečenja, jer su one suštinski bile jednostavne.

Za pacijente koji su patili od dijareje, Grubi bi pored dijete prepisivao prašak koji je bio posebno upijajući, aglutinirajući, dezinfekcioni i umirujući, kao na primer: traganatna smola 10 gr, prah vanile 1,5 gr, prah gumi-arabike 30 gr; ili prah prečišćenog opijuma 5 cg, prah pirinča 15 gr, prah gumi-arabike 150 gr; ili traganatna smola 5 cg, prah lipe 5 gr, prah cimeta 1,25 gr, prah gumi-arabike 100 gr. Nalagao je da se ti praškovi uzimaju u velikim količinama, koliko god je to moguće. Napitak je obično pratio prepisani prašak. U ovom slučaju Grubi bi prepisivao zaceljujuću, umirujuću i aromatičnu mešavinu: tinktura gorke pomorandže 15 gr, tinktura ratanije 75 cg, tinktura prostog opijuma 10 cg, da se uzima po 10 kapi.

Ukoliko bi se radilo o slučaju konstipacije a ne o dijareji, prašak i napitak bi pravio na drugačiji način. Na primer: soba bikarbona: 75cg, magnezijum karbonat: 6 gr, natrijum karbonat: 15 gr, kristal šećer: 30 gr, prah vanile: 1,5 gr. Recept bi takođe mogao biti ovakav: tinktura rabarbare 30 gr, tinktura gorke pomorandže 150 gr, rastvor mente 200 gr, te je nalagao da se to uvek tačno i pravilno uzima.

Međutim, često je menjao sastav svojih recepata i lekova, i uvek su bili blagi i neškodljivi, ali dovoljni da daju snagu i pouzdanost farmaceutskih proizvoda. Ovi preparati su bez sumnje bili korisni i pacijentima koje vole lekove, ali su i ljubomornim kolegama i radoznalim farmaceutima zadavali glavobolju, pošto nisu uspevali da shvate kako ovaj đavo od čoveka leči ljude tako beznačajnim mešavinama. Ako bismo napravili analitičku studiju Grubijevih recepata, uočili bismo da je išao mnogo ispred mnogih svog vremena i da je primenio mnoge ideje lečenja koja se danas smatraju novim i senzacionalnim otkrićima.

Nije imao recepte samo za stomačne tegobe, već za druge moguće probleme. Nekoj pacijentkinji sa srčanim tegobama je prepisao sledeću pomadu: etar sirćeta i etar nitrata 50 cg, mast 30 gr, takl 10 gr, i obloge od sledeće

mešavine: amonijum-acetat 8 gr, etar sirćeta 3 gr, rastvor mente 120 gr. Osobi koja je patila od migrena bi prepisao pomadu za udisanje, prečišćena mast 10 gr, cink oksid 50 cg, a zatim tečnost, etar sirćeta 3 gr, amonijum-acetat 6 gr, voda 125 gr. U nju je trebalo umočiti prste obe šake i laganim pokretima masirati čelo i slepoočnice. Osobi koja bi patila od bolne napetosti živaca bi prepisao masažu sledećim melemom, tinktura joda 75 cg, tinktura gustog opijuma ili ulja kamilice 2 gr, talk 6 gr, prečišćena mast 40 gr. Onima koja bi patili od mučnina i vrtoglavica bi prepisao smešu, tinkturu gorke pomorandže 30 gr. i rastvor sumpora 30cg. Uzimati po 15 kapi u vodi ili u vinu. Ženi koja je patila od alopecije prepisao bi da prstima maže sledeću mešavinu, tinktura ratanije ili tinkturu kole 6 gr, etar sirćeta 50 cg. Za cefalgiju bi prepisivao obloge napravljene od amonijum-acetata ili etra sirćeta 3 gr, rastvora mente 150 gr. Za kašalj bi prepisao da se konzumira napitak rastvoren u mleku, prah gumi-arabike ili lovor višnje 10 gr, vodu cveta pomorandže 100 gr, sirupa gorke pomorandže ili belog sleza 200 gr.

Ovo su bili samo neki primeri od mnogih. Poslednjih godina njegovog života, vazelin postao je popularan u apotekama, te su se Grubiju smejali zbog njegovih arhaičnih recepata za pomade koje su sadržale svinjsku mast, koju je uvek tražio da neposlušni farmaceut dobro pročisti. Vazelin je u to vreme čak korišćen i u pecivima, koja bi se prebrzo kvarila zbog putera. Ali, baš kao što vazelin nema hranljive materije koje ima puter, isto tako ima i taj nedostatak da ne prodire u kožu i samim tim čini beskorisnim one lekove koje bismo želeli da koža upije. Kada je reč o oblozima, prepisivao je da se dobro iscede pre nego što se stave na kožu i pokriju što većim brojem slojeva tkanine. Svedok sam da je na taj način postizao izuzetne rezultate.

Njegovi lekovi možda jesu bili blagi, ali su bili delotvorni, a pacijenti su to iz iskustva znali. Nazvati Grubija šarlatanom bi značilo neopravdano ga uvrediti, jer nije mudro pripisati uspeh njegovoj moći sugestije.

Grubi nije bio osetljiv čovek, a svakodnevno sam svedočio poverenju pacijenata u njega. Pojedini su ga čak i voleli, a većina ga je smatrala veoma originalnim i pomalo usamljenim čovekom. Ali, niko ga nije video kao mađioničara, pred kojim se oseća ono sveto uzbuđenje koje utire put ka čudima. Štaviše, koliko znam, jedino je kod lečenja slučaja neuropatije Grubi imao neuspehe, ne samo medicinske već i pogledu poštovanja, a od njih je znao da prima pisma koja su kod mene izazivala nevericu...

... Prema Grubiju, postojala su dva tipa osoba, poslušne i one druge, s tim da bi poslušnost lako zamenila za neku vrstu obožavanja, što ponekad može da se zloupotrebljava... Drugačije je bilo sa Aleksandrom Dimom Sinom koji

ga je veoma poštovao i njegove lekarske sposobnosti i ponekad bi mu slao i druge pacijente.

Evo poruke koja o tome svedoči i koja pokazuje da je on bio razuman pacijent koji ne zahteva nemoguće:

Moj dragi doktore,

gospodin H..., kome sam često pričao o Vašim čudima, bi želeo da i njemu učinite jedno. Nažalost, bolest od koje pati ga sprečava da izađe iz kuće i bilo bi potrebno da Vi odete da ga vidite. Molim Vas da pokušate da pronađete trenutak za njega. On će naći načina da Vam dostavi ovu poruku, a Vi dajte svoj odgovor osobi koja je poruku donela. Biću Vam veoma zahvalan ako za njega učinite, kao što ste i za mene, sve što je moguće.

Svako dobro,

A. Dima S.

... Evo još jedne autentične priče. Grubija su bili zamolili da dođe i da poseti bolesnog mladića, pod izgovorom da ovaj ne može da stigne do ordinacije jer mu se vrti u glavi čak i u kada ga voze. Grubi mi je naložio da odgovorim da bolesnik pokuša da dođe biciklom ili pešice, ako ne želi da ga dovezu. Razumeli su lekciju i doveli su ga u ulicu Sen Lazar, a Grubi se pobrinuo za tog čoveka kod koga se radilo o strahu od otvorenog prostora koristeći metodu koja je takođe funkcionisala i kod drugih. Sastojala se od toga da nosi u džepovima što više lešnika i usput da ih gricka, te će tako sebi skrenuti pažnju od imaginarnih stvari, od kojih ga je strah.

Ništa od ovoga nije bilo tako neobično kao što zvuči. Kada je Grubi naredio da se promeni boja tapeta i zavesa u spavaćoj sobi, a takođe i položaj kreveta, to je bilo zato što je on znao i primetio da boje utiču na nervno stanje čoveka, kao i da postoje magnetne struje koje se moraju uzeti u obzir budući da i čovek poseduje magnetizam.

To nije bila lekcija koju je dobio iz knjiga, već ona koju je naučio proučavanjem Prirode. Njegov zdrav razum, koji je bio toliko blizak Prirodi, bio mu je večito svetlo kojim je obasjavao opšte zakone. Stoga je smatrao da je školsko podučavanje prosta osnova koja je korisna samo da skrene pažnju na ono što još treba proučiti i da postavi doktora na put samootkrića, da mu da poziciju ili moć da stvori spostveni nauku i mogućnost da iz nje izvuče najbolji deo sebe.

Gajio je posebnu odbojnost prema naukama učenim samo iz knjiga i na osnovu pamćenja. Za njega je ovo bio sterilno, beskorisno, čak i štetno papagajsko brbljanje. Na taj način svrstao se u dobru školu slobodne misli, zasnovane na

ličnom iskustvu i sigurnosti onoga što je sam naučio. Tako je držao jednaku distancu od medicine srednjeg veka i medicine XIX veka.

Držao se svog načina lečenja, toliko vlastitog da mu nije ni palo na pamet da napiše knjigu o toj temi, niti da koga podučava. Bio je ubeđen da niko ne bi mogao da primeni njegove metode kao što on može, čak ni prema njegovim uputstvima.

X X X

Nikad ga nisam čuo da ocrnjuje nekog od svojih kolega i mislim da ne postoji nijedan doktor koji se žalio na njega u tom pogledu. Neki od njih su ga i sami konsultovali i lako su sledili njegove recepte, jednako kao i obični pacijenti. Bilo bi nemoguće navesti imena ljudi, čak i onih najslavnijih, koji su od njega zatražili pomoć tokom njegove duge medicinske karijere. Predgrađa Sen Žermen, Sen Onore, staro plemstvo i plemstvo iz perioda Carstva, književnici, umetnici, naučnici, diplomate, bankari, političari, Jevreji, Katolici, parižani, Francuzi, Nemci, Austrijanci i Mađari, svi su znali za Grubija. Za vreme Carstva, bio je pozvan čak i u Tiljerije, kod carske porodice.

Gospodin Emil Olivije, Grubijev klijent i stari prijatelj, izjavio je oko 1896. uredniku časopisa *Goloa*, da ga je Grubi u potpunosti izlečio od ozbiljne bolesti, a i kompozitora Ambroaza Tomu sam nebrojeno mnogo puta video u ulici Sen Lazar. Smatrao je preko potrebnim Grubijevo prisustvo kada se radi o njegovom zdravlju.

U vezi s tim sećam se anegdote vezane za hiljadito izvođenje opere *Minjon* u *Operi Komik*. Njen kompozitor Toma je bio toliko bolestan da su bili mali izgledi da će dočekati proslavu, a Grubi se silno posvetio tome da ga izleči. Dobio je poziv da prisustvuje svečanoj predstavi, ali o tome mi nije rekao ni reč. Nije želeo da se zna za njegov odlazak u operu ali, s druge strane, nije mogao da odbije ljude koji su ga zvali.

Te večeri kada sam stigao u ulicu Sen Lazar video sam da se Grubi priprema da izađe. Sluga se vratio sa kočijom koju je pronašao na trgu i rekao mi je:

- Verujem da doktor večeras ide u operu. Nećete ga videti.
- Šalite se.
- Sigurno ide da vidi hiljadito izvođenje *Minjona*!
- Ah!
- Skoro sasvim sam siguran. Znaću šta je tačno kada budem čuo šta će da kaže kočijašu.

Međutim, Grubi nije želeo da iko zna kud ide te večeri, kamoli da će u pozorište i, kad mu je sluga pomogao da uđe u kočiju i dodao mu je jastuk kako bi mu bilo udobnije, upitao ga je šta da kaže kočijašu.

- U redu je, može da krene, odgovorio je Grubi, ne precizirajući.

Kočijaš se pak nagnuo i zatražio adresu.

- Možete da krenete, uzvratio je Grubi.

- Ali gde? Kuda, gospodine?

- Samo krenite, reći ću Vam kada budemo stigli!

- Ali gospodine, kuda da krenem?

- Krenite pravo!

I tako je kočija krenula. Tek je na putu Grubi je odao svoju tajnu, a kući se vratio veoma kasno. Sutradan mu je dnevna soba bila prepuna buketa cveća, koje mu je u znak zahvalnosti poslala porodica Ambroaza Tome. Međutim, on o toj večeri nije izustio ni reč i čvrsto je verovao da niko nije saznao da je išao u pozorište da “gubi vreme”, umesto da obilazi bolesnike...

... Pri kraju života se lista njegovih slavних klijenata smanjila i nije obnavljana novim imenima. Sitna buržoazija i sitni trgovci su postepeno formirali poslednji spisak njegovih pacijenata, a i njihov broj se приметно smanjivao. Poslednje poznato ime koje sam video na ovom horizontu bilo je ime Afonsa Dodea. Ono je bilo kao svetlost zvezde padalice. Dode je bio na izmaku snaga i bez sumnje je u očaju dozvolio prijateljima da ga Grubi pregleda. Grubi je otišao u ulicu Belšas, pregledao je Dodea i prepisao mu je režim i tretman, ali Dode nije imao snage da im se podvrgne. Razmenili su jedno ili dva pisma, i to je bilo to. Grubi nije uspeo da ga izleči, već je jedva uspeo da mu život produži za nekoliko dana. Dode je ubrzo nakon toga preminuo.

Tokom godina, video sam kako većina Grubijevih starih prijatelja i klijenata umiru brzo jedan za drugim. Ne bih znao reći šta se dešavalo u njemu posle svakog takvog gubitka, već su mi samo ljudi pričali da je, saznajući za nekoliko smrti koje su mu najteže pale, sedeo i dugo rukama držao glavu, zaokupljen ko zna kakvim mislima. Čini mi se da sam ga i ja viđao u takvom stavu u sličnim slučajevima, kada bi mi uzdišući rekao:

- Užasno!

Iako je izgledalo tada da je neke stvari prihvatio kao neizbežne, nisam u potpunosti siguran da je u nekim od tih trenutaka Prospero bio istog mišljenja kao i Panglos, da je sve baš onako kako i treba da bude.

Prevod: Zorica Miljević

RADOVI DR GRUBIJA

Radi boljeg upoznavanja sa delom dr Davida Grubija, objavljujemo dva njegova teksta, preneti iz stručnog časopisa *Monthly Journal of Medical Science*, iz 1846. godine, kao i napis koji govori o njegovom afirmisanju rada Crvenog krsta, preuzet iz biltena broj 59 *Revue internationale de la Croix-Rouge*, iz 1884.

X X X

Moj mikroskop

Prilikom rada na konstrukciji ovog mikroskopa, namera mi je bila da omogućim običnim ljudima i one koji se bave studijama histologije da se služe instrumentom lako prenosivim u džepu, a jednako je precizan i ima sve drugo što i veći mikroskopi. Uostalom, dugo vremena su ulagani naponi da se upotreba mikroskopa učini dostupacijom smanjenjem njihove veličine, ali do danas niko nije uspeo takvom instrumentu da da optičku ili mehaničku preciznost koju svaki promatrač smatra potrebnom za sprovođenje preciznih istraživanja.

Minijaturni mikroskop dr Davida Grubija (internet)

Mikroskop koji predstavljam struci ima mogućnost uvećavanja od 5 do 800 linearnih promera. Slika je toliko čista i jasna da se može uporediti s onom koju nam daju veliki i najbolji instrumenti. Sva su stakla savršeno akromatska, a vidno polje jednako je opsežno kao kod drugih. Postoji mogućnost dva podešavanja, grubog i brzog i drugog, finog i mikrometrijskog, ima dve serije sočiva, obe trojke i jedno akromatsko. Tu je i mikrometar mogućnosti da meri stotinku milimetra.

Kutija koja sadrži mikroskop duga je 4 inča, široka 2 inča i duboka 1 inč*. Veličine je obične burmutice, a osim potrebnih optičkih i mehaničkih delova sadrži i staklene listiće, pincetu i iglu, kao i nožić čija je drška od slonovače. Ukratko, kompletiran je za sve potrebe i potpuno je opremljen...

Zajedničko delo sa optičarom M. Brunerom (internet)

... Koristio sam ovaj mikroskop godinu dana, kako bih ga ispitao u svim okolnostima i da bih ispitao eventualno sve moguće probleme s kojima će se sresti korisnici malog instrumenta i tek pošto sam se uverio u njegovu delotvornost i stvarnu korisnost za korisnike sam odlučio da ga javno predstavim. Ovaj prvi model izradio je M. Brunner, vrsni optičar iz Pariza, prema mojim uputstvima.

Cena iznosi 6 funti.

*U centimetrima veličina kutije iznosi 10,16 x 5,08 x 2,54.

Prevod: Đorđe Radusin

Posmatranje parazitskih mikroorganizama koji nastanjuju lojne žlezde čoveka, i kožne bolesti koju oni uzrokuju kada se prenesu na psa

Dr David Grubi, profesor anatomije i histologije, Pariz

Životinju koja se nalazi u ljudskim lojnim žlezdama prvi je otkrio Simon iz Berlina, a takođe su je proučavali Erazmo Vilson, Fogel, Henle i mnogi drugi. Pošto nijedan od ovih autora, pak, nije dovoljnom preciznošću opisao kožnu bolest koja je u njenom prisustvu nastupala, mene je to podstaklo da iznesem svoja zapažanja o ovom parazitu. Neka moja istraživanja na ljudima i psima su saopštena Akademiji nauka u Parizu u mesecu martu 1845. godine. Od tada, nastavio sam da posmatram kožnu bolest koju ove životinje izazivaju, naročito kod pasa, i pratio sam kakve su posledice nastajale kada joj je dozvoljeno da se razvija prirodnim tokom.

Kod čoveka se ove životinje nalaze u lojnim žlezdama kože (tačnije u onima na nosu), kod osoba svih uzrasta i oba pola. One se najčešće nalaze u kanalima za izlučivanje, koji su obično prošireni na mestima gde ih ima. Glava im je uvek okrenuta ka korenu žlezde. Kada ih ima više, smeštene su leđa o leđa, a noge su im pričvršćene za zidove kanala. Kada ih ima u velikom broju, su zbijene zajedno i nalaze se dublje u kanalu. Retko ih, međutim, ima u korenu žlezde.

Njihov broj varira na osnovu starosti pojedinca, kod mladih osoba ima ih uglavnom od dve do četiri; kod starije osobe može ih biti od deset do dvadeset. Ovi mikroorganizmi postoje kod većeg broja ljudi. Pronašao sam ih kod četrdeset od mogućih šezdeset pojedinaca koje sam pregledao.

Mikroorganizam može lako da se otkrije ako sa dva prsta pritisnemo kožu koju želimo da pregledamo, dok ne istisnemo lojnu materiju žlezde u obliku crvića. Ovu materiju bi trebalo staviti u kap ulja zagrejanu na dvadeset do trideset stepeni Celzijusa, zatim razdvojiti iglama i pregledati pod mikroskopom, uveličavajući dve do tri stotine puta, linearno.

Za anatomske opis i način razvoja ovih mikroorganizama moram da navedem odlične opise Simona i Erazmusa Vilsona, i one iz eseja koji sam ja predstavio akademiji. Njihov oblik i uobičajeni izgled može se shvatiti uz pomoć pratećeg preseka. Ovde ću samo primetiti da se oni hrane lojnim izlučevinama žlezda. Njihovi pokreti su spori, a oblik njihovih zglobova im omogućava da se kreću samo napred i nazad, poput jastoga. Žive trideset časova u kapljici

ulja na temperaturi od dvadeset do trideset stepeni Celzijusa, pa se njihovi pokreti lako mogu proučavati. Ovaj podatak pokazuje da im vazduh nije neophodan za opstanak i u skladu je sa odsustvom respiratornih organa, koji kod njih nisu primećeni.

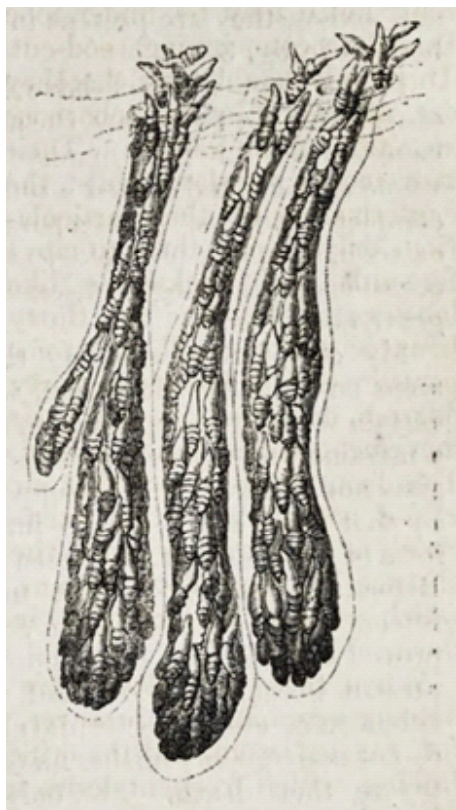
Šupljina lojne žlezde koja sadrži tri mikroorganizma u različitim položajima i dva jajeta. Uvećano 350 puta.

Kada ovih mikroorganizama ima malo, na koži ne postoji ništa nenormalno. Ukoliko ih, međutim, ima mnogo, koža postaje crvena, smežurana, otečena, a otvori žlezda su veoma vidljivi. Svrab, sa učestalom željom za trljanjem, je uobičajena posledica kada su u bilo kojoj meri prisutni u nosu.

Kod pasa sam, pak, najbolje uspeo da proučavam promene na koži, koje su proizvod velikog broja ovih životinja. Zarazio sam psa srednje veličine ovim parazitom pre više od dve godine, i od tada su se mikroorganizmi toliko razmnožili da nastanjuju svaku žlezdu na njegovoj koži. Potpuno je ostao bez krzna, koža mu je gola kao kod novorođenčeta. Epidermis se izdigao na različitim mestima, ostavljajući izloženu kožu. Tu i tamo se javljaju značajne upale, zbog čega se na površini formiraju gromuljice gustog gnoja, a on je toliko onemoćao da jedva može da se pomera.

Isprva sam primetio da mu je krzno opadalo u pećatima, veličine od 16mm do 24m. Ta mesta su bila prekrivena malim krastama, sličnim onima koje ima osoba sa prurigo senilisom. Mesta bez krzna su se postepeno uvećavala, i bila su prekrivena hrapavim, braonkastim krastama prečnika četvrt inča, nalik na one kod impetiga, koje su bile pričvršćene za kožu. Koža ispod je otekla,

a potkožno tkivo je bilo mestimično upaljeno. Na površini, i u dermalnom tkivu, tu i tamo je mogao da se vidi gnoj

Vertikalni presek epidermisa i kože bolesnog psa, koji prikazuje lojne žlezde pune mikroorganizama. Mogu da se vide kako izlaze na površinu. Uvećano 100 puta.

Izdvojio sam deo kože sa potpuno ćelavog mesta i posmatrao je pod mikroskopom: čitava unutrašnjost lojne žlezde je bila puna parazitskih mikroorganizama. Bilo ih je toliko da ih nisam mogao izbrojati. Samo u jednoj šupljini sam ih video više od 200. Na površini mnogo manjoj od kvadratnog inča, mora da ih je bilo oko 80.000. Glava i trup su im bili u dodiru sa zidovima žlezde, a glava usmerena ka njenom korenu. Ovalna jaja različitih veličina su bila manje-više izmešana među njima.

U braon krastama mogle su se videti kapi krvi, čestice gnoja i mikroorganizmi. U dermalnom tkivu, ispod ovih krasti, nalazila se crvena gnojna materija, koja je takođe sadržala krvne i gnojne kapi, i mikroorganizme različitih veličina.

Na mestima gde je alopecija potpuna, koža je postala zadebljana, lobule

lojnih žlezda su nestale, kanal za izlučivanje, proširen mikroorganizmima, postao je u prečniku tri do četiri puta veći od prirodnog. Otvor mu je obično zatvoren braonkasto-crvenom čvrstom materijom, koja je pričvršćena za zidove kanala. Ovo zatvaranje kanala služi kako bi štitilo mikroorganizme od spoljnih uticaja.

Dlaka i njen folikul, vidi se kako se mikroorganizmi spuštaju prema korenu dlake, i šupljina folikula. Uvećano 100 puta.

Ovi paraziti skoro uvek probijaju folikul dlake, koji postaje proširen. Broj im varira; ali u ovim situacijama sam ih viđao od deset do pedeset. Kada dođu do korena, dlaka se odvaja i otpada pri najmanjem trenju. Pre nego što nova dlaka stigne da se formira, mikroorganizmi preplave folikul. Tako se oni šire od jednog do drugog folikula, stvarajući ćelavost u kružnim pečatima. U središtu ovih pečata, gde je dlaka potpuno opala, vidimo folikule pune mikroorganizama, kao na slici broj 2; međutim, na obodu, gde još ima dlake, ima ih u manjem broju, kao na slici 3.

Kod psa, koga sam posmatrao dve godine, mikroorganizmi su se na taj način proširili po čitavoj površini kože i izazvali su univerzalnu i potpunu ćelavost. Tako parazit koji postoji kod čoveka kao fiziološko stanje, kod psa predstavlja veoma tešku bolest.

Nastavio sam eksperiment na istoj jedinki s ciljem da utvrdim da li ovi mikroorganizmi prolaze kroz preobražaj, kako su neki fiziolozi i prirodnjaci pretpostavili; to jest, da li imaju posredni oblik razvoja, kao insekti. Ponovljena posmatranja, u intervalima od petnaest dana na istoj životinji, dokazala su netačnost ove pretpostavke. Trenutno nema sumnje da su ovi mikroorganizmi savršeno razvijeni i da ne prolaze kroz dalji preobražaj pre smrti. Jedina promena koju sam mogao da primetim jeste da im tela postaju veća, a abdomen kraći.

Preveo: Đorđe Radusin

X X X

Crveni krst na Svetskoj izložbi 1878. godine

Doktor Grubi, iz Pariza, je strastveni poštovalac Crvenog krsta, a knjiga koju mu je posvetio zaslužuje da našim čitaocima na nju skrenemo pažnju.

Knjiga se sastoji iz dve celine, zaista različite po temama koje obrađuju, međutim one su povezane i našim radom i poslednjom Svetskom izložbom u Parizu. Ove dve celine prikazuju dvostruki cilj autora.

Razlog pisanja i objavljivanja ove studije, čiji je duh pre svega deskriptivan i istorijski, jeste isto toliko želja da se upoznamo sa opremom za prvu pomoć, koja je predstavljena na Svetskoj izložbi 1878. godine, koliko i način da se prošire volja i ideje koje bi trebalo da dotaknu sve ljude srca punog želje da pomognu žrtvama rata, zatim da se usavrši neophodni materijal za to, da se obuče ljudi koji bi trebalo da budu dobročinitelji usred razaranja, da se osnuju i razviju dobrovoljna društva za pomoć ranjenim vojnicima, objašnjava dr Grubi u predgovoru, Jednom rečju, imamo pred sobom želju, suštinski humanitarnu, koja zapravo čini nastavak one koja nas je navela da se istoj temi posvetimo i na izložbi iz 1867. godine, da se prikaže značaj koji pitanje od toliko velikog interesa mora da poprими.

Opis izloženog materijala se pojavio već 1878. godine u obliku danas rasprodatog izveštaja. Međutim, doktor Grubi je predložio da ubrzo napiše novu verziju, argumentovanu i revidiranu, nastavku ovog istorijskog primerka, koji smo upravo primili i koji će sa prvim delom činiti komplet.

U ovom trenutku imamo priliku samo da vidimo istoriju Crvenog krsta, onako kako ju je autor nedavno predstavio. Da bi svoje delo stavio u kontekst Izložbe 1878. godine, gospodin Grubi je morao da je da ga poveže sa pređašnjim publikacijama Međunarodnog komiteta i sa statističkom tabelom onolikih postavki i predmeta, jer nikad ranije nije bilo napisano slično delo. Radu Međunarodnog komiteta posvetio je značajno mesto. Prikazao ga je zaista verodostojno, a kako smo imali udela, manje ili više direktnog u svim opštim manifestacijama Crvenog krsta, gospodin Grubi ih je gotovo sve povezao sa nekima od naših akata. Dodeljuje nam odlučujuću ulogu u razvoju, a mi možemo samo da mu budemo veoma zahvalni na zaslugama koje nam je namenio. Osećamo veliku obavezu da mu iskažemo zahvalnost, budući da je svoj rad završio bez našeg znanja i stoga što nam nije bila pružena mogućnost i čast da ga upoznamo.

Poglavlje posvećeno istoriji Međunarodnog komiteta, dakle, čini osnovu dela o kome govorimo, ali mu prethode i slede ga korisni i zanimljivi dokumenti, koje takođe treba spomenuti.

S jedne strane, u njegovom delu se nalazi poglavlje Manifesti humanitarnog karaktera koji su prethodili formiranju Međunarodnog komiteta i zaključenju Ženevske konvencije. Ovde je bilo potrebno da se autor posveti mukotrpnom istraživanju kako bi pronašao trag njemu potrebnim informacijama, jer se dr Grubi nije zadovoljio time da se pozove na materijal koji je već veliki broj savremenih pisaca navodio. Otkrio je druga značajna starija dela.

S druge strane, u njegovom tekstu se nalazi kopija svih rezultata (odluka, rešenja itd.) raznih kongresa i konferencija, čak njih trinaest, od 1863. godine, tokom kojih se raspravljalo o interesima Crvenog krsta. Taj detaljni pregled će zasigurno biti od koristi svim komitetima za pružanje pomoći, ali i osobama koje saraduju sa njima.

Ovaj tom završava nekoliko stranica posvećenim retkim društvima koja su izlagala u Parizu, a autor se obavezuje da će se toj temi posvetiti više u sledećem delu svog istraživanja, čije objavljivanje nestrpljivo iščekujemo.

Prevod: Zorica Miljenović

UMESTO POGOVORA

Ovo su fragmenti teksta prof. dr Teodora Kovača, interniste-endokrinologa i dijabetologa. Povod njegovom radu bila je 185. godišnjica rođenja dr Davida Grubyja.

Rad prof. dr Kovača je bio publikovan u časopisu Medicinski pregled, u broju 3-4, iz marta-aprila 1995.

Pored Mihajla Pupina Vojvodina, verovatno, ima samo još jednog naučnika čija su dela pionirska u svetskoj nauci. To je, neosporno, dr David Grubi. S obzirom na okolnosti i prilike koje su vladale u njihovo vreme, razumljivo je da su obojica radili i do svojih otkrića došli u drugim krajevima sveta, ne u svojim otadžbinama, Pupin u SAD, Gruby u Austriji i, naročito, u Francuskoj. Međutim, činjenica je da su ovde rođeni i da su ovde odrasli.

O Pupinu se zna, manje-više sve što je vredno i što treba da se o njemu zna. Dela su mu poznata širom sveta, dok je njegova autobiografija (naslov prevoda kod nas, *Od pašnjaka do naučenjaka*) bila bestseler i u Americi, dok mu je rodni kraj odao zasluženno priznanje i dužno poštovanje, možda ne uvek i na vreme.

Za drugog velikana ovog podneblja, za lekara dr Davida Grubija se to nipošto ne bi moglo reći. Našoj široj javnosti je ostao nepoznat, a među lekarima, čak i onim u Vojvodini, jedva da ima nekog ko je o njemu nešto i čuo. U našoj sredini, koliko potpisani zna, o Davidu Grubyju objavljene su - i to na mađarskom jeziku - samo dve studije, od kojih je jedna, donekle, feljtonskog karaktera.

Doduše. delo mu je zabeleženo u Medicinskoj enciklopediji, uz opširnu literaturu o njegovoj ličnosti i popisom njegovih najvažnijih radova. U *Velikom visejezičnom medicinskom rečniku*, u delu *Eponimni rečnik*, navodi se bolest nazvana po dr Grubiju. Spomenut je sasvim kratko, na dva mesta. O njemu čitamo i u jednoj od istorija medicine, a isti autor je dr Grubija predstavio i pre rata. Na srpskom jeziku, u Vojvodini, kako izgleda, sem na jednom mestu, o njemu niko nije pisao.

Potekao je iz Bačkog Dobrog Polja, ondašnjeg Kiškera, sela na tridesetak kilometara severno od Novog Sada. Mesto je nastalo u vreme naseljavanja ovih predela opustošenih pretežno, tokom povlačenja Turaka u XVili veku. U vreme kada se rodio, selo je imalo 1.435 stanovnika, skoro isključivo Nemaca. Krajem XViii i početkom XIX veka u selo su došli i Jevreji, najvećim delom iz severnih krajeva Austrije, a posebno iz Češke i Moravske. Njihovo naseljavanje podstaklo je austrijskog cara Karla Vi 1726. godine da naredi da samo jedan muškarac u jednoj jevrejskoj porodici može da stupi u bračnu zajednicu, ali u ovim krajevima to nije bilo strogo poštovano i otud je, srazmerno, došlo do većeg porasta broja jevrejskog stanovništva.

David se isticao bistrinom i želeo je da nastavi školovanje. Bez obzira na to što je tada mesto bilo već dosta dobrostojeće, kao i na činjenicu da ni njegov otac nije više bio puka sirotinja, ipak nije mogao da mu omogući dalje školovanje.

Selo je, doduše, u to vreme već imalo školu, no imajući u vidu prilike, način života i verske propise, David je verovatno osnovnu školu završio privatno, kod jevrejskog verskog učitelja. Očito, to njegovo obrazovanje je bilo dovoljno da je školovanje mogao da nastavi i kao 13-godišnjak je krenuo put Pešte, posle do Beča...

... David se više i radije služio nemačkim jezikom nego mađarskim, što je po svoj prilici bila posledica toga da se u njegovoj rodnoj kući govorio jidiš, jezik Jevreja Srednje Evrope, nastao tokom vekova na osnovu nemačkog jezika, a početkom novog veka.

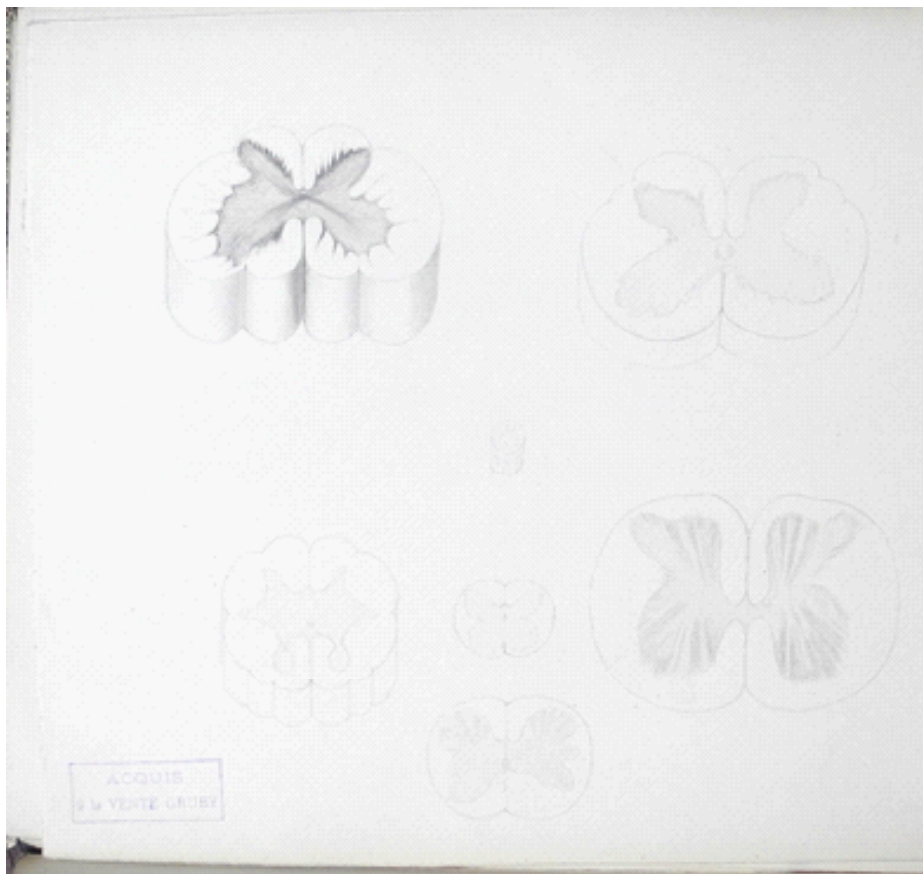
I u Beču, u početku, David se susreo s ozbiljnim materijalnim problemima, ali te nedaće ga nisu omele u tome da bude isti kao ranije, saosećajan i druželjubiv... a još za vreme studija počeo je da koristi mikroskop. Svojim radovima i izučavanjima stekao je ime u tamošnjim medicinskim krugovima još kao student. Tako je već 1836, u Bečkom lekarskom društvu govorio o sastavu gnoja i o zapaljenju. Njegov diplomski rad kazivao je o značaju vode za život, ali je nažalost zagubljen.

Nauci se posvetio kao mlad, a s pravom ga možemo smatrati osnivačem medicinske mikologije, pošto se njegovi najznačajniji radovi odnose na tu oblast. Pre dr Grubija se malo znalo o gljivicama, pogotovo o njihovom mestu u medicini, a njegov interes za taj problem možda je potekao iz činjenice da je u Parizu, u početku, radio u domu za nahoćad, gde se susreo s velikim brojem obolelih od mikoznih bolesti.

Godine 1841. nezavisno od Šonajna opisao je uzročnika favusa, u medicini danas poznat kao *Trichophyton schonleini*. Iduće godine predstavio je rad o uzročniku soora, *Oidium albicans*, koji je prvobitno nazvao *Aphthophyton*,

ali je na predlog prijatelja naziv izmenio.

Tih godina, 1843. i 1844, ispitivao je i parazite u krvi ljudi i životinja i otkrio tripanozome, *Tripanozorna sanguis*. Takođe, otkrio je i mikrosporon koji napada, pre svega, dečju kožu, na prvom mestu kožu glave i nazvao ga *M. Audouini*, po francuskom zoologu J. V. Oduinu, preminulom 1841. Taj izazivač se u literaturi, inače, spominje i kao *M. A. Grubi*.

Rad dr Davida Grubija V (aut. foto)

Do svog, možda, najznačajnijeg otkrića došao je 1843. godine: otkrio je gljivicu *Trichophyton tonsurans*, izazivača *Tineae tonsurans* (sin. *Herpes tonsurans*, *Tinea capitis*) i taj rad je publikovao 1844. godine. Znatno kasnije, kada je već davno prestao da se bavi istraživačkim radom, 1859. godine, predložio je upotrebu vate u lečenju rana. Naime, na rane je stavljao vatu natopljenu uljem i pokazao da se one na taj način manje inficiraju i izazivaju manje bola, kao i da brže zarastaju, a da ostavljaju manje upadljive ožiljke.

U literaturi se, neosnovano, navodi da je Alfons Gerion otkrio vatu kao sredstvo koje može korisno da posluži u medicini, pošto je to svoje zapažanje objavio deset godina posle dr Grubija. Isto tako, uveo je i metod za ispitivanje stolice na jaja askarisa.

Na velik odjek nailazila su i mnoga druga njegova otkrića, a zna se i to da je svojim radom poticajno delovao na više pionira mikrobiologije, kao i to da su mnogi njegovi učenici postali članovi akademija nauka.

Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

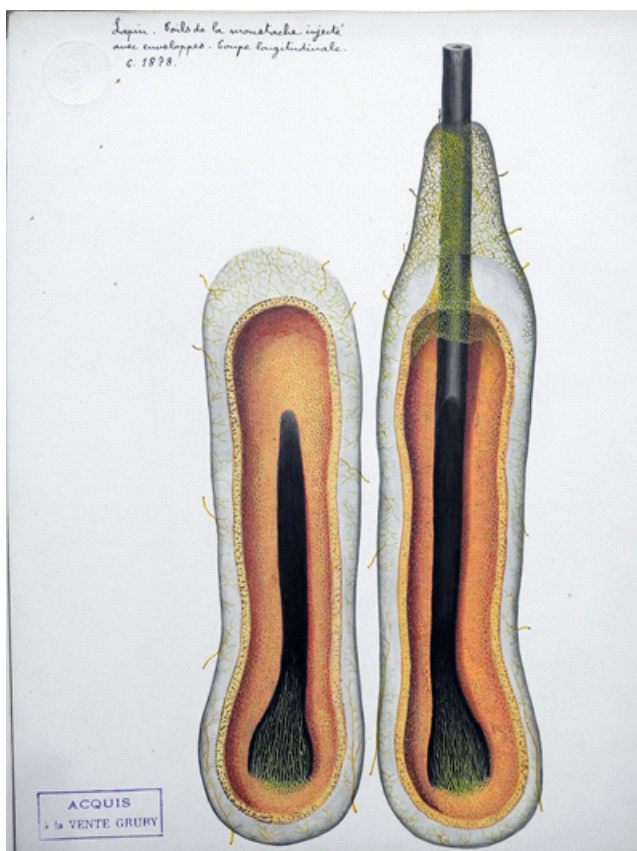
Ako se, uz sve ostalo i to uzme u obzir, sigurno je da je svojevrsnom ironijom moguće smatrati to da dr Gruby nije biran za univerzitetskog nastavnika. Intenzivno se bavio i mikrofotografisanjem. iako je fotografisanje mikroskopskih preparata bilo poznato nekoliko godina pre nego što mu se dr Grubi posvetio i taj metod je razvio u punoj meri, te se može govoriti o tome da je na ovom području obavio pionirski rad. Rezultate koje je postigao na polju

mikrofotografije ni sad još nisu dovoljno uočili ni istoričari medicine, ni istoričari fotografije.

Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

Njegova razmišljanja su redovno kao osnov imala logiku i zdrav razum, a kako su ga odlikovali odlična moć opažanja i ljubav prema nauci, imao je sve preduslove da stvori još značajnija dela, ali nije bio dovoljno istrajan, što je za bavljenje naukom i te kako neophodno. Da ga je krasila i ova osobina, verovatno bi postigao još i više doprineo daljem razvoju nauke.

Rad dr Davida Grubija (aut. foto)

U Parizu otvorio je laboratoriju i držao kurseve iz mikroskopske anatomije i patologije. Pohađali su ih i studenti i nastavnici, pa i akademici, a među njima i takva imena kao K. Bernar. U početku je dr Grubi odbijao da predaje na kursevima, pošto se nije osećao pozvanim za tako nešto, a i sam je želeo još da uči. Ali, na nagovor svojih poznanika iz Beča ipak se prihvatio da to čini i kurseve je držao punih 13 godina.

Kao lekar praktičar je isto ostavio dubok trag, a nije retkost ni to da ga smatraju najpopularnijim lekarom praktičarom Pariza onog vremena. O njegovom ugledu neka posvedoči i to da je, između ostalih, neka književnica, njegova pacijentkinja u svom pismu poznaniku napisala, verujem u njega kao u Boga, spasao mi je život.

Dr Grubi nije mario za mišljenje drugih, pogotovo ne ono svojih kolega konzervativnih shvatanja, o čemu, uz drugo, govori njegov odnos prema raznim strogim dijetama i tad raširenoj praksi lekara da propisuju pacijentima uzimanje raznih praškova. Kada se radi o lekovima, kao i o operacijama bio je

krajnje oprezan i nije ih prihvatao na isti način kao i drugi, verujući pre svega u lekovitu moć prirode. Ono što je prirodno, to je i dobro, govorio je i za razliku od tolikih mu je gledišta bilo da pacijent treba da se hrani za ono vreme čak neshvatljivo obilnim obrocima, kad i gurmanlucima. Isto tako, nalagao je mnogo pešačenja, navikavajući svoje pacijente na, kako bi se danas reklo, higijenski način života. Uostalom, davao je i sam primer tome, znajući često da uveče dugo šeta pariskim ulicama.

Najradije se bavio lečenjem organa za varenje, malokrvnošću i pomoći onim bolesnicima za koje bismo danas rekli da boluju od neke psihosomatske bolesti.

Takođe, dr Gruby nije voleo ni to da mu se neko meša u lečenje i od pacijenata je tražio bezrezervno poverenje. Bio je toliko ubedjen u efikasnost svojih metoda lečenja do kojih je došao na osnovu svog iskustva da ih je tokom decenija jedva menjao .

Mada život nije provodio na način u to vreme uobičajen za nekog njegovog ugleda i položaja, nije se moglo reći da je bio osobenjak.

Spomenik dr Davidu Grubiju na groblju Saint-Vincent (aut. foto)

Novac nije mnogo cenio i njegova tarifa iznosila je deset franaka i taj iznos bez pitanja o visini honorara trebalo je ostaviti na stolu u ordinaciji. Mnogi pacijenti su plaćali čekovima za koje se dr Grubi često nije brinuo, tako da ostali nenaplaćeni. Bitno mu je bilo da se njegov rad ceni.

O njegovoj prirodi govori, naprimer, i to da kako je postupio kada su mu nekom prilikom predložili da pokloni veću sumu novca izvesnom Parižaninu, kako bi mogao da se oženi s nekom vrio imućnom sugrađankom. Za uzvrat će mu dotični obezbediti visoko odlikovanje. Dr Grubi je odgovorio da svako, ako želi novac, mora pare radom da ih zaradi, a da za njega odlikovanje nije finansijska transakcija, nego priznanje i nagrada za postignute rezultate.

Govorio je da je u braku s medicinom i niti se ženio, niti je bio ženomrzac, a pričalo se da iz veze s izvesnom bečkom glumicom ima sina. To ipak nikad nije bilo dokazano.

Pred kraj života postao je sve povučeniji i zdravlje mu je pocelo postepeno da popušta. Imao je sve veće tegobe zbog proširenih vena i ingvinalne hernije za koju je, sam konstruisao suspensorijum, očito bez mnogo uspeha. Često je morao da menja to pomagalo. Poslednjih godina zivota imao je smetnje mikcije i prvi put u zivotu obratio se za lekarsku pomoc kolegi, nekom urologu.

Od sredine 1898. nije više primao pacijente, naloge posluzi izdavao je sve češće iza zatvorenih vrata, ne dopuštajući nikom da mu ulazi u sobu, pošto nije želeo da neko vidi kako propada.

Literatura

1. Z. Kalapis, Egy bacskai szarmazasi; parizsi bacilusvadasz. Magyar szo, 1985: 18 - 21. avgust - 2. i. Glezinger, Gruby David. U: Med. enciklopedija. Zagreb: Leksikograf. zavod. 1960: sv. 4:488-9. -3. J. H. Rille, David Gruby. Derm Wschr 1926. 15:512-26 - 4. i. Balla: Gruby.David U: Orvosok tobb hazaban. Ujvidek (Novi Sad): Jugoszlaviai magyar muvelodesi tarsasag. 1993: 47-86. - 5. A. Kostić, Višejezički medicinsk i rečnik. Beograd: institut za stručno usavršavanje i spec. zdrav. radnika, 1976: 1654. - 6. M. D. Grmek Doprinos jugoslavenskih naroda medicinskim naukama u svijetu. Acta hist med pharrn vet 1970. 2 14-58 - 7. V. Stanojević, istorija medicine, Beograd: Med. knjiga, 1953. 526.745.809.844.852 - 8. i. Glezinger, Heineov posljednji liječnik, Omanut 1939. 3:339-46 – 10. M. Velisavljev, Uvod u medicinu sa istorijom medicine za studente medicine (skripta), Novi Sad 1987. 87 – 11. Le Dr Gruby. Paris. 1908. v. pod 4. - 12. i. Rácz: . David Gruby's ocurre and importance dermatology Therapia Hung 1993: i :45 - 47, - 13. M. Velisavljev, Grubyjeva bolest. U: Khn. leksikon. N.Sad: 1972. sv 2. 48. - 14. Regöly Verei Der Eintluss vom David Gruby und die Entwicklng, der wissenschaftlichen Medizin Therapia, hung. 1971: 3 143-44 - i5, J. H. Rille, David Gruby, Hegrunder der Dermatovkoseforschung. Wien med Wschr 1948. 39/40: 444-48.

Résumé

Dr David Grubi

Dr David Grubi (1810-1898) est peu connu du grand public serbe, mais il serait juste de dire qu'il est totalement inconnu ici. Il en va de même pour la communauté médicale locale, bien que le Dr Grubi y occupe une place importante, non seulement en raison de ses contributions à la science. La seule exception notable pourrait être son buste à Bačko Dobro Polje (ex Kis-Kér), œuvre du chirurgien et sculpteur, académicien Vladimir Jokanović.

Le Dr Grubi, en tant que médecin, et peut-être pas seulement en tant que médecin, était cité dans tout Paris pendant plusieurs décennies au XIXe siècle. De plus, sur la liste de ses patients figuraient de nombreuses personnalités éminentes, de Victor Hugo à Honoré de Balzac, George Sand et Alexandre Dumas fils, de Frédéric Chopin à Franz Liszt, en passant par des membres de la cour de Napoléon III et la reine Victoria d'Angleterre. Il était passionné par sa profession et ouvrait volontiers son cabinet, principalement pour les personnes célèbres et aisées quotidiennement, sauf le dimanche. Ce jour-là, il recevait ses concitoyens pauvres, facturant toujours dix francs, mais traitant nombreux d'entre eux gratuitement.

Il était un expert mondialement reconnu dans le domaine des maladies cutanées fongiques, et il a fait de nombreuses découvertes non seulement dans ce domaine mais aussi dans d'autres. Il a étudié les effets anesthésiques de l'éther et du chloroforme, a été le premier à utiliser de la laine de coton dans le processus de guérison, a perfectionné le microscope, a été l'un des fondateurs de la photographie micro(scopique), s'est intéressé à l'utilisation de l'hypnose à des fins médicales... Il était également intéressé par la botanique, laissant une marque significative dans ce domaine, la météorologie, informant régulièrement les Parisiens de son travail à l'observatoire à travers un bulletin...

Ses résultats étaient très estimés, comme en témoigne le fait qu'il a été décoré de la plus haute distinction française, la Légion d'honneur. Il était égale-

ment membre de l'Académie autrichienne des sciences, de la Royal Society à Londres, de l'actuelle Royal Society, ainsi que de l'Académie hongroise des sciences. Certaines sources mentionnent également qu'il a été décoré par l'empereur François-Joseph et le roi Léopold II de Belgique, et qu'il a reçu La Grande Naturalisation, un prix pour les individus qui n'étaient pas nés en France mais qui ont contribué de manière significative à la science et à la culture en tant que résidents. On sait que le Dr Grubi n'accordait pas une attention particulière aux récompenses et aux honneurs, donc cela représente probablement seulement une partie de la reconnaissance qu'il a reçue.

La suite de la traduction est trop longue pour être traitée dans un seul passage. Souhaitez-vous que je continue à traduire le texte en plusieurs parties ?

La France était considérée comme sa deuxième patrie et il s'est assuré de lui rendre hommage dans la mesure de ses moyens. Qui étaient loin d'être négligeables. Il a fait cela en aménageant à ses frais un hôpital pour les blessés dans sa maison sur la Butte Montmartre pendant la guerre contre les Prussiens. Il les soignait gratuitement. Il a offert à l'armée de nouvelles cartes plus précises que celles qu'elle utilisait jusqu'alors. Il les a imprimées à ses propres frais et a permis à l'armée d'utiliser son observatoire pour surveiller les mouvements des troupes ennemies. Pendant les jours de la Commune de Paris, il s'est occupé de la santé des insurgés et a failli être envoyé à la guillotine à cause de cela, et il était fier de sa participation au mouvement révolutionnaire en Hongrie en 1848. De plus, lorsqu'il s'est classé parmi les Parisiens plus que bien nantis, il a fondé un fonds pour aider les artistes talentueux et, comme il est mentionné, l'argent est toujours allé là où il était nécessaire et au bon moment. Mentionnons également que ses projets ont bénéficié d'une place importante dans les expositions mondiales.

Une carrière comme la sienne laisse penser qu'il est issu d'une famille aisée et éclairée, qui lui a permis de faire ses études sans soucis. Au contraire ! Il était le huitième des neuf enfants issus du premier mariage de Menahem Mendel, un petit commerçant de Bačko Dobro Polje, pieux et religieux. Il a perdu sa mère alors qu'il était encore enfant, et chaque jour, il aidait son père et ses frères et sœurs dans les travaux des champs, jusqu'à ce qu'il parte pour étudier. Il est allé à Pest, à l'époque une ville sans Buda, Rakócziújvár et Pest. En fait, son père l'a envoyé se débrouiller et s'instruire, et il devait se trouver un logement et de la nourriture en travaillant chez l'ami de son père, un cafetier. Le garçon a été envoyé de son village avec juste un morceau de pain et une pomme, bien que certaines sources disent que ses sœurs et frères lui ont donné un peu d'argent de leurs économies.

Il a commencé sa scolarité dans un collège piariste en cachette des profes-

seurs et des autres élèves. Lorsqu'il entendait la cloche annoncer le début des cours dans la cour, il se glissait dans le couloir menant aux salles de classe et se tenait discrètement près de la porte la plus proche, appuyant son oreille contre celle-ci pour écouter le cours. Il est évident que cela ne pouvait pas passer inaperçu pendant longtemps et bientôt, un professeur a surpris l'élève clandestin. Il ne l'a pas expulsé du collège, ni puni de quelque manière que ce soit, mais, appréciant son désir d'apprendre, il a inscrit David à l'école à ses propres frais, en lui ordonnant de donner des cours gratuits aux élèves les plus faibles.

Grubi a accepté cette tâche avec enthousiasme et a réussi à répondre à ses obligations, ainsi qu'à celles de l'école, et chez le cafetier de la rue Vaci. Après avoir terminé ses études secondaires, il s'est inscrit à la Faculté de philosophie, puis a rapidement abandonné pour entamer des études de médecine, et après seulement un an, il a décidé de poursuivre ses études à Vienne. Comme il l'a expliqué plus tard, la faculté dans la ville impériale était bien plus prestigieuse que celle de Pest et offrait de meilleures opportunités d'emploi après l'obtention du diplôme, alors qu'il ne lui importait pas de savoir s'il serait tourmenté par la pauvreté à Pest ou à la nouvelle adresse qu'il avait choisie. Cependant, les circonstances à Vienne l'ont profondément déçu une fois ses études terminées. On lui a offert, en tant qu'excellent diplômé, de rester à l'université après avoir publié son premier article scientifique. Mais les professeurs les plus influents ont posé une condition s'il voulait rejoindre le corps enseignant. Ils ont exigé, en échange du bon poste qu'ils lui offraient, qu'il renonce au judaïsme et accepte la foi catholique. Sa réponse à cela est claire : il est resté à Vienne juste assez longtemps pour donner une conférence devant un public éminent. Immédiatement après, il est parti à la recherche d'un emploi en Angleterre et en Allemagne, pour finalement aboutir dans le Paris libéral.

Le jeune médecin y a été exceptionnellement bien accueilli dès le départ, bien qu'il ait d'abord pu se consacrer exclusivement à la recherche scientifique, n'ayant pas les documents nécessaires pour exercer officiellement en tant que médecin.

Les années ont passé jusqu'à ce qu'il les négocie, les sécurisant d'une manière probablement unique. Le point de départ a été qu'en attendant toujours l'autorisation des autorités d'exercer sa profession, il a décidé de traiter un Parisien, dont la santé avait jusqu'alors échappé à de nombreux médecins. Les méthodes qu'il a choisies se sont révélées efficaces et son patient a guéri. Bientôt, certains de ses collègues envieux l'ont dénoncé aux autorités compétentes, d'où l'affaire a été portée devant les tribunaux. Cependant, le cas s'est

conclu de la meilleure manière possible. En se défendant contre l'accusation, le Dr Grubi a osé demander au juge dans sa plaidoirie quel choix il ferait. Mourir à cause des méthodes de traitement d'un individu titulaire de documents valides, ou guérir grâce à un médecin qui manque des autorisations étatiques nécessaires. Il ne restait plus rien au juge sinon de prononcer un verdict d'acquiescement pour le Dr Grubi, et une telle décision a de nouveau accéléré le processus pour que le médecin qui n'était pas si longtemps auparavant sur le banc des accusés obtienne les autorisations nécessaires et peu de temps après, la citoyenneté française.

Par la suite, son histoire s'est déroulée de la meilleure façon possible, à l'exception, bien sûr, de l'obscurcissement à la fin de la Commune de Paris, où il a failli être condamné à mort, ce dont l'ont sauvé les patients reconnaissants dont la réputation était plus que précieuse, ainsi que ses blessures lors de la révolution hongroise.

Le Dr David Grubi était un original, ce qui n'est pas une exception parmi beaucoup de ceux qui partagent son genre d'opus. Il ne s'est jamais marié, disant qu'il était marié à la médecine et à la science, et jamais les ragots et la méchanceté de ses collègues malveillants ne l'ont affecté. Parfois, ses méthodes inhabituelles de traitement ont été à l'origine de rumeurs sur le charlatanisme du Dr Grubi, et certaines personnes sont allées jusqu'à prétendre que sa mère avait été brûlée comme sorcière. Ignorant complètement de telles insultes et d'autres formes de dénigrement, le Dr Grubi est resté fidèle à ses méthodes de traitement et à sa vie jusqu'à sa mort.

Il n'est jamais retourné à Bačko Dobro Polje, à Kis Kér, mais il est resté en contact avec sa famille, comme en témoigne ce livre, par le professeur Ferenc Nemet et Vladimir Todorovic, et le rédacteur en chef, le professeur Teodor Kovacs, souligne que la Voïvodine, outre Mihajlo Pupin, a probablement encore un autre David Grubi au rang des scientifiques dont les travaux sont pionniers dans le monde scientifique.

Le Dr Grubi était connu pour ses conférences professionnelles pour les auditeurs venus à Paris de diverses régions d'Europe et même d'outre-Atlantique. Il était également connu pour son propre fiacre, dans lequel il avait une petite bibliothèque et un petit laboratoire, ainsi qu'un cabinet de toilette. Il ne partait jamais en voyage sans son fiacre. Dans son appartement, il avait une horloge dont le mécanisme était remonté tous les trois cents jours, construite selon ses plans, une collection de plus de huit mille livres, des œuvres d'art précieuses...

La valeur du livre, dont la première partie parle de la vie et du travail du Dr David Grubi, est particulièrement représentée par la traduction d'extraits du

livre de souvenirs de son secrétaire de longue date, L. Le Leu “Le Dr Gruby”, publié en 1908. Outre les souvenirs de son employeur, ainsi que plusieurs lettres de remerciement reçues de patients reconnaissants, il convient de noter que Le Ley a également consigné une série de recettes sur la base desquelles des médicaments étaient préparés pour les patients du Dr Grubi.

L’auteur de la préface est le Dr Vladimir Sakač, néphrologue, par ailleurs chef de file de la Société scientifique pour l’histoire de la culture sanitaire de la Voïvodine.

Summary

Dr. David Grubi

Dr. David Grubi (1810-1898) is little known to the broader Serbian public, but it would not be inaccurate to say that he is completely unknown here. The same applies to the local medical community, even though Dr. Grubi occupies an important place in it, not only due to his contributions to science. The only exception of sorts could be considered his bust in Bačko Dobro Polje (ex Kis-Kér), the work of the surgeon and sculptor, academician Vladimir Jokanović.

Dr. Grubi, as a physician, and perhaps not only as a physician, was talked about throughout Paris during several decades of the 19th century. Moreover, on the list of his patients were numerous eminent figures, from Victor Hugo to Honoré de Balzac, George Sand, and Alexandre Dumas fils, from Frédéric Chopin to Franz Liszt, from members of Napoleon III's court to Queen Victoria of England. He was passionate about his profession and he gladly opened his office, mostly for the famous and wealthy on a daily basis, except Sundays. On that day, he received his impoverished fellow citizens, always charging a tariff of ten francs, but treating many of them pro bono.

He was a world-renowned expert in fungal skin diseases, and he contributed numerous discoveries not only in this field but also in others. He researched the anesthetic effects of ether and chloroform, was the first to use cotton wool in the healing process, perfected the microscope, was one of the founders of micro(scopic) photography, and was interested in the use of hypnosis for medical purposes... He also had an interest in botany, leaving a significant mark there, in meteorology, regularly reporting to Parisians about his work at the observatory through a bulletin...

His results were highly esteemed, as evidenced by the fact that he was awarded the highest French decoration, the Legion of Honor. He was also a member of the Austrian Academy of Sciences, the Royal Society in London, today's Royal Society, as well as the Hungarian Academy of Sciences. Some sources

also mention that he was decorated by Emperor Franz Joseph and Belgian King Leopold II, and he was awarded La Grande Naturalisation, a prize for individuals who were not born in France but significantly contributed to science and culture as its residents. It is known that Dr. Grubi did not pay special attention to awards and honors, so this probably represents only a part of the recognition he received.

He regarded France as his second homeland and made sure to repay it within his capabilities, which were not insignificant. He did so by personally organizing a hospital for wounded soldiers during the war with Prussia at his own expense, in the house where he lived in Montmartre. He treated them free of charge.

He gifted the army with new, more accurate maps than those it had been using until then. He printed them at his own expense and also allowed the army to use his observatory to monitor the movement of enemy troops. During the days of the Paris Commune, he cared for the health of the insurgents, nearly facing the guillotine for it, and he also prided himself on his participation in the revolutionary movement in Hungary in 1848.

Furthermore, when he found himself among the more than well-off Parisians, with only a few peers in terms of wealth, he established a fund to help talented artists, and it is recorded that the money always went to the right addresses and at the right time.

It is also worth mentioning that his projects were given significant attention at world exhibitions.

Such a career mostly suggests that Grubi came from a well-to-do and enlightened family that allowed him to be educated without worry. On the contrary! He was the eighth of nine children from the first marriage of Menahem Mendel, a small merchant from Bačko Dobro Polje, devout and religious. He lost his mother as a child and every day helped his father and siblings in fieldwork until he went to school. He went to Pest, at that time still a city without Buda, Rákócziújfalu, and Kistelek. In fact, his father sent him to somehow manage and educate himself while providing himself with accommodation and food by working for his friend, a café owner. The little boy was sent off from his village with just a loaf of bread and an apple, although somewhere we find that his sisters and brothers gave him some money from their savings.

He began his education at the Piarist Gymnasium secretly from teachers and other students. When he heard the bell ringing in the courtyard announcing the start of classes, he would grab the hallways to the classrooms and quietly stand by the nearest door, pressing his ear against it to listen to the lesson. Clearly, this could not go unnoticed for long, and soon some teacher caught

the eager student. He wasn't expelled from the gymnasium, nor was he punished in any way; instead, appreciating such a desire for learning, the teacher enrolled David in school at his own expense, with the condition that he would give free lessons to weaker students.

Grubi gladly accepted this and managed to fulfill both those obligations and, of course, those at school, as well as at the café owner's on Váci Street. After completing gymnasium, he enrolled in the Faculty of Philosophy, then soon dropped out and began studying medicine, daring to continue his studies in Vienna after just one year. As he later explained, the faculty in the imperial city was incomparably more esteemed than the one in Pest and provided greater opportunities for employment after graduation, while on the other hand, he was indifferent to whether poverty would plague him in Pest or at the new address he had chosen.

Vienna's circumstances, however, completely disappointed him when he finished his studies. As an exceptional graduate, he was offered to stay at the faculty after publishing his first scientific paper. However, the most influential professors set a condition for him to join the teaching staff. They demanded that, in return for the good job they offered him, he renounce Judaism and accept the Catholic faith. His response to them clearly indicates that he stayed in Vienna only long enough to deliver a lecture to an eminent audience. Immediately afterwards, he set out in search of work, heading to England and Germany, before ending up in liberal Paris.

The young doctor was extraordinarily well received there from the start, although initially, he could only engage in scientific work, lacking the necessary papers to officially practice as a physician. Years passed until he negotiated them, securing them in a probably unique way. It all began when, while still waiting for government permission to practice his profession, he decided to treat a Parisian whose health had been unsuccessfully managed by numerous doctors until then. The methods he chose proved successful, and his patient recovered. Soon, some jealous colleagues reported him to the authorities, leading the case to court. However, the outcome couldn't have been better. In his defense, Dr. Grubi dared to ask the judge in his closing statement what choice he would make. Would he die because of treatment methods by someone lacking valid documents, or would he recover thanks to a doctor who lacked the necessary state permits? The judge had no choice but to acquit Dr. Grubi, and such a decision, again, expedited the process for the doctor who had recently been in the dock to obtain the necessary permits and shortly thereafter, French citizenship.

The story about him unfolded in the best possible way, except, of course, in

the case of persecution after the Paris Commune, when he narrowly escaped a death sentence, saved by grateful patients whose reputation meant a lot to him, as well as being wounded in the Hungarian revolution.

Dr. David Grubi was a peculiar character, which is not exceptional among many others similar to him. He never married, saying he was married to medicine and science, and he never cared about the gossip and malice of his malicious colleagues. Sometimes, his unconventional approaches to patients prompted stories of Dr. Grubi's charlatanism, and some went so far as to claim that his mother was burned as a witch. Ignoring all such insults and other kinds of denigration, Dr. Grubi remained faithful to his methods of treatment and life until his death.

He did not return to Bačko Dobro Polje, but he maintained ties with his family, as evidenced in this book by Prof. Dr. Ferenc Nemet and Vladimir Todorović, with the writer of the epilogue, Prof. Dr. Teodor Kovač, pointing out that Vojvodina, besides Mihajlo Pupin, probably has another scientist in the rank of Dr. David Grubi, whose works are pioneering in world science.

Dr. Grubi was also known for his professional lectures for audiences who came to Paris from various parts of Europe and even across the Atlantic. He was remembered for his carriage of special construction, in which he had a small library and a small laboratory, as well as a toilet. He never traveled without his carriage. In his apartment, he had a clock with a mechanism that wound every three hundred days, made according to his drawings, a collection of over eight thousand books, valuable paintings...

The value of the book, the first part of which discusses the life and work of Dr. David Grubi, especially lies in the translation of excerpts from the memoirs of his longtime secretary L. Le Leu "Le Dr Gruby", published in 1908. In addition to memories of his employer, as well as several letters he received from grateful patients, Le Leje recorded a series of recipes based on which medicines for Dr. Grubi's patients were prepared.

The author of the foreword is Dr. Vladimir Sakač, a nephrologist, and leading member of the Scientific Society for the History of Health Culture in Vojvodina.

Sadržaj

Predgovor	5
Životopis dr Davida Grubija	9
Sećanja Luja Le Leja na dr Grubija	58
Radovi dr Grubija	89
Umesto pogovora	99

Život i delo dr Davida Grubija

Priredili:

Prof. dr Ferenc Nemet
Vladimir Todorović

Izdavač:

Udruženje Danubius

Za izdavača:

Miodrag Miković, sekretar Udruženja

Urednik:

Vladimir Todorović

Fotografije:

Goran Musić

Lektor:

Korektura:

Grafičko i tehničko uređenje:

Anđelko Popović

Tiraž:

250

Štamparija:

Pan print 2019, Sremski Karlovci

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteke Matice srpske, Novi Sad

61:929 Grubi D.

ŽIVOT i delo dr Davida Grubija / priredili Ferenc Nemet, Vladimir Todorović. - Novi Sad : Udruženje Danubius, 2023 (Novi Sad : PAN print 2019). - 121 str. : ilustr. ; 21 cm

Tiraž 250.

ISBN 978-86-80366-03-6

a) Груби, Давид (1810-1898)

COBISS.SR-ID 129651977

Pored Mihajla Pupina Vojvodina, verovatno, ima samo još jednog naučnika čija su dela pionirska u svetskoj nauci. To je, neosporno, dr David Grubi. S obzirom na okolnosti i prilike koje su vladale u njihovo vreme, razumljivo je da su obojica radili i do svojih otkrića došli u drugim krajevima sveta, ne u svojim otadžbinama, Pupin u SAD, Gruby u Austriji i, naročito, u Francuskoj. Međutim, činjenica je da su ovde rođeni i da su ovde odrasli.

O Pupinu se zna, manje-više sve što je vredno i što treba da se o njemu zna. Dela su mu poznata širom sveta, dok je njegova autobiografija (naslov prevoda kod nas, Od pašnjaka do naučenjaka) bila bestseler i u Americi, dok mu je rodni kraj odao zaslužen priznanje i dužno poštovanje, možda ne uvek i na vreme.

Za drugog velikana ovog podneblja, za lekara dr Davida Grubija se to nipošto ne bi moglo reći. Našoj široj javnosti je ostao nepoznat, a među lekarima, čak i onim u Vojvodini, jedva da ima nekog ko je o njemu nešto i čuo. U našoj sredini, koliko potpisani zna, o Davidu Grubyju objavljene su - i to na mađarskom jeziku - samo dve studije, od kojih je jedna, donekle, feljtonskog karaktera.

Doduše, delo mu je zabeleženo u Medicinskoj enciklopediji, uz opširnu literaturu o njegovoj ličnosti i popisom njegovih najvažnijih radova. U Velikom visejezičnom medicinskom rečniku, u delu Eponimni rečnik, navodi se bolest nazvana po dr Grubiju. Spomenut je sasvim kratko, na dva mesta. O njemu čitamo i u jednoj od istorija medicine, a isti autor je dr Grubija predstavio i pre rata. Na srpskom jeziku, u Vojvodini, kako izgleda, sem na jednom mestu, o njemu niko nije pisao.

Fragmenti iz teksta prof. dr Teodora Kovača, interniste-endokrinologa i dijabetologa. Povod ovom njegovom radu bila je 185. godišnjica rođenja dr Davida Grubija.

Rad je publikovan u časopisu Medicinski pregled, u broju 3-4, iz marta-aprila 1995.